

38908. III. A. h.

MLADENIČEM

PRVI ZVEZEK:

OBRAMBA VERE

.....

SPISAL

† ANTON BONAVENTURA

ŠKOF LJUBLJANSKI

.....

V LJUBLJANI 1910.

TISK KATOLIŠKE TISKARNE.

L

P

C

MLADENIČEM

PRVI ZVEZEK:

OBRAMBA VERE

SPISAL

† ANTON BONAVENTURA

ŠKOF LJUBLJANSKI

V LJUBLJANI 1910.

TISK KATOLIŠKE TISKARNE.

Vsebina.

Stran

Mladeničem	1
----------------------	---

I. Vera.

1. Razlogi vere	3
a) Povsod je ista vera	3
b) V vseh časih je ista vera	4
c) Sadovi katoliške vere	6
d) Lepota verskih nauk	8
e) Nepobitnost verskih nauk	13
f) Začetnik verskih nauk	14
2. Začetnik in začetek krščanstva	16
a) Napoved začetnika	17
b) Svetost življenja Jezusovega	21
c) Čudeži Jezusovi	24
d) Vstajenje Jezusovo	30
e) Prerokovanja Jezusova	36
f) Začetek krščanstva	37
3. Katoliška Cerkev	41
a) Cerkev je ustanovil Kristus	42
b) V Cerkvi je več stanov	44
c) V Cerkvi je nezmotljivo učenje	51
d) V Cerkvi je vrhoven glavar	57
e) Papež je nezmotljiv	60
f) Svetniki v katoliški Cerkvi	65
g) Čudeži v katoliški Cerkvi	68
h) Razna očitjanja katoliški Cerkvi	76
i) Cerkev v naših dneh	84
4. Evangeljske knjige	91
a) Pisatelji evangelijev	92
b) Verjetnost evangeljskih knjig	97

*

	Stran
5. Začetek sveta in življenja na njem	102
a) Nauk Mozesov	103
b) Nauk svobodomiselncev	109
c) Nauk katoliške Cerkve	113
d) Nauk vernih učenjakov	117
e) Spomini narodov	126
6. Razlogi odpada od Cerkve	129
a) Focij in razkol	129
b) Luter in kriva vera	131
c) Naš čas in nevera	133
Sklep	137

Mladeničem.

Dragi krščanski mladenič! Ti pač ne moreš vedeti, kolikokrat jaz nate mislim. Neizrečeno se veselim, kadar čujem kakó dobri, plemeniti in verni so naši mladeniči; toda neizrečeno tužno mi je srce, kadar čujem ali čitam, da so nekateri naših mladeničev sirovi, razuzdani, nezmerni, na potu v brezverstvo.

Rad bi Vam pomagal, da se obvarujete hudega, ki Vam pripravi toliko žalostnih, sramotnih dni, ki Vam prinese toliko nesreče tukaj na zemlji in Vas žene v nesrečno smrt, v nesrečno večnost. Kajne, saj tudi sami želite, da se obvarujete hudega, da živite sploh bolj krščansko, bolj čisto, bolj trezno, kakor je dosedaj marsikje navada.

Vam v korist sem napisal nekoliko prevažnih naukov. Poizkušal sem jih tako odbrati in tako razvrstiti, da jih boste radi premišljevali, spoznali njihovo resničnost in po njih ravnali tudi Svoje življenje. Govoril bom najpoprej I. o veri, potem pa II. o življenju po veri.

I.

Vera.

Dragi mladenič, skoraj gotovo si izmed onih, ki radi čitajo, ali se vsaj zanimajo za življenje po svetu. Zato pa tudi veš, da danes po svetu vse vre in kipi.

In kaj je temu vzrok? Versko vprašanje. Nikdar še ni tako besnel in divjal boj zoper razodeto vero, zoper Kristusa, naravnost zoper Boga, kakor dandanes.

Tu, pri nas na Slovenskem preže nasprotniki Gospodovi najbolj na mladeniče. Zakleli so se, da se mora pri nas izpodkopati sveta katoliška Cerkev, v kateri si Ti rojen in vzgojen. Da bi to peklensko namero laglje dosegli, nameravajo ravno Tebi vzbujati verske dvome in se Ti zato izkušajo približati po raznih potih.

Zato moraš biti dobro oborožen in moraš bolj kot kdaj dobro vedeti, zakaj veruješ. O svoji sveti veri moraš biti tako prepričan, da Te ne bo mogel omajati noben ugovor. Saj Ti je jasno, da mora biti zmotna vsaka trditev, ki se ne vjema s spoznano resnico. Če boš Ti prepričan v dno Svoje mlade duše, da je nepobitno resnično, kar Te uči sveta vera, boš takoj vedel, da je zmota vsak nauk, ki nasprotuje veri. Pravim zmoten, pa naj ga uči kdorkoli in naj bodo njegovi dokazi navidezno še tako učen. Prepričan boš, da mora biti ta učenost le navidezna. Ako učen človek dokaze prerešeta, bo gotovo v dokazovanju našel zmoto; Ti pa tega ne boš vselej mogel, ker si premalo študiral. Saj posebno umetno izpeljani dokazi preslepe še učene može in jih zapeljejo v zmoto; kako ne bi preslepili navadnih ljudi, ki se ne pečajo z učenostjo, ampak marljivo delajo, kar so po poklicu dolžni. Za navadne ljudi, torej tudi 'zate, je pa spoznana resnica popolnoma zadosten dokaz, da je zmota vsak nauk, ki je njej nasproten, četudi te zmote ne bi mogel pokazati z dokazi.

Ali je Tvoje versko prepričanje še prav trdno? Jaz Ti nameravam podati in prav kratko, toda bistro

razjasniti nekoliko verskih nauk, da boš Svojega prepričanja prav vesel, v njem še bolj utrjen in Te noben ugovor še vznemiriti ne bo mogel.

1. Razlogi vere.

Dragi mladenič! mislim, da si še prav veren kristjan. Ali pa se Ti je vera nekoliko že omajala? Marsikaj si zoper vero slišal, morda si celo čital časopise, ki vero izpodbijajo, in postal si zamišljen, v dnu duše Te nekaj peče in boli, pa ne veš, kaj bi storil.

Pogum velja! Saj znaš resno misliti. Sledi meni in preudari točno vse, kar Ti bom napisal. Odgovoriva na vprašanje, zakaj je edino pametno, da ostaneš v veri, kakor Te je učila sveta katoliška Cerkev. Prav mnogo razlogov Ti bom naštel, in sicer takih, katere boš mogel razumeti, četudi imaš samo domačo šolo.

a) Povsod je ista vera.

Nauke katekizma poznaš; to so glavni verski nauki, kakor jih uči katoliška Cerkev. Ko bi Ti imel pred seboj vse katekizme, kolikor jih imajo razni katoliški narodi po vsem svetu: v Evropi, v Ameriki, v Afriki, v Aziji, v Avstraliji in bi jih primerjal, bi našel, da se vsi popolnoma ujemajo.

Morda si bil že v Ameriki ali vsaj na Nemškem. Gotovo si ob nedeljah in praznikih šel k sveti maši in pridigi. Kaj si slišal in opazil? Duhovni pridigujejo in uče ravnotako, kakor pri nas; tudi sveto mašo opravljajo in dele svete zakramete, kakor pri nas. Ko bi romal po vseh delih sveta, povsod bi se prepričal, da duhovni povsod isto uče, kakor pri nas, in verniki isto verujejo, kakor pri nas.

Iste nauke verujejo vsi ljudje; ne samo navadni, preprosti verniki, ampak tudi največji učenjaki. Ko bi Ti mogel čitati knjige, ki jih pišejo katoliški učenjaki, ali iti na visoke šole poslušat katoliške profesorje, zopet bi se prepričal, da ne uče nič drugega, kakor so Tebe učili Tvoja mati in si se učil v šoli iz katekizma. Razliko bi opazil le v tem, da učeni možje verske nauke bolj globoko razumevajo, bolj znanstveno dokazujejo in bolj lahko branijo razne zmote.

Ali ni ta edinost vere po vseh zemljah, pri vseh narodih, v vseh stanovih velik dokaz, da je resnična? saj ima le spoznana resnica tako moč, da si podjarmi vse duhove, in edina resnica je povsod ista.

Take edinosti ne dobiš v nobeni drugi veri ali cerkvi, pa tudi ne med učenjaki, ki so od katoliške Cerkve odpadli, ali pa še nikoli v njej niso bili, pa sedaj z navidezno modrostjo uče, dokazujejo in zagovarjajo nauke, ki so nasprotni naukom naše svete vere. Ne vjemajo se, nasprotujejo si, pobijajo se! Ali ni to dokaz zmote? Le zmota je povsod drugačna, ker se vsakdo po svoje moti.

b) V vseh časih je ista vera.

Ako greš nazaj v zgodovini, pogledaš v 16., 10., 8., 4., 2., 1. stoletje in poprašaš, kaj so pa katoličani tedaj verovali? Zopet boš dobil odgovor, da prav te nauke kakor dandanes.

A kako je mogoče vedeti, kaj je Cerkev učila in kaj so katoličani verovali v onih oddaljenih stoletjih? Iz knjig katoliških učiteljev, iz knjig svetih očetov in iz zapisnikov o raznih in premnogih cerkvenih zborovanjih.

In, dragi mladenič, ko bi mogel Ti omenjene knjige dobiti v roke! Čudil bi se učenosti in pobožnosti. Naj ti naštejemo le nekatere izredno imenitne pisatelje: Frančiška Saleškega iz 18. stoletja, Alfonza Ligvorija iz 18. veka, Alberta Velikega, Bonaventura in Tomaža Akvinskega iz 13. stoletja, Anselma iz 12. stoletja, Janeza Damaščana iz 7. stoletja, potem sv. Ambroža, Avgušтина, Gregorja Velikega, Bazilija, Gregorija Nazianškega iz 4. in 5. stoletja, Klemena in Dionizija Aleksandrijska iz 3., Polikarpa, Ignacija in Ireneja iz 1., 2. in 3. stoletja.

Vsi ti in še mnogi drugi so bili na višku učenosti svojega časa; bili so in so še pravi učitelji vernikov; kako krasno, učeno pišejo in koliko so napisali! In kaj uče? Prav to, kar učimo dandanes mi. Razlika je edino v tem, da so se marsikateré resnice v teku časa bolj pojasnile, bolj globoko spoznale in se po svoji notranji, poprej bolj prikriti vsebini, do kraja razvile.

Odkod tako soglasje? In to pri možeh učenih, ki so nauke točno prereševali, da, pri možeh, ki so jih branili in dokazovali zoper mnogobrojne nasprotnike! To je pač dokaz, da morajo nauki biti resnični. Ako bi ne bili resnični, ali bi se ne bila njihova zmotnost že davno odkrila? Saj ni mogoče, da bi ostala prikrita največjim umom vseh devetnajstih stoletij!

Tako opazimo pri nasprotnih naukih. Izpočetka so se dozdevali resnični; toda, ko so se vsestransko premislili in presodili, se je pokazalo, da so krivi, in zavrgli so se. Kako nesrečni so bili oni učitelji, ki so jih učili v nasprotju s Cerkvijo in kako nesrečni oni verniki, ki so se dali zapeljati v zmote in so se ločili od Cerkve, od resnice.

Takega soglasja, take edinosti skozi vsa stoletja, in sicer v kljub tolikim borbam in tolikemu notranjemu

razvoju ne najdeš nikjer. Učitelji, nasprotni Cerkvi, se ne ujemajo; vsak čas menjajo svoje nazore; kar uči prvi, pobija drugi. Kajne, saj ti Tvoj razum veli, da le resnica ostane vedno ista, zmoti se pa vedno izpreminja.

Ne ugovarjaj, da imajo tudi nekatere nekrščanske vere še sedaj precej iste nauke, kakor izpočetka. To naj Te ne moti. Dotične vere so brez življenja, ne razvijajo se, od nikogar in od nikoder se ne pobijajo njihovi nauki. Toda, ako se le nekoliko bolj globoko vanje pogleda, koj se spozna, kako so njihovi nauki napačni in zmotni. Naj Ti omenim samo vero Mohamedovo ali vero Bude. Ako se jih človek le dotakne, zrušijo se.

c) Sadovi katoliške vere.

Dragi mladenič, pritrdil mi boš, ako rečem, da se resničnost vere spozna tudi iz njenih sadov.

1. Poglej omikane narode po Evropi in po vsem svetu. Odkod omika? Vsi naši predniki so bili divjaki: Kdo jih je izobrazil? Odgovor: Katoliška Cerkev. Kamorkoli so prišli njeni misijonarji, povsod so označevali Jezusa Križanega, zraven pa tudi ustanavljali šole.

Že v prvih časih imamo imenitne šole v Rimu, v Aleksandriji, v Cezareiji in drugod. Pozneje je Cerkev ustanavljala župne šole, samostanske šole, šole pri stolnih cerkvah. Tudi skoraj vse visoke šole je ona ustanovila. V njej so se porodili redovi, katerim je glavni namen, poučevati mladino in gojiti znanost, n. pr. benediktinci, jezuiti, piaristi, šolski bratje, uršulinke, šolske sestre in drugi. Akoravno dandanes šolstvo vodijo države, ima Cerkev vendarle še svoje šole, ljudske, srednje in visoke, kjerkoli ji državne šole ne

ugajajo. To nam izpričuje Amerika, Francoska, Belgija, pa tudi Avstrija.

Cerkev je ohranila učena dela starih narodov, da se niso izgubila. Dokler se še ni znalo tiskati, so redovniki po samostanih imenitne stare grške in latinske knjige prepisavali in jih oteli potomcem.

2. Tudi umetnost je Cerkev vedno podpirala. Prosim, katere stavbe so najbolj umetne? Ali ne ravno cerkve od prvih stoletij do današnjega dne? Kje so najbolj dovršene slike, kje kipi? Zopet v cerkvi in pri vernih umetnikih; le pojdi v cerkve, stare in nove, le pojdi v muzeje, kjer so zbirke slik in kipov, našel boš, da je v tem oziru cerkev vse druge umetnike nadkrilila. Ali pa glasba? Ali ni ravno cerkvena najbolj vzvišena, najbolj globoka, najbolj umetna? In sicer vseh stoletij?

3. Še na časni blagor narodov Cerkev ni pozabila. Ni je potrebe človeške, kjer ne bi bila Cerkev pomagala. Odnekaj je ona ustanavljala hiše za slepe, za gluho-neme, za sirote, bolnikom je dala usmiljene brate in sestre, in koliko velikanskih bolnišnic je sezidala in ohranjevala z denarjem svojih zvestih otrok! Sezidala je zavetišča za neozdravljive, za starce in starice, za popotnike; kdo se ne bo čudil njeni skrbi za gobave v jutrovih deželah, kjer jih je prav mnogo, ki veliko trpe in se jih domači boje, jih zaničujejo ter zapuščajo. In koliko cerkvenih dobrodelnih družb deluje še danes in se po potrebah ustanavljajo vedno še nove!

Cerkev je tudi po svojih redovih učila ljudstva, kako naj obdelujejo zemljo, kako suše močvirja, kako vse tako uredi, da morejo mirno prebivati in pridobiti si blagostanja. Kdo ne pozna delovanja benediktincev in cistercijanov v srednjem veku, ali delovanja tra-

pistov še dandanes med divjimi narodi, katerim bi z versko resnico tudi radi podali svetno izobrazbo.

4. In koliko je katoliška Cerkev koristila posameznim ljudem. Mnogo strastnih grešnikov je izpreobrnila, da so postali dobrotniki človeštva; s svojimi resnimi nauki o božji vsevednosti in pravičnosti, o smrti in sodbi je premnoge obvarovala hudobij; koliko krivično pridobljenega denarja se je povrnilo, koliko sovražnikov spravilo! Ona uči, da bodo večno blaženost dosegli oni, ki vestno opravljajo telesna in dušna dela usmiljenja, in s tem vernike prav močno in uspešno nagiba, da si med seboj pomagajo, in odtod izhaja toliko dobrodelnih ustanov. Celo narode družijo Cerkev med seboj v bratovsko zvezo, ker oznanja, da smo vsi otroci enega Očeta nebeškega, in ker nam zapoveduje ljubezen do bližnjega.

Kajne, kako krasni in bogati so sadovi naše svete vere! Ne, svete vere se nam ni treba sramovati, nikjer se ne more pokazati kaj podobnega, kaj šele, kaj enakega ali morda večjega!

d) Lepota verskih nauk.

In verski nauki, kako so lepi, kako primerni naši naravi in našim potrebam! Le pogledjva nekatere.

1. Kako tolažilni so nauki, da smo pred Bogom vsi enaki. V svetu vidimo razne stanove. Prepričani smo, da so razni stanovi potrebni. Po njihovih dolžnostih in opravilih so višji in nižji stanovi. V nekaterih se mora težko delati in potiti skoraj noč in dan; v drugih pa ni ravno toliko telesnega trpljenja. Nekateri stanovi se bolj zametujejo, drugi pa visoko povzdigujejo. Ta razlika bi nas utegnila boleti in med stanovi vzbuditi nevoščljivost in napetost.

Tu nas vera potolaži. Ona pravi, da smo pred Bogom vsi enaki; Bog se ne ozira na osebo, na stan, ampak edino le na to, kako vestno kdo izpolnjuje dolžnosti svojega stanu. Kdor jih izpolnjuje točno po volji božji, je pri Bogu čestit in visok, naj bi bil med ljudmi zadnji hlapec ali zadnja dekla; kdor pa ne izpolnjuje svojih dolžnosti, pri Bogu nič ne velja, naj bi bil tudi cesar ali papež.

Vera nas pouči, da ta navidezna neenakost traja le malo časa, namreč kratka leta zemeljskega življenja. Po smrti v večnosti se bo pa marsikaj presukalo in zgodilo se bo v prav mnogih slučajih, da prvi postanejo zadnji, zadnji pa prvi.

No, pa saj že na zemlji nalaga vera vsem ljudem ne glede na razliko stanu iste dolžnosti. K sveti maši in pridigi mora priti vsakdo, k izpovedi in k mizi Gospodovi mora priti vsakdo, Cerkev mora ubogati vsakdo. In ako Cerkev kak stan bolj ljubi, moramo reči, da nizke stanove bolj ljubi in bolj zanje skrbi, kakor pa visoke. Da, ljudje najnižjega stanu morejo v Cerkvi doseči najvišje časti. Odkod duhovni, odkod škofje? V ogromni večini iz kmetskega in delavskega stanu. In sedanji sv. Oče, Pij X., ali se niso rodili v prav siromašni družinici?

2. Na zemlji je tudi v premoženju velika razlika. Vera pa premoženja ne ceni posebno. Pač varuje lastninsko pravico; kar si je kdo pošteno pridobil in prislužil in pridelal, to je njegovo. Toda krivičen denar vera prekolne. Med vnebovpijoče grehe prišteva odiranje ubogih, vdov in sirot; med vnebovpijoče grehe prišteva tudi pridržavanje ali izmanjševanje plačila, ki si ga je delavec zaslužil.

Vera uči, da so blaženi le siromaki v duhu. Siromak v duhu je oni, ki nima srca navezanega na bogastvo. Ako ima bogastvo, naj rad pomaga siromakom, naj se udeležuje dobrodelnih naprav in največ, da je upravitelj premoženja, ki bo za njegovo uporabo dajal težak in strog odgovor pred večnim Sodnikom. Kdor pa premoženja nima, naj nikar po njem ne poželi čez mero; moli naj in pridno dela in varčuje, pa bo Bog že poskrbel vsakdanjega kruha zanj in za družino.

Nazadnje vera uči, da je za večno blaženstvo potrebno lačne nasitovati, žejne napajati, gole oblačiti in sploh miloščino dajati. In kjer so pravi verniki, kako skrbe za siromake: v življenju in v smrti! S tem se pa razlika izravna; bogatin ni prevzet, ni trdega srca; siromak mu ni nevoščljiv, mu ni sovražen.

3. Vera nam kaže pravo bogastvo, katero ne mine s smrtjo, ampak nam zasluži večno uživanje v nebesih, katerega nam pa tudi na zemlji tatovi ne morejo ukrasti, moli ne izjesti, ogenj ne uničiti. Tako bogastvo so krščanske čednosti, so dobra dela, je izpolnjevanje naših stanovskih dolžnosti, je posvečujoča milost božja. Do tega bogastva mora priti vsakdo, more si ga pomnoževati vsakdo s svojim poštenim življenjem, ki ga ureja vsak dan po volji božji.

Kolika tolažba zate, dragi mladenič! Srebra in zlata nimaš; po veri pa spoznaš, da zlato in srebro ni dosti vredno, ker se izgubi, ker se Ti more vzeti in ker Ti tudi srca Tvojega ne oblaži in ne osreči. Ali ni med bogatini premnogo prevzetnežev, ki so trdega srca, ki delavca odirajo, ki le za svoje uživanje skrbe, ki imajo strastno srce? In ali je v hišah bogatinov vedno sreča doma? Ako si imel priliko pogledati v

družine in v srce brezvernih bogatinov, opazil si tam neko hladnoto, neko nezadovoljnost, polno jeze in sovražnosti, nobene prave sreče. In nazadnje pride smrt in jim vse pograbi; za smrtjo pride večnost, kaj bo pa tam, ker zanjo niso poskrbeli?

Kdor se pa prizadeva za pravo bogastvo, za čednosti, za vestno izpolnjevanje svojih dolžnosti, za dobra dela, za milost božjo, kako plemenito mu je njegovo srce in koliko mirne, tihe sreče v njem! Le poglej v bolj siromašne, toda verne družine, da, le poglej v svoje srce, ako si pošten in veren mladenič, pa se boš o tem prav lahko prepričal. In ako najdeš v hiši bogatini enako plemenitost in srečo, prav lahko spoznaš, da ta plemenitost in sreča ne prihaja iz zlata in srebra, ampak iz verskega življenja.

4. Vera posvečuje tudi delo in trpljenje. Delati moraš, trpeti pa tudi. Kako preseda delo in kako neznosno je trpljenje onemu, ki nima vere. Samega sebe poprašuje, ali sem na svetu samo za to, da delam, da se mučim in vedno trpim? Ne, ni vredno živeti. Kdor je pa veren, prav dobro ve, koliko je vredno delo, koliko trpljenje; saj precenjuje vse v luči večnosti. V tej luči vidi, da si bo zaslužil presrečno večnost, ako v svojem poklicu marljivo dela in potrpežljivo prenaša križe, ki mu jih nalaga njegov stan in življenje sploh. Ta zavest mu delo in trpljenje lajša in slajša; saj vidi, da bo delo in trpljenje kmalu minulo, plačilo pa bo ostalo vekomaj.

Le poglej po hišah. Kjer so ljudje verni, kako mirno, stanovitno in zadovoljno delajo, kako vdano v voljo božjo trpe: delo in trpljenje jim miru in zadovoljnosti srca ne more uničiti. Kaj pa v hišah, kjer ni vere? Tam ni zadovoljnosti, ni veselja in miru v

srcu, tam so vedno pritožbe, vedno zdihovanje. In zares, ako ni večnosti, ni vredno živeti, lahko se obupa.

5. Vera Ti tudi reši mnogo ugank vsakdanjega življenja. Tvoje srce Ti pravi, da čednost zasluži plačilo in priznanje, da hudobija zasluži kazen in grajanje. Pa kaj vidiš na svetu! Oh, največkrat ravno narobe. Čednost se prezira, hudobija pa zmaguje in se poveljuje.

Istotako Ti pravi Tvoje srce, da naj bi na svetu vladala zmeraj in povsod le pravica; krivičnost in prekanjenost se Ti studi. In vendar, ali ne zmaguje ponajvečkrat krivica in prekanjenost, podleže pa pravičnost? Oh, koliko nasilstva je po svetu, in sicer po vaseh, po občinah, v deželnih in državnih zbornicah, med narodi!

Tvoje srce zahteva, da se mora vse to izravnati: čednost in pravičnost morata zmagati, hudobnost in krivičnost se odkriti in po zaslugi zatreti. Toda, ali se to zgodi na svetu? Malokdaj, večinoma ne. Ali naj torej čednost ostane potlačena, pravičnost poman-drana? To ne sme biti!

V tej notranji borbi Ti priteče vera na pomoč. Ona Te pouči, da se enkrat vse, prav vse izravna; sicer ne na zemlji, pač pa v večnosti, in sicer že koj na pragu v večnost. Tu čaka sveti in pravični Sodnik, ki bo vsakemu odločil za celo večnost to, kar mu gre, kar je zaslužil s svojim življenjem na zemlji.

Kajne, sedaj si miren, sedaj si potolažen, več hupuješ, marveč skleneš živeti čednostno in pravično, pa naj Te na zemlji tudi nihče ne prizna, naj Te na zemlji preganjajo in zaničujejo; kmalu, kmalu pride večnost, svetla večnost, kjer se bo vse razjasnilo in poravnalo.

To naj zadostuje; saj že iz teh razmišljanj spoznaš, da so verski nauki kakor nalašč ravno za potrebe in želje našega srca, vsega našega življenja.

e) Nepobitnost verskih nauk.

Dragi mladenič! opozorim naj Te še na eno točko. Vedno so obveljali vsi nauki, ki so se razglasili kot verski nauki, kot razodeti od Boga. Noben verski nauk se še ni preklical, marveč se je njegova resničnost tem bolj spoznavala, čim bolj so se učeni moške z njim pečali. V prvih osmih stoletjih so se napadali nauki o Kristusovi osebi; ravno ti napadi so pa dali priliko, da so cerkveni učitelji dotične verske resnice razmišljevali bolj vsestransko, iskali in dobili zanje novih dokazov in jih v borbi še bolj pojasnili in utrdili. Zadnje čase so se napadali in se še napadajo verski nauki o stvarjenju, o Bogu, o začetku življenja na svetu, o Kristusu. In uspeh teh napadov? Ko bi mogel Ti čitati učene odgovore vernih učenjakov, čudil bi se, kako ravno napredek naših časov podaja novih dokazov za resničnost verskih nauk.

Nasproti pa so se morali preklicati še vsi nauki, kateri so nasprotovali verskim. Karkoli je Rim obsodil kot zmotno, pokazala je tudi znanost, da je res zmotno, četudi večkrat šele po hudih borbah.

In ali tega že ne opažaš sam? Saj vidiš, kako se verskih nauk oklepajo izobraženi moške v vedno večjem številu? Saj čitaš o katoliških shodih, o shodih Marijinih družb, o velikanskih shodih na čast presvetega Rešnjega Telesa! In kdo govori na teh shodih? Kdo brani najbolj globoke, najbolj skrivnostne verske nauke? S škofi in učenimi duhovni jih branijo in duhovito dokazujejo učeni svetni gospodje.

f) Začetnik verskih nauk.

Kajne, dragi mladenič, ko premišljuješ, kar sem Ti napisal, razširja se ti srce in veseliš se svoje vere, kakor jo uči sveta mati katoliška Cerkev. Srčno veselje Ti bo prikipelo do vrhunca, ako se pogovoriva še o začetniku naše svete vere.

Ako gremo v zgodovini nazaj in preiskujemo, odkod sveta katoliška Cerkev in njeni nauki, pridemo do apostolov, do prvega papeža, ki je bil prvak apostolov, namreč sv. Petra in nazadnje do Gospoda Jezusa Kristusa kot začetnika naše svete vere.

To nam izpričujejo vsi spisi, vse knjige, katere imamo v cerkvi in segajo do prvega stoletja, od katerih nekatere prihajajo od onih mož, ki so z Gospodom samim živeli, ki so Ga ves čas javnega življenja spremljevali in bili priče Njegovih dejanj, katera so z lastnimi očmi gledali, in priče Njegovih nauk, katere so z lastnimi ušesi poslušali. In sploh sami vidimo, da je vse cerkveno življenje in učenje prepleteno z Gospodom Jezusom, vse kaže Nanj, vse poteka od Njega.

Kljub tem jasnim, nepobitnim dokazom, so v minulem stoletju nasprotniki tajili, da bi bil Gospod živel; trdili so, da je bajka vse, kar se o Njem govori. Pa kako so dokazovali to svojo trditev? Dragi moj mladenič, zmota rodi zmoto. Učili so namreč, da čudeži niso mogoči, pa tudi nemogoča prerokovanja. Ker je pa življenje Jezusovo od rojstva do smrti čudežno, polno prerokovanj in nadnaravno, zato se je trdilo, da je vse puhla bajka.

Vidiš, kam človeka zapelje zmota in strast! Najbolj jasnih dokazov ne vidi ali noče videti; da, celo vsem odprto zgodovino prezira. Da se boš v tej za-

slepljenosti še bolj prepričal, naj Te opozorim še na nekatere zgodovinske priče, ki stoje zunaj Cerkve.

Tu imaš najpoprej rimskega pisatelja po imenu Tacit, ki je živel in pisal v prvem stoletju po Kristusu. On piše o cesarju Neronu, ki je prvi kristjane preganjal. Leta 64. je bil silen požar v Rimu; govorica je šla, da je Rim zažgal sam cesar Neron. In kaj si izmisli ta kruti cesar, da bi sumničenje odvrnil od sebe? O tem piše Tacit: „Da bi te govorice odvrnil od sebe, zatoži in z najbolj izbranimi mukami kaznuje one, ktere je ljudstvo imenovalo kristjane. Začetnik tega imena, Kristus, je bil pod Tiberijem od deželnega oskrbnika Poncija Pilata kaznovan s smrtjo. Gnusobna krivovera se je za kratek čas potlačila, toda je kmalu zopet izbruhnila, ne le v Judeji, kjer se je to zlo začelo, ampak tudi v Rimu.“ Tako Tacit. In kaj nam dokaže s temi besedami? Pove, da je Kristus živel, pove točno čas njegove smrti, pove, da se je Kristusova vera brzo razširjevala, in pove tudi, kako so Rimci in pogani sploh to vero sovražili in kako neusmiljeno jo je preganjal cesar Neron.

Priča za Kristusa nam je še drugi rimski pisatelj, po imenu Svetonij, ki je živel od l. 75.—160. po Kristusu. On piše o cesarju Klavdiju, da je pognal iz Rima one, ki so pobujeni po Kristu napravljali v Rimu vedne prepire. Govoreč o preganjanju Neronovem, govori zopet o kristjanih, seveda pogrдно, kakor sploh vsi Rimljani. Obravnajoč življenje Vespazijanovo spominja se starega, povsod poznanega mnenja, da bo iz Judeje prišla velika prekucija, po kateri bodo Judje prišli do velike moči in oblasti.

Imenitno je tudi izpričevanje cesarskega namestnika v Mali Aziji, Plinija mlajšega, ki je v listu do

cesarja Trajana, kateri je vladal od l. 98.—117., pisal, da se kristjanje ob gotovih dneh še pred solnčnim vzhodom shajajo in „Kristusu kot Bogu svojemu hvalospeve pojo“.

Naj omenim še judovskega pisatelja Flavija Jožefa, ki je bil rojen le par let po Gospodovi smrti, in sicer v Judeji sami, torej na kraju Gospodovega življenja in delovanja. Čuj, kaj on piše: „O tem času je nastopil Jezus, moder človek, ako se sploh sme imenovati človek, ker je izvrševal čudežna dela in je učenik ljudi, ki radi sprejmejo resnico. Pritegnil je k sebi mnogo judov, pa tudi mnogo Grkov. In ko ga je Pilat na zatožbo naših najbolj veljavnih mož kaznoval s smrtjo na križu, ni prenehala naklonjenost njegovih. Prikazal se jim je namreč tretji dan živ, kakor so že proroki o njem napovedovali to in še mnoge druge čudežne stvari. Še sedaj obstoji rod po njem imenovanih kristjanov.“

Tem znanstvenim dokazom se nasprotniki nikakor niso mogli dolgo časa upirati, morali so priznati, da so se motili, četudi so poprej vpili, da tako zahteva znanost. O, njihovih trditev ni zahtevala znanost, ampak le strast in predsodek, da čudeži niso mogoči. Zato se pa sedaj le še malokdaj čuje trditev, da je življenje Gospodovo bajka. Ako bi Ti kaj takega čul, znaj, da izhaja taka trditev iz skrajnje, skoraj bi rekel nameravane nevednosti.

Naša vera torej prihaja od Gospoda našega Jezusa Kristusa. Kaj pa je Gospod Jezus Kristus?

2. Začetnik in začetek krščanstva.

Kajne, moj mladenič, Ti dobro veš, da se ves verski boj suče poglavitno okoli osebe Gospoda Jezusa. Mi verujemo, da je On Sin živega Boga, ki se

je za nas včlovečil, in sicer po Svetem Duhu v Devici Mariji. V teh besedah sem izrekel več svetih globokih skrivnosti božje ljubezni in božje vsemogočnosti. No, ravno te skrivnosti so nasprotnikom v spotiko, pa se z vso silo, da, z besno strastjo vanje zaganjajo. Marsikomu se je vsled tega vsaj nekoliko omajala njegova sveta vera.

Da bo Tvoja vera, dragi mladenič, ne le neomahljiva, ampak tudi razumna in pametna, kakoršna mora zares biti, zato bova o Gospodu Jezusu kaj več izpregovorila. Naj se v Tebi poglobi in razširi znanje, ki Ti ga je dosedaj podala šola in prižnica, podal tudi marsikateri moj pastirski list. Premisliva kar zapored nekatere znanstvene dokaze, da je Gospod Jezus zares pravi Bog.

a) Napoved začetnika.

Izredno važna je trditev, da je bil Gospod Jezus napovedan že davno pred rojstvom, da, več stoletij poprej. Pomisli!

Iz zgodovine vemo, da so judje pričakovali Odrešenika. Da, to pričakovanje je prav poseben, bistven znak judovskega ljudstva. Tega pričakovanega Odrešenika so imenovali Kristus ali Mesija. Da so ga res pričakovali, nam dokazuje Herod, ki je pismouke povprašal: „Kje se ima roditi Kristus?“; dokazuje Simeon, ki je pričakoval „tolažbo Izraelovo“ in mu je Sveti Duh odgovoril, „da ne bo umrl, dokler ne vidi Kristusa Gospodovega“; dokazuje prerokinja Ana, ki je govorila o Jezusu vsem, „ki so pričakovali odrešenje Izraela“; dokazuje Janez Krstnik, ki je odposlancem iz Jeruzalema zatrdil, „da on ni Kristus“ in ki je po odposlancih vprašal Jezusa, „Ali si ti, ki ima priti, ali naj drugega pričakujemo?“; dokazuje trditev Andrejeva: „Našli smo

Mesija, kar pomeni Kristus“; dokazuje beseda Filipova: „Našli smo Onega, o katerem pišejo Mozes in preroki“; dokazujejo tudi Samaritanci, saj je ona grešna Samaritanka rekla Kristusu: „Vem, da pride Mesija“; dokazujejo razni krivi Mesije, ki so tolike množice ljudi za seboj potegnili in zapeljali; dokazuje mnenje jutrovi narodov, ki so tudi pričakovali nekaj posebnega.

Odkod so pa Izraelci dobili to trdno vero, to živo prepričanje? Iz starih knjig, ki so jim bile svete. Kaj so rekli pismouki Modrim, ki so povpraševali po novorojenem kralju judovskem? Rekli so: „Tako je zapisano po preroku.“ Caharija poje o odrešenju Izraela, „kakor je Bog govoril po ustih svetnikov, ki so od veka, po svojih prerokih.“ Judje so rekli: „Slišali smo iz postave, da Mesija ostane vekomaj.“ V sv. pismu se večkrat čita: „To pa se je zgodilo, da bi se pismo izpolnilo.“ Isto nam dokazujejo judovska izročila. V njihovi knjigi Talmud se bere: „Vsi preroki so edino o dnevih Mesije prerokovali“, in judovski učitelj Majmonides trdi: „Za lažnivo proglasi pismo, kdor taji nauk o prihodu Mesije.“ In zares, ta nada o prihodu Mesije bi se ne bila mogla povsod razširiti, tako globoko ukoreniniti in tako dolgo obdržati, ako bi ne izvirala iz božjih obljub, iz prerokovanj. Zato so se pa tudi Jezus in apostoli zoper neverne jude sklicevali na napovedbe prerokov in s tem dokazovali, da je Mesija že prišel.

Pri teh preroških napovedbah je pa prav posebno važna ta okolnost, da niso le splošne, ampak da napovedujejo posameznosti. Naštejmo nekatere!

Preroki napovedujejo 1. da bo Mesija iz rodu Abrahamovega; večkrat namreč je Bog zatrdil Abra-

hamu in njegovim potomcem, „da bodo po njegovem zarodu blagoslovljeni vsi rodovi na zemlji.“ Bolj natančno so pozneje določili, da bo Mesija iz hiše Davidove. To so judje prav dobro vedeli. Saj so farizeji na vprašanje Gospodovo: „Kaj |se vam zdi o Kristusu? čigav sin je?“ koj odgovorili: „Davidov“; in ko so nekateri že nekako verovali, da bi Jezus mogel biti Mesija, so drugi koj ugovarjali in rekli: „Ali pride Mesija iz Galileje? Ali ne pravi pismo, da pride Kristus iz rodu Davidovega in iz mesta Betlehem, kjer je bil David?“

2. Preroki napovedujejo kraj, kjer se bo rodil, namreč v Betlehemu. Tudi za to so judje dobro vedeli, kakor nam izpričuje ravnokar navedeni ugovor in pa odgovor pismoukov na vprašanje Herodovo, kje se bo rodil Kristus. Saj so se pismouki nemudoma sklicali na preroka Miheja, ki trdi, da se bo rodil v Betlehemu.

3. Tudi čas rojstva se je napovedoval. Umirajoči Jakob je prerokoval, da Mesija pride v času, ko Juda izgubi vsako oblast; prerok Daniel je kar leto označil, kdaj ima priti Mesija, namreč 490 let po zapovedi, naj se sezida tempelj in mesto Jeruzalem; prerok Agej pa tolaži ljudstvo, ki je jokalo, ker drugi tempelj ni bil tako krasen kakor prvi, da bo ta drugi tempelj bolj imeniten od prvega, ker bo vanj prišel Mesija.

4. Preroki so govorili tudi o okolnostih prihoda. Prerok Malahija je oznanil, da bo pred Mesijem prišel poslanec, ki mu bo pot pripravljaj; prerok Izaija tolaži ljudstvo, da jih bo prišel rešit sam Bog in da bodo tedaj slepi izpregledali, gluhi zopet slišali, hromi hodili. In zares so imeli judje čudeže za znake Mesije. Ko je Jezus več tisoč ljudi nasitil, so judje koj rekli: „To je

prerok, ki ima priti na svet“ in drugod poprašujejo: „Ko pride Kristus, bo li storil več čudežev, kakor jih dela ta?“

5. Nadalje napovedujejo, da bo Mesija učitelj, voditelj in priča narodom, da bo prišel ponižen in krotak, da bo moral trpeti in umreti, da ga bodo judje zavrgli, da bo razdjan tempelj, razdjan Jeruzalem, zavrženo judovsko ljudstvo in da raztreseno po vsem svetu ne bo več imelo ne kralja, ne templja, ne duhovna, ne darov in da se bodo izpreobrnili k Mesiju vsi narodi.

Vse te podrobne okoliščnosti o prihodnjem Odrešeniku so zapisane v starih knjigah, zapisanih pred rojstvom Jezusovim 1000—400 let, ki so bile že 250 let pred tem rojstvom prevedene v grški jezik ter so bile razširjene v obeh jezikih po vsem tedaj poznanem svetu, kjerkoli so bili judje. Tega dejstva ne more nihče tajiti.

Tajiti se pa tudi ne da, da se je vse prerokovanje izpolnilo točno na osebi Jezusovi. Kako so pa judje zavrženi, med vse narode raztreseni in nimajo ne kralja, ne templja, ne darov, ne duhovna in kako so se k Jezusu obrnili narodi, to vidimo in gledamo z lastnimi očmi.

Dragi mladenič, ta prerokovanja, tako točno izpolnjena, so sijajen dokaz, da naš Gospod Jezus je res obljubljeni Odrešenik, Mesija, Bog. Saj tako točno gledati in opisavati dogodke, ki se bodo vršili šele čez nekaj stoletij, ne more nihče razen Boga. Tudi ne more biti le slučaj, da se življenje Jezusovo, smrt Njegova, izdajstvo judovsko, kazen judov, izpreobrnitev narodov tako do pičice ujema s prerokovanjem. Tak slučaj bi bil mogoč le za en ali drug dogodek, ne

pa za celo točno določeno vrsto. In kako neumno bi bilo trditi, življenje Jezusovo se je vedoma in namenoma tako vravnalo, da se ujema s starimi napovedbami; o enem ali drugem dogodku bi se moglo kaj takega prirediti, toda za celo življenje Jezusovo to ni mogoče, saj večina dogodkov se ni vršila po volji Gospoda in Njegovih učencev, ampak so se vršili po volji drugih ljudi. Kajne, kako se nasprotniki smešijo?

Kaj pa iz tega sledi? Mi moramo skleniti, da je preroke razsvetljevala višja moč, da so prerokovanja od Boga, da je torej Mesija od Boga obljubljen, da je naš Gospod zares obljubljeni Mesija, da je On tudi pravi Bog.

Dragi mladenič, te preroške napovedi sem Ti bolj natanko razložil, ker so važne in nepobitne in zgodovinske, da jih nihče tajiti ne more. Nasprotniki jih taje, toda ne iz znanstvenih razlogov, marveč iz predsodka, da prerokovanja niso mogoča, ter poizkušajo dotične stavke po svoje zaviti, samo da ne bi bili prisiljeni jih priznati in verovati. Ravno zavaljo njih, sem tu porabil dotične knjige kakor bi bile navadne zgodovinske knjige, o katerih je zgodovinsko dokazano, da so več stoletij pred Kristusom spisane in tudi na grški jezik prevedene. Molčal sem pa o tem, da so to svete knjige, spisane po možeh, navdihnjenih od Boga.

b) Svetost življenja Jezusovega.

Dragi mladenič, poglejmo sedaj Jezusovo življenje, da si vero še bolj utrdimo.

Kako izredno čednostno je življenje Jezusovo! Kdo bi mogel opisati Njegovo ponižnost, ljubezen do siromaštva, krotkost, pokorščino, potrpežljivost, postrežljivost, usmiljenost, pripravljenost odpustiti vsem in

vse, vdanost in podložnost do Boga tudi v največjem trpljenju, pobožnost in duha molitve, sovražnost do najmanjšega greha, prijaznost, hvaležnost, odkritosrčnost, čistost in sramežljivost. Na Njem se ne opazi nič prisiljenega, prenapetega, odurnega, vse je ravno prav umerjeno. Na Njem ne najdeš najmanjšega pogreška, pač pa vse čednosti na največji stopinji.

Tako svetost izpričujejo celo Njegovi sovražniki. Nekega dne je ostro karal sovražne farizeje, ki so Ga zalezovali, da bi dobili kak povod zatožiti Ga in usmrtiti. Ko jih je pokaral, se ozre nanje in jih vpraša: „Kdo od vas me more obdolžiti kakega greha?“ Kaj odgovore sovražni farizeji? Pravim sovražni, ker vemo, da sovražnost najde in vidi pogrešek celo tam, kjer ga ni. Farizeji molče.

Pri ponočnem raziskovanju po zadnji večerji ne morejo judovski starejšine nad njim dobiti nobene krivice. Tožijo Ga Pilatu. Pilat preiskuje tožbe in večkrat zatrdi, da ne najde krivice na Njem, da je nedolžen, da bodo prelili nedolžno kri. Judež, ki ga je izdal in prodal, Judež, ki je bil tri leta priča vsega življenja Jezusovega, obupan spozna očitno, da je izdal nedolžno kri. Celo razbojnik na križu trdi pred vsem narodom, da On ni nič hudega naredil.

Prosim Te, moj mladenič, povej mi, ali more kak človek tako popolno, tako čednostno, tako sveto živeti? Kajne, že to življenje izpričuje, da je Gospod Jezus povzdignjen nad človeka, da je pod posebnim vodstvom in božjim vplivom. In če tak mož o sebi kaj izreče, ali ne bomo morali verovati mu? Saj še navadnim ljudem radi verujemo, vedoči, da je človek k resnicoljubnosti nagnjen. Kaj pa pravi Gospod Jezus sam o sebi?

On trdi, da je zares božji poslanec, Odrešenik, Sin božji, Bog. Ko je poslal Janez iz ječe k Njemu dva učenca, naj povprašata, „je li On tisti, ki ima priti,“ jima je rekel: „Povejta Janezu, kar sta videla in slišala: slepi vidijo, hromi hodijo, gobavi se očiščujejo, gluhi slišijo, mrtvi vstajajo, ubogim se evangelij oznanja.“ To so besede preroka Izaija, o katerih so judje sodili, da so mesijanske. Zato je misel odgovora ta-le: „Da, jaz sem Mesija, ki ga pričakujete.“

Naš Gospod imenuje blaženim Petra, ki je očitno priznal, da je On Kristus, Mesija. Naravnost je pa to zatrdil učencema, ki sta šla v Emavs, rekoč: „O, vi nespametni in počasni verovati vse, kar so govorili preroki! Ali Kristus ni moral tega trpeti in tako iti v svojo slavo? In počenši od Mozesa in vseh prerokov jima je razlagal iz vseh svetih pisem, kar je bilo od Njega zapisanega.“ Tudi Samaritanki, ki je rekla; „Vem, da pride Mesija, ki nam bo vse povedal“, je odgovoril: „Jaz sem, ki s teboj govorim.“ In velikemu duhovnu, ki Ga je zarotil, „naj pove, da li je Kristus, Sin živega Boga“, je odgovoril: „Ti trdiš, jaz sem.“

Glej, že iz teh besedi spoznaš, kako naš Gospod trdi, da je Mesija, Kristus, pa tudi pravi Bog. A tudi drugače je večkrat slovesno izjavil, da je Bogu enak, da je eno z Bogom, da ima največjo oblast nad vsem, da je pot, življenje in resnica, da je od vekomaj. Tako je trdil pred prijatelji in neprijatelji, pred svetnimi in duhovskimi poglavarji. Judje so ga dobro razumeli, zato so pobirali kamne, da Ga pobijejo, zato so Mu na Kalvariji očitali, naj sedaj pomaga Bog, ker je trdil, da je Njegov Sin. Da, za to trditev je Gospod umrl in je s svojo srčno krvjo zapečatil njeno resničnost.

Kako jasne in pogoste so tedaj izjave Gospodove, da je On obljubljeni Odrešenik in božji Sin. Da bi nasprotniki ne bili prisiljeni vse to verovati, trdijo, da Gospod take zavesti ni imel, vsaj izpočetka ne, marveč se Mu je počasi razvijala. O, kako se trudijo, da bi mogli ostati v neveri! Kdor sveto pismo bere in premišljuje besede Gospodove, koj spozna, da se je vedno zavedal svojega poslanstva in svojega božanstva; v Njem je vse koj izpočetka dovršeno in popolno, On ne omahuje.

Kajne, dragi moj mladenič, kako se veseliš, ko gledaš svetost Svojega Jezusa in toliko jasnih izjav, da je On zares pravi Bog.

c) Čudeži Jezusovi.

Nevernim judom je Jezus večkrat zaklical, naj verujejo vsaj delom, ki jih izvršuje, ako nočejo verovati besedam. Kakšna dela je pa On mislil? Mislil je na čudeže, to je na dela, ki presegajo naravni red in naravne moči, katerih torej ne more storiti nihče razen vsemogočnega Boga. Bog je namreč vse iz nič ustvaril, zato more pa tudi zmeraj še kaj storiti, četudi ne bi uporabljal naravnih, od Njega ustvarjenih moči, ampak bi samo hotel in zapovedal.

Kajne, dragi mladenič, to je jasno. In zares, kdor veruje v Boga, ne oporeka, da se čudeži goditi morejo. Seve, kdor v Boga ne veruje, mora čudeže tajiti; ko bi jih priznal, moral bi v Boga verovati in vso svojo nevero zavreči. Naši izobraženci so dandanes tako daleč prišli, da se kar smeja in norčujejo, ako se čudež omeni. Dokazovanje, da se je čudež dogodil, jim je potrata časa in neumno se jim zdi, na

možnost le pomisliti. Zato se ne marajo potruditi, da bi preiskovali one dogodke, o katerih se trdi, da so čudežni.

Moj mladenič, Tvoja preprosta pamet Ti pove, da tako ravnanje ni pametno. Ampak kako moramo ravnati? Najpoprej se mora dokazati bistro in zanesljivo, da je dotičen dogodek resničen, potem se mora pa raziskavati, da li je mogoč po naravnih postavah, ali jih presega; nazadnje pa se morajo izpeljati posledice. To je edino pametno. Res, kdor bi verjel vsaki govorici, bi se pogostokrat motil in imel za čudež, kar ni.

Po tem uvodu pogledjva, je li Jezus delal čudeže?

Za dokaz, da je poslan od Boga in pravi Bog, se je Gospod Jezus skliceval na čudeže. Ako torej ni delal pravih čudežev, je bil goljuf ali pa sam goljufan. Toda ne eno, ne drugo se ne more, se ne sme trditi. Temu se protivi Njegova svetost, o kateri sva že govorila. On je torej prave čudeže delal.

Na čudeže so se sklicevali vsi oznanjevalci evangelija. Naj omenim le apostole, ki so bili priče Njegovih dejanj in so se sklicevali na čudeže pred judi, pred Gospodovimi sovražniki, ki so Gospoda poznali, zalezovali, opazovali vsak korak, gledali Njegova dela, Ga sovražili in izdali v smrt. Naj omenim še Kvadrata, škofa atenskega, ki je koj v začetku drugega veka cesarju Adrijanu poslal zagovor kristjanov, v katerem piše: „Dejanja našega Zveličarja so bila vedno očitna; poznani so bili, ki so bili rešeni bolezni ali poklicani iz smrti v življenje. Niso živeli le ob času Zveličarjevem, ampak še dolgo pozneje, da so nekateri doživeli celo naše čase.“

Celo nasprotniki Gospodovi niso upali tajiti čudežev. Judje so jih gledali in nekatere preiskovali; ker jih niso mogli utajiti, so jih pripisovali Beelzebubu. Še v Talmudu se priznajo čudežna dela Gospodova, toda pripisujejo se čarovnim močem, katere bi si bil Gospod pridobil v Egiptu. O poganu Celsu, ki je Jezusa sovražil, piše Origen: „Nekako prizna čudeže, ki jih je storil Jezus in s katerimi je mnoge pridobil, da so Mu sledili kot Mesiji; toda teh čudežev ne pripisuje moči božji, ampak obrekuje Gospoda, kakor da bi jih bil izvršil z čarobnimi umetnijami.“

Čudežna dela Jezusova so bila torej tako očita, da so se oznanjevala še ob življenju prič in se jih nihče ni upal tajiti, marveč jih je vsakdo priznal. Zato so pač prišli prekasno nasprotniki, ki jih taje.

Katere čudeže pa mi mislimo? Naštejmo nekatere in potem preudarimo, ali so zares čudeži.

Prvi so čudeži, ki so se dogodili za izpričevanje Jezusa samega. To so čudeži o rojstvu Jezusovem: prikazanje angela in zvezde; potem pojavi po krstu Kristusovem: odprta nebesa, Sveti Duh in glas iz nebes; dalje izpremenenje in glas iz nebes na gori Tabor; nazadnje čudež in dogodki ob času Jezusove smrti na križu.

Drugi so čudeži, ki jih je Gospod sam storil. Naštejva nekatere: *a)* dejanja zgolj volje in zapovedi: izprememba vode v vino, pomnožitev kruha, ozdravljenje bolnikov oddaleč; *b)* dejanja, protivna naravnim močem: hoja po morju, prihod v sobo skozi zaprta vrata, odhod v nebo; *c)* dejanja, protivna pripravnosti tvarine, ki zahtevajo stvarivno moč: vzbujenje od smrti Jajrove hčere, mladeniča iz Najma in Lazarja, ki je že četrty dan v grobu ležal; *d)* dejanja,

ki so se hipno dogodila, ko naravne sile delajo polagoma : ozdravljenja s samo besedo ali dotikom, kakor je ozdravljal slepe, gluhe, hrome, gobave, dolgoletne bolnike ; e) moč nad hudobnimi duhovi.

Dragi mladenič, to so zgodovinska dejanja. Kristus jih je storil javno, pred pričami, pred množicami, pred zagrizenimi sovražniki ; storil jih je pogostokrat, brez priprave, kakor so zahtevale okolnosti ; videlo se je, da mu je vse pokorno, narava, njene moči, celo hudobni duhovi. Zato je vse ljudstvo drlo za njim, celo zagrizeni nasprotniki so morali priznati, da je storil veliko čudežev.

Sedaj pa pride vprašanje, ali so to čudeži, ali omenjena dela presegajo naravne moči ? Gotovo ! Vprašam, ali ima glas tako moč, da mrtvega prikliče iz groba ? da razburjeno morje hipoma pomiri ? da neozdravljivo bolezen hipoma ozdravi ? ali ima iz prahu in sline narejeno blato tako moč, da ozdravi sleporojenega ? ali ima voda tako moč, da kadar se zaziblje, ozdravi katerokoli bolezen ? ali more blagoslov malo kruhov tako pomnožiti, da se nasiti več tisoč ljudi in še kaj preostane ? ali more človek po morju hoditi, ali vzdigniti se v zrak in poleteti v nebesa ?

Kajne, ni nobenega dvoma, da dejanja Gospodova presegajo naravne moči. Mora torej biti v Gospodu druga moč, moč, kateri je vsa narava pokorna, moč, ki ustvarja. In ta moč je ? Božja ! In ker se je Gospod za resničnost svojih nauk skliceval na svoja čudežna dela, moramo reči, da je resničnost nauk potrdil sam Bog, da je torej Gospod v resnici Bog, kakor je zatrjeval. Tako sodi zdrava, navadna pamet onih, ki resnico iščejo odkritosrčno. Ko bi resno razmišljevali dejanja Gospodova, bi prišli do resnice.

Čuj, dragi mladenič, prizadevanja bogotajcev, kako bi temu dokazu ušli in bi mogli ostati brez Boga, brez krščanske vere.

Trdijo, čudežev ne moremo spoznati, ker ne poznamo vseh naravnih moči; morda so se dotična dejanja izvršila po takih nam nepoznanih naravnih močeh. — Jalov izgovor! Torej tesarjev sin iz Nazareta naj bi bil poznal take skrivnostne naravne moči, kakoršnih še dandanes ne pozna nihče! Ali ni to smešno? In ali je potrebno poznati vse naravne moči, da morem trditi, da to ali ono dejanje presega naravne moči? Kdo bo tako neumen, da bo šel na grobove klicat mrtve iz grobov? da bo razburjenim valovom hotel zapovedovati? Kaj takega bi mogel poizkušati le človek, ki bi bil že dozorel za norišnico. In katere naravne moči je pa uporabljal Gospod pri večini svojih čudežev? Ali ni kar rekel in zapovedal, pa se je zgodilo?

Ravnotako jalov je tudi poizkus ozdravljenja pripisavati magnetizmu. Res nekatere živčne bolezni se morejo ozdraviti po magnetizmu z velikim naporom in prizadevanjem. Toda, kdaj in kje je pa Gospod upotrebljeval magnetizem? Potem, ali magnetizem ozdravlja gobave, hrome, oživlja mrtve, pomiruje viharje? Kajne, zares smešno!

Ali, kaj pa to, ker je Gospod vero zahteval! Ali ni s tem v bolniku obudil misli, da je zdrav? In tako vzbujena trdna misel (sugestija) ga je ozdravila? Res, na ta način se semtertja bolniki zdravijo. Toda le po dolgem trudu se morejo na ta način ozdraviti samo oni bolniki, ki imajo vse ude in živce popolne in celotne, pa ti udje ali živci le pravilno ne delujejo. Ako so pa udje ali živci pokvarjeni, je vse prizadevanje

zastonj. In bolniki Gospodovi? Ali niso bili hromi, slepi, gluhi, gobavi, mrtvi? Zraven je pa Gospod večkrat zahteval vero ne od bolnika, ampak od onih, ki so prosili zanj.

Toda obsedenci, to so le bolniki z živčnimi boleznimi! Da, pri obsedencih so bile zraven obsedenosti tudi živčne nepravilnosti in dušne bolezni. Zakaj? Obsedenost je v tem, da se hudobni duh polasti živčevja, po katerem deluje duša in telo; ko se tega polasti, pretrga redno delovanje duše in ima telo popolnoma v svoji oblasti. Ta nerednost je torej le združena z obsedenostjo. Hudoben duh je bil gotovo v dotičnih ljudeh: saj je govoril, prosil, Gospoda priznal kot Mesija; in Gospod mu je naravnost zapovedal, naj gre iz telesa; ko je odšel, je bil dotičnik zdrav in pameten. Torej obsedenost ni samo živčna bolezen: ali je bila živčna bolezen, ki je izgnana šla v prešiče in jih zagnala v galilejsko jezero, da so poginili?

Naj preneham. Dragi mladenič! spoznal si, kaj ne, kako se nasprotniki Jezusovi zvijajo, da bi utajili čudeže: toda vse zastonj, njihovo prizadevanje je jalovo, smešijo sami sebe. Vemo sedaj, zakaj ti nesrečnejši taje resničnost čudežev: ne iz znanstvenih razlogov, ampak ker jih sploh priznati nočejo. „Svojim očem ne bi verjel, ko bi nadnaravni čudež videl,“ tako piše neki bogotajec in tako vsaj mislijo vsi, ki čudeže taje. Ni jim mar, da bi našli resnico, ampak le za to se jim gre, da bi svoje krive nazore pridržali in mogli ostati brez Kristusa.

d) Vstajenje Jezusovo.

Vstajenje Gospodovo je temeljni nauk naše vere. Ako Gospod ni vstal od mrtvih, moramo zaklicati z apostolom Pavlom: „Ako Kristus ni vstal, nična je naša pridiga, nična naša vera. Pa tudi krive priče bi bili mi, ker bi bili proti Bogu pričali, da je Kristusa vzbudil. Ako Kristus ni vstal, je nična vaša vera in še ste v svojih grehih!“ Da, Kristus je moral vstati, saj je On svoje vstajenje večkrat napovedoval. Celo judje so vedeli o tej napovedi in so zato od Pilata zahtevali stražo h grobu.

Vidiš, dragi mladenič, kako važen je nauk o Gospodovem vstajenju. Zato ga pa nasprotniki napadajo z vso silo, mi ga pa ravnotako branimo. Kajne, o tej borbi želiš biti prav natanko poučen, da ti ne omahne Tvoja vera. Čuj torej!

Kristus je res umrl. To nam izpričujejo vsi štirje evangelisti, posebno Janez, ki je bil zraven križa in ki piše: „Nagnil je svojo glavo in izdihnil dušo.“ Smrt Jezusovo nam izpričuje vojak, ki Mu je s sulico zadal veliko smrtno rano, v katero je mogel Tomaž položiti svojo roko; izpričuje stotnik, ki je Pilatu službeno javil, da je Kristus mrtev; izpričujejo prijatelji, ki so Ga s križa sneli, Marija, ki Ga je v naročju držala, možje in žene, ki so Ga povili v dišave in mrtvaške prte ter Ga pokopali, sovražniki sami, ki so zapečatili grob in postavili stražo pred grob.

Kajne, smrt Gospodova je dovolj dokazana? In zares osemnajst stoletij ni o tem nihče dvomil. Šele v minulem stoletju so to tajili brezverci in trdili, da je bila smrt le dozdevna, da je Gospod v grobu prišel k sebi, odvalil kamen, prikazoval se učencem in nazadnje nekam izginil.

Prosim Te, dragi mladenič, pomisli, ali je ta vera brezvernih modrijanov mogoča? Če bi bil Gospod le dozdevno mrtev, ali bi ne bil potreboval več mescev, da bi dobil nazaj vso življenjsko moč? Pomisli vendar: na Oljski gori je imel tako grozno dušno smrtno borbo, da Mu je krvav pot tekel na zemljo, celo noč so Ga izpostavljali, bili in pljuvali, navsezgodaj so Ga neusmiljeno izbičali in s trnjem okronali, potem je moral nesti težki križ, pod katerim je večkrat padel, na Kalvariji so Ga pribili na križ, na katerem je tri ure visel in ko je že izdihnil, Mu je še vojak s sulico prebodel stran, nazadnje so Ga mazilili, zavili v mrtvaške prte, položili v grob in grob zaprli s težkim kamnom. To je zgodovinsko res. In ta razbiti, ranjeni Gospod, naj bi bil od groba kamen odvalil, utekel rimskim vojakom, se prikazoval apostolom in jim vzbudil mnenje slavnega vstajenja v izpremenjenem telesu! Kajne, mi tega verovati ne moremo, to naj verujejo brezverci. Da, reči moramo, kaj takega bi se ne bilo moglo dogoditi brez čudeža božje vsemogočnosti! No, to trditev o dozdevni smrti Gospodovi so drugi brezverci sami pobili kot neverjetno in je že nekako izginila.

Tedaj, Kristus je res umrl, pa je tudi res vstal. Ti veš, odkod to vemo; vendar preudari dokaze še enkrat.

Kakor o smrti, govore tudi o vstajenju vsi štirje evangelisti. In kaj pravijo? Pripovedujejo, kako se je Gospod prikazoval. Koj prvega dne se je prikazal Magdaleni, pobožnim ženam, učencema na potu v Emavs, Petru in nazadnje apostolom zbranim v dvorani, kamor so se pred judi skrili. Apostoli nočejo izpočetka verovati ne Magdaleni, ne ženam, češ, to so prazne sanjarije. Ko se zbranim prikaže, se prestrašijo

misleči, da je duh; šele, ko z njimi govori, ko se Ga dotikujejo, ko vidijo in gledajo Njegove rane, ko On z njimi já, šele sedaj verjamejo.

Tomaža ni bilo med njimi. Ko se povrne in mu pripovedujejo, da je Gospod vstal, ne verjame in v neveri pravi: „Ako na Njegovih rokah ne vidim znaka žebļjev in svojega prsta ne položim na kraj žebļjev in svoje roke v Njegovo stran, ne verujem.“ Po osmih dneh se Gospod zopet prikaže in pravi Tomažu, naj le položi svoj prst v Njegove roke in roko v Njegovo stran ter naj bo veren, ne pa neveren.“ Ves izpremenjen zakliče sedaj verni Tomaž: „Moj Gospod in moj Bog!“

Že iz teh poročil vidimo, kako si je Gospod nekako prizadeval apostole prepričati, da je res vstal. Isto nam dokazujejo še daljnja poročila. Prikazoval se je namreč Gospod Svojim učencem pri raznih prilikah, ne zdaleč, ampak prav blizu, ne za trenotek, ampak za več časa, da je celo jedel z njimi in se dal dotikati; prikazoval se je ne le zvečer v mraku, ampak navadno pri belem dnevu, ne le ženam, ampak tudi možem posameznim, vsem apostolom, mnogoštevilnemu društvu; prikazoval se je v Jeruzalemu pri zaprtih vratih, ob grobu, na potu v Emavs, ob jezeru genezareškem, na gori, pri vnebohodu v Jeruzalemu in na Oljski gori. Lahko razvidimo, da je storil vse, kar je bilo potrebno in koristno, da bi onemogočil vsakršen dvom o resničnosti vstajenja.

Zato so pa tudi apostoli v svojih govorih ravno vstajenje najbolj poudarjali. Koj v prvem govoru trdi Peter zbrani judovski množici: „Jezusa Nazarenca . . . ste vi po rokah brezbožnikov na križ pribili in umorili, Njega je Bog vzbudil od mrtvih . . . to izpričujemo

mi vsi.“ Ravnotako je trdil v drugem govoru. Ko se je namesto Judeža izbiral drug apostol, je Peter zahteval, naj bo to eden onih mož, ki so bili od Janezovega krsta pa do vnebohoda z Gospodom, ki bo mogel biti priča Njegovega vstajenja. O apostolih se piše, da so z veliko močjo izpričevali vstajenje našega Gospoda Jezusa Kristusa. In kako bi se bilo toliko tisoč judov izpreobrnilo, ko ne bi bili prepričani, da je Gospod res vstal. Radi vstajenja so apostoli določili, da se kot Gospodov dan več ne praznuje sobota, ampak nedelja.

Kajne, dragi mladenič, vstajenje Gospodovo je dovolj dokazano; kdor je dobre volje in želi po resnici, se lahko prepriča.

Sloveči zgodovinar Gfrörer je po nevernih učiteljih izgubil vero in je bil mnenja, da je krščanstvo le zmes judovstva, grškega modroslovja in starih bajk. Vendar ga je pa nekaj gnalo, naj se o vsem prepriča po lastnem raziskovanju, posebno verjetnost vstajenja Kristusovega naj sam preiskuje z vsemi znanstvenimi pripomočki. Začel je preučavati vire, ki poročajo o prvem krščanstvu; toda, kolikor bolj je raziskoval po virih, toliko bolj se mu je vrnjevalo prepričanje, da je vstajenje Gospodovo nepobitno zgodovinsko dejstvo. Spoznal je, da nobene zgodovinskega dejstva ne bi mogel priznati kot dovolj zanesljivo dokazanega, ako ne bi sprejel kot popolno zanesljivo dokazano vstajenje Jezusovo, ker nobeno dejstvo se glede na veljavo prič ne more meriti z vstajenjem Gospodovim. Učeni raziskovalec se je uklonil resnici, jo je sprejel in je postal veren kristjan.

Žalibog, ne slede vsi neverni možje zgledu tega učenjaka. Da, vera v vstajenje Jezusovo je predaleko-

sežna in stavlja važne zahteve na vse življenje, zato se je mnogi branijo. Toda kako? Dragi mladenič, ne morem Ti opisati vseh ugovorov; le na nekatere naj Te opozorim, da se sam prepričaš, kako so ničevni in neznanstveni.

Najpoprej čuj staro pesem: vstajenje je čudež, čudeži so pa nemogoči in se protivijo vedi. Da, zares, vstajenje je čudež; no, pa ravno čudežno vstajenje dokazuje, da so čudeži mogoči. Dejstvo ima nepremagljivo moč, pasti mora vsak nauk, ki se z dejstvom ne ujema. Kaj pa naši brezverci? Čuj! Ako se dozdeva, da bi bilo kako dejstvo krščanski veri nasprotno, koj se prizna in trdi, da se mora nauk ravnati po dejstvu, ako je pa kako dejstvo krščanski veri v prilog, ne marajo ga priznati, pa naj bo še tako dokazano. In vendar so čudeži, tudi trpljenje, smrt in čudežno vstajenje Gospodovo očitna dejanja, ravnotako kakor življenje in smrt Napoleonova, bitka pri Kraljevem Gradcu, poraz Lahov pri Lissi. In ako o teh dogodkih nič ne dvomimo, kako bi mogli dvomiti o čudežnih dogodkih v življenju Gospodovem, o katerih imamo vendar toliko zanesljivih prič, ki so za svoje izpričevanje celo kri prelile, življenje darovale.

Drugi so trdili, da so apostoli telo Jezusovo ukradli, potem pa lagali, da je od mrtvih vstal. Kaj ne, dragi mladenič, tako so se že judje lagali in so za to laž podkupili stražo pri grobu Jezusovem. Toda, pomisli, kako bi bilo mogoče, da bi bili apostoli prišli skrivaj h grobu, odvalili od njega težki kamen in odnesli telo Gospodovo, da straže ne bi tega opazile? In kako bi se bili apostoli drznili kaj takega podvzeti, ko so bili vendar vsi preplašeni in so se judov tako bali, da so se pred njimi poskrili in se v stanovanju

zapirali! To naj bi bili poizkusili apostoli, ki so bili vsi obupani in so mislili, da je nameravano delo Gospodu izpodletelo! Vidiš, kako neosnovana je ta trditve, kar so tudi nasprotniki uvideli, pa so jo splošno že opustili.

Da bi se izognili veri v vstajenje, nasprotniki sedaj večinoma priznajo, da so bili apostoli sicer prepričani o vstajenju Gospodovem, toda trdijo, da jih je goljufala domišljija, v kateri so si Zveličarja tako živo predstavljali, da so mislili, da je osebno pred njimi; pravijo, da je to mogoče, ker tako dokazujejo mnogi zgledi iz zgodovine in da je to storila stvarivna moč vere in ljubezni. — Kaj pa porečeš k tej trditvi? Ali je mogoča? Poprašaj, kje je v zgodovini kaj podobnega, da bi si ljudje ne v snu, ampak budni skozi štirideset dni domišljevali, da gledajo od smrti vzbujenega, da poslušajo njegove nauke in zapovedi, da z njim jedo, z njim govorijo, se ga dotikajo in nazadnje gledajo, kako odhaja v nebesa. Je li taka domišljija mogoča? In kje pa je pri apostolih imenovana stvarivna vera? Saj na vstajenje še mislili niso, saj poročilu žena o vstajenju niso hoteli verjeti, saj izpočetka niso verjeli Gospodu samemu, ki se jim je prikazal! In kako neveren je bil Tomaž! — In ali je mogoče preprostim apostolom pripisovati tako domišljijo, da bi toliko časa menili, da vidijo osebo, z njo govorijo in se je dotikujejo, četudi je nikjer ni, in oni ne spe, ampak so popolnoma budni?

Naj zadostuje, dragi mladenič! Sedaj vidiš, kako se nasprotniki zvijajo in kake nezmislne trditve verujejo, da bi ne bili primorani priznati Jezusa svojega Odrešenika, svojega Učitelja, Gospoda in Boga. Mi smo pa še bolj prepričani, da je Gospod zares od

mrtvih vstal, kakor je napovedoval, da torej naša vera ni prazna, ampak tako utemeljena, da pameten dvom ni mogoč.

e) Prerokovanja Jezusova.

Kristus je delal čudeže, pa je tudi prerokoval; kar je prerokoval, se je vse natanko izpolnilo. Še o tem nekoliko besedi.

Iz evangelijskih knjig vemo, da je Gospod prav natanko povedal, kako bo trpel in na križu umrl, da Ga bo Judež izdal, Peter trikrat zatajil, da Ga bodo vsi učenci zapustili, da bo tretji dan od mrtvih vstal, da bodo učenci preganjani, da se bo Njegov evangelij razširil po vsem svetu, da bodo Njegovo Cerkev vedno preganjali, toda nikdar premagali ali celo zatrli; določno je tudi napovedal, da bo Jeruzalem za vedno razdjan, tempelj pokončan in kamen na kamnu ne bo ostal, da bodo judje zavrženi in po vsem svetu raztreseni.

Kar je napovedal, se je vse natanko izpolnilo, deloma se še sedaj izpolnjuje. Znamenitno je to, da je odpadnik Julijan, rimski cesar, hotel Jezusa postaviti na laž, pa je zapovedal, naj se jeruzalemski tempelj zopet sezida. Kako veselo so judje drli na kraj razdjanega Jeruzalema in začeli zidati; sam prijatelj Julijanov, Amijan Marcelin, je delo vodil. Nekateri maloverni kristjani so obupavali, kaj bo, ker se bo s tem delom izjalovilo Jezusovo prerokovanje; tolažil jih je škof jeruzalemski, Ciril. In kaj se dogodi? Zemlja se potresa, pa ruši, kar je bilo sezidanega, celo one kamne vrže iz temeljev, ki so še od tempeljna tam ostali; zraven se privale iz zemlje ognjene krogle, ki prestrašene delavce odpode. To nam izpričujejo ne le

krščanski zgodovinarji istega časa, ampak tudi poganski pisatelj, že imenovani Amijan Marcelin, ki je delo vodil.

Kaj iz tega sledi? Ker je Gospod napovedoval prihodnje dogodke odvisne od proste volje ljudi, katerih torej ne bi mogel preračunati noben človek, ampak za katere ve edino le vsevedni Bog, sledi, da je bil Kristus božji poslanec in da je Njegov nauk resničen. Ker je pa trdil, da je Sin božji, moramo dosledno verovati, da je zares Sin božji.

f) Začetek krščanstva.

Dragi mladenič! ne mirujva, pojdiva še dalje in iščiva dokazov, da je Jezus Nazareški res od Boga poslani Mesija, Sin božji. Zato si oglejva začetek krščanstva.

Mislimo si, da je Gospod Jezus samo človek. Kaj moramo tedaj trditi? On je sin siromašnega tesarja, živel in delal je do 30. leta svoje starosti v očetovi delavnici, skoraj gotovo ni obiskal nobene šole, saj višje izobrazbe si ni pridobil, o grških, rimskih, indijskih modrijanih ni ničesar vedel.

Ko je 30 let star, javno nastopi in začne učiti. Kakšen je nauk tega neizobraženega tesarjevega sina? Njegov nauk je tako vzvišen, globok, vsestransko resničen, čist in lep, da stoji visoko nad nauki vseh modrijanov, da, celo najbolj zagrizeni nasprotniki se mu divijo in mu ne morejo odreči priznanja. Sam protestant Goethe spozna in piše: „Naj duhovna izobrazba le napreduje, naj se naravoslovne vede le razširjujejo in poglobljujejo, naj se človeški um poljubno razvija, nikoli se ne bo povzpел nad visokost in nad nravno

izoliko, kakor nam odseva in sveti iz evangelijev!“ In tak nauk naj bi bil iznašel navaden, neizobražen tesar! Kdo more to verjeti?

Pojdiva še naprej! Kako so pa judje sprejeli nauk nazareškega tesarja? Kako? morda veselo, navdušeno? so ga li z vso vnemo razširjevali? Nikakor! Skoraj vsi judovski omikanci so se poučevanju upirali, so Gospoda preganjali, da je bil po triletnem poučevanju kot hudodelec, bogokletnež, upornik obsojen na najbolj sramotno smrt na križ. Starejšinstvo je apostole zaprlo, šibalo in jim strogo prepovedalo, nauk razširjevati. Človek bi mislil, evangelij je pokopan, zatrt.

Toda stoj! Ravno od groba Jezusovega začne krščanstvo svoj zmagovalni tek po svetu. Pa kako to? Je li Križani za svoje poslance odbral izvrstne, visoko omikane govornike in spretno modrijane, ki naj bi nasprotnike premagali s svojo znanostjo, zgovornostjo in veljavo? Ne! Ampak, kakor piše apostol Pavel, „odbral je slabo tega sveta, da osramoti močno, in to, kar je nizko na svetu, zaničevano in ničevno, je Bog odbral, da uniči ono, kar je nekaj, in se noben človek ne bi mogel ponašati.“ Jezusovi poslanci so bili galilejski ribiči in zaničevan cestninar. Tem je zapovedal: „Pojdite v ves svet in oznanujte evangelij vsem narodom in učite jih držati vse, kar sem vam zapovedal. Kdor ne veruje, bo pogubljen.“

Ako je Jezus samo človek, preprost tesar, moramo reči, da je znorel, ker se drzne tako govoriti. In zraven je še dodal: „In glej, z vami ostanem do konca sveta!“ More li tako govoriti rokodelec? Ako je Gospod samo človek, tedaj so take besede skrajno nerazumljive in napuhnjene; ako pa zmotoma misli,

da je kaj več, tedaj so to besede neumnega domisljajca in prenapeteža.

In vendar je tudi najhujši nasprotnik kar očaran, ko gleda čudni mir, jasnost, sigurnost, človekoljubnost, ljubeznivost in skromnost Gospoda, kakor nam Ga prikazuje sveti evangelij, ali ko razmišlja način Njegovega poučevanja, ki je izredno prepričevalen, primeren razumnosti poslušavcev, ki zna z različnimi prilikami čudno pojasniti najbolj globoke skrivnosti.

In kaj je apostole nagnilo, da so verovali v Jezusa, ako je bil samo človek? Kaj jih je nagnilo, da so zapustili vse, tudi dom, starše, premoženje in se oklenili Gospoda? Kako so se odločili, da gredo po svetu oznanjevat nauk sramotno križanega? Saj so vendar vedeli, da nimajo zato potrebnih pomočkov, da jim manjka potrebne izobrazbe. In vkljub temu se razkrope po vsem svetu in oznanjajo Jezusa Križanega. Da, celo v smrt, v mučno smrt gredo za Jezusov evangelij. Ali niso znoreli, če niso bili po najbolj jasnih dokazih prepričani, da je njihov učenik božji poslanec, torej Njegov nauk čista, nepobitna resnica?

Pa kako so pridobili svet? Svet, ki je bil vgreznjen v grde strasti, v nesramno razuzdanost in meseno uživanje? Ali so morda oznanjevali nauk, ki je tem strastem ugajal? O ne, oznanjevali so Jezusa Križanega, judom pohujšanje in poganom norost? Ošabnežem so klicali: „Ako ne boste kakor otroci, ne boste videli nebeškega kraljestva.“ „Učite se od mene, jaz sem ponižen in krotak od srca.“ Lakomnežem so oznanjevali uboštvo v duhu in bogatašem so govorili: „Laglje pojde kamela skozi šivankino uho, kakor bogatin v nebeško kraljestvo.“ Pohotnikom in samopašnikom so oznanjevali zapovedi o čistosti, o zdržnosti,

o nerazrušljivosti zakona, o zatajevanju samega sebe. „Kdor hoče biti moj učenec, naj zatajuje samega sebe, naj vzame vsak dan svoj križ na rame in naj hodi za menoj.“ Karkoli so oholi Grki in Rimci dosedaj cenili, ljubili, častili, morajo zaničevati, teptati in začeti popolnoma novo življenje v Kristusu. Apostol piše: „Odložimo dela tmin, in oblecimo orožje luči. Kakor podnevu hodite pošteno, ne v pojedinah in v popivanju, ne v spalnicah in nečistosti, ne v nevoščljivosti in prepiru, ampak oblecite Gospoda Jezusa Kristusa.“

Ti nauki niso bili po volji ljudstva, vdanega pohotnemu uživanju, zasramovali, zaničevali, grdili so jih. Boga kristjanov so zasmehovali v podobi križanega osla. Da, tristo let je rimsko cesarstvo napenjalo vse svoje sile, je uporabljalo vso prekanjenost, zvižčnost in učenost, je napovedovalo najbolj krute kazni, da bi krščanstvo utopilo v krvi. Tisoče in tisoče so kamenovali, obglavili, odrli, do smrti bičali, pometali pred divje zveri, zažgali, vtopili, zaprli v rudnike, obsodili v suženjstvo. Uporabili so vse muke, karkoli si jih je mogla izmisliti satanska hudobija in peklena neusmiljenost, da bi uničili ime krščansko.

Toda zastonj. Na mesto umorjenih so stopili drugi v še večjem številu. Da, nežne device, slabi otroci, onemogli starčki so veselo hiteli v mučno smrt za vero Kristusovo. Kri mučencev je postala seme kristjanov. Iz gorčičnega semena, ki ga je posejal Nazarenec, je izrastlo košato drevo, pod čigar mogočnimi vejami so se zbirali in zbrali vsi narodi obsežnega rimskega cesarstva.

Kdo ne bi bil trdil, da je znorel galilejski ribič Peter, ko je prišel v Rim, glavno mesto poganstva,

z namenom, da uniči in zatre poganstvo ter postavi v Rimu svoj prestol in postane Rim središče krščanstva? In vendar, kaj vidimo? Tristo let sicer teče kri krščanska, toda padli so maliki rimski, razrušili so se njihovi templji, na Kapitolu pa in na cesarjevi kroni blesti sveti križ, do tedaj znak sramote, in pod zastavo svetega križa hite rimski vojaki v boj.

Zares, ako se je krščanstvo s svojimi nauki, s svojo izobrazbo razširilo brez čudežev in brez čudežnih dogodkov, potem je krščanstvo po besedah sv. Avgušтина največji in najbolj nerazumljivi čudež, ves svet obsegajoči učinek brez zadostnega razloga! In vendar premnogi rajši dopuste ta čudež, kakor pa čudeže Jezusove in Njegovih učencev.

Ti pa, dragi mladenič, se boš tudi iz teh premišljevanj o začetku krščanstva prepričal, da je Jezus Kristus v resnici Sin živega Boga in da je torej krščanstvo delo božje.

3. Katoliška Cerkev.

Dragi mladenič, o katoliški Cerkvi moram izpregovoriti nekoliko več. Oh, koliko pomotnih naukov se o njej širi po naših liberalnih, svobodomiselnih listih in časopisih! Pogosto se trdi, da Kristus ni Cerkve ustanovil, da so si škofje in papeži vso svojo oblast pridobili z zvijačo, lažjo in silo, da Cerkev vernike tlači in drži v tminah nevednosti; često se smešijo trditve o čudežih v Cerkvi, se grde njeni svetniki, se očitajo slabi papeži, škofje in duhovni, se trdi, da so verniki zaostali za drugimi izobraženci, da so zaostali tudi katoliški narodi in katoliške države.

Kajne, grozne obtožbe! Marsikoga so že zmešale, da je zavrzel Cerkev, potem Kristusa in nazadnje

samega Boga. Ti v to nevarnost ne boš zabredel, ako uvažuješ vse, kar sem Ti dosedaj napisal o Začetniku in začetku krščanstva. Vendar pa Ti bo koristno, ako se točno poučiš o Cerkvi, o njenem ustroju in življenju, da boš mogel sam hitro in v vsaki priliki razumno odgovoriti na razna očitania. Gotovo tudi sam želiš, da se točno poučiš. Prečitaj torej počasi in premisli dobro, kar Ti bom sedaj napisal.

a) Cerkev je ustanovil Kristus.

Kdo je ustanovil Cerkev in odkod njeno notranje ustrojstvo? to je zgodovinsko vprašanje. Dragi mladenič, Ti pač sam izprevidiš, da tega vprašanja ne moremo rešiti edino s premišljevanjem, ampak da moramo poprašati zgodovino, pogledati zgodovinske vire in se iz njih poučiti o začetniku, o namenu in ustroju Cerkve. To Ti je jasno; kdor ravna drugače, ravna popolnoma napačno in ni čuda, ako zabrede v zmote.

No, kaj pa uče zgodovinski viri o začetku, namenu in o ustroju Cerkve? Uče, da je Cerkev ustanovil Kristus kot popolno versko družbo.

Evangelisti najpoprej pripovedujejo o obljubi Krisusovi, da bo sezidal Cerkev na skalo, pripovedujejo o trditvi, da bo v svoj ovčjak pod istega pastirja zbral vse ovce. — Kar je obljubil, je tudi izpolnil. Odbral je dvanajst apostolov, katerim je poveril oblast učiti in oblast vse razvezovati ali zavezovati; nad apostole je postavil Petra; vernikom je zapovedal, naj bodo pokorni poglavarju. Določil je vsem skupen namen, namreč svetost življenja in po svetosti večno zveličanje; dal je tudi vsem ista sredstva v dosego zveličanja, namreč isto vero, iste zakramente in iste zapovedi.

In glej! Koj po vnebohodu Gospodovem so apostoli zasnovali novo versko družbo. Že na bin-koštni praznik so več tisočev krstili in sprejeli v novo družbo; oni so nastavljali dijakone, izdajali postave, kaznovali upornike, dajali raznim cerkvam pastirje in oznanjevali verske nauke.

Iz tega se razvidi, da je Cerkev koj v apostolskih časih zasnovana, in sicer kot posebna družba z lastnimi poglavarji in postavami. Pa naj nam kdo pove drugi čas, v katerem bi se bila ustanovila Cerkev, ali čas, v katerem bi ne bila trdila apostolskega začetka! Nihče tega ni mogel in ne more. Saj nam o apostolskem začetku Cerkve govore tudi izzun Cerkve stoječi pisatelji, izmed katerih smo že omenili Celzija, Tacita, Svetonija, Plinija, Jožefa Flavija.

Kakšen namen pa je odločil Kristus za svojo Cerkev? Poslušajmo zopet zgodovinske vire! Kristus je apostolom izročil svoje poslanstvo, katero naj nadaljujejo na zemlji v Njegovem imenu. Ali jim ni rekel: „Kakor je Oče poslal mene, jaz pošljem vas; jaz sem vas odbral, da greste in prinesete sadu; kdor vas posluša, mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje.“ Poslal pa je Kristus apostole in njihove naslednike k vsem narodom do konca sveta.

Da bi pa Cerkev mogla nadaljevati Kristusovo poslanstvo, ji je podelil trojno oblast, in sicer oblast učiti z besedami: „Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji, pojdite torej in učite vse narode!“; potem oblast vernike posvečevati, rekoč: „Kakor je Oče poslal mene, jaz pošljem vas“; ko je to rekel, je vanje dihnil, rekoč: „Prejmite Sv. Duha, katerim boste grehe odpustili, so jim odpuščeni“; nazadnje oblast vladati:

„Pasi moja jagnjeta, pasi moje ovce . . . kar boste zavezali na zemlji, bo zavezano v nebesih.“

Nazadnje je Kristus podelil Cerkvi tudi vsa sredstva, potrebna za zveličanje, namreč oznanjevanje besede božje, ki je poverjeno edino apostolom, da verniki po poslušanju verujejo in se opravičijo, potem zakramente, ki so prav posebna sredstva za zveličanje, in slednjič službo pastirjevo, dano predvsem Petru, ki naj torej pase, namreč podaja sredstva za svetost in večno zveličanje.

Cerkev ima torej namen, da nadaljuje poslanstvo Kristusovo ter tako delo odrešenja raznese do kraja zemlje in ohrani do konca sveta. Odtod sledi: da je Cerkev nadnaravna in duhovna družba, ker je namen vsestransko duhoven in nadnaraven; da je ona družba, potrebna za zveličanje, ker delo odrešenja le ona nadaljuje; da je nevesta Kristusova in naša mati, ker jo je Kristus odločil, naj bi duhovne otroke rodila in redila, in je zares nas vse rodila ter nas redi in neguje.

b) V Cerkvi je več stanov.

Dokazano je, da je Cerkev ustanovil Kristus kot novo versko družbo z lastnimi poglavarji in posebnimi postavami. V Cerkvi pa, kakor jo je ustanovil Jezus, je več raznih stanov tako razvrščenih, da je nižji višjemu podložen in pokoren.

Dragi mladenič, Tebi je to znano; vendar pa ne bo odveč, ako to resnico še bolje spoznaš in moreš potem zavrniti zmoto, kakor da bi si bili duhovni, posebno škofje in papež, prigoljufali svojo višjo in večjo oblast.

Najpoprej vidimo v Cerkvi bistveno razliko med verniki in duhovskim stanom. Duhovskemu stanu je

izročena ona sveta oblast, katero je podelil Kristus svoji Cerkvi; verniki pa te svete oblasti niso deležni. Odkod ta razlika?

Od Kristusa! Ali ni Kristus izmed množice odbral dvanajstotico, ki jih je imenoval apostole in katerim edino je izročil že omenjeno trojno oblast, namreč učeniško, duhovsko in kraljevsko? Saj je edino njim govoril: „Kakor je Oče poslal mene, jaz pošljem vas ... pojdite in učite in krščujte vse narode ... katerim boste grehe odpustili, so jim odpuščeni ... to storite meni v spomin ...“

To razliko vidimo v Cerkvi koj o početku. Že apostol Pavel pokazuje v Cerkvi na one, ki imajo dolžnost in pravico „učiti, svariti, voditi s skrbjo ...“ Vernike opominja, naj se spominjajo svojih poglavarjev ... naj poglavarje ubogajo in naj jim bodo podložni, saj oni nad verniki bde in bodo zanje odgovor dajali.“

Apostoli so tudi ravnali kot predstojniki: neodvisno od ljudstva so si izbirali tovariše in so nadaljevali pastirje; Pavel in Barnaba sta po svoji oblasti raznim cerkvam dajala pastirjev; Pavel je dal Timoteja kot predstojnika cerkvi v Efezu, Tita cerkvi na Kreti in ga opominjal, naj si izbere še drugih starejšin.

Kajne, jasno je, da je duhovski stan kot posestnik svete oblasti po božji volji, po božjem pravu razločen in različen od vernikov, da svoje oblasti ne dobiva od ljudstva in da torej te razločitve in razlike nihče odstraniti ne more.

Toda tudi v duhovskem stanu so med njegovimi člani bistvene razlike. To razliko vidimo najpoprej glede svetega duhovniškega reda samega. V tem oziru duhovniški stan obsega tri stopinje, namreč dijakone,

duhovne in škofo. Škofje vladajo svoje škofije, oni oznanjujejo besedo božjo, urejujejo javno službo božjo in dele svete zakramente; ono trojno službo, ki so jo apostoli opravljali za ves svet, opravljajo škofje po svojih škofijah. Velike oblasti imajo tudi duhovni, le rok ne morejo pokladati za mašniško posvečevanje in vse opravljajo le odvisno od škofa. Dijakoni bi pa pomagali škofom v svetnih zadevah, pa tudi pri službi božji in pri sv. krstu; toda dijakonov sedaj navadno ni.

Glede te razlike ni sedaj nobenega ugovora; zato naj samo to zadostuje. Dodam le to, da se tudi ta razlika zasleduje do apostolskih časov. Pač pa se ugovarja razliki v duhovskem stanu glede obsega svete postavodajavne oblasti. V tem oziru trdimo, da so imeli in imajo popolno postavodajavno oblast od početka svete Cerkve edino-le škofje. To se prav lahko dokaže iz zgodovinskih virov.

Že pisatelj Tertulijan piše ob koncu 2. stoletja krivovercem: „Naj pokažejo začetek svojih cerkva, naj razvijejo vrsto svojih škofov, in sicer po takem nasledovanju, da je imel prvi njihov škof pred seboj apostola in apostolskega moža, ki je bil v zvezi z apostoli... Oblast krstiti ima najvišji duhoven, to je škof, za tem tudi duhovni in diakoni, toda ne brez pooblaščenja škofovega.“ Torej konec 2. stoletja so bili na čelu posameznih cerkva škofje, ki so se proti krivovercem dokazovali in poudarjali kot nasledniki apostolov, s katerimi so po vrsti škofov zvezani in so torej od teh prejeli oblast v Cerkvi, tudi nad duhovni.

Da je bil pa tak ustroj Cerkve tudi v začetku 2. in ob koncu 1. stoletja, nam izpričuje sv. Ignacij, ki je bil sam škof v Antijohiji in je bil mučen l. 114.

On je spisal več pisem in v vseh poudarja oblast škofov: „Vi morate sprejeti nauk škofa, kar tudi storite; vaši duhovniki so s škofom tako soglasni kakor strune na citrah; akoravno bi bil škof mlad, vendar ga morajo verniki in duhovniki ubogati; kdor je božji in Jezusov, drži s škofom; brez škofa naj nihče ničesar ne stori od stvari, ki spadajo k Cerkvi!“ Te zadnje besede je Ignacij pisal cerkvi v Smirni, kateri so sami apostoli dali prvega škofa, po imenu Polikarp.

Iz tega je razvidno, da je po izpričevanju apostolskih očetov že ob časih koj po smrti apostolov vsaka cerkev imela svojega škofa, ki jo je vladal in brez katerega se ni smelo ničesar storiti.

Škofje si torej oblasti niso prigoljufali. Ko bi se bilo to dogodilo, bi bila nastala v Cerkvi bistvena izmemba. Je li mogoča? Ne! Zakaj ne? Taka izprememba nasprotuje značaju prve Cerkve, ki se je strogo držala tega, kar ji je bilo izročeno; taka izprememba bi se ne bila mogla v Cerkev vriniti, da bi ne bilo odločnega oporekanja in najbolj viharnega odpora, o čemer pa nikjer ne najdemo niti najmanjšega sledu; pa tudi, kako bi bilo mogoče, da bi se bila enaka izprememba mogla vriniti ob istem času v vse cerkve na zapadu in na iztoku? Vsaj v eni ali drugi bi se bilo dalj časa ohranilo prvotno ustrojstvo Cerkve brez škofa in njegove nadoblasti! V glavnih cerkvah so zapisniki škofov, ki segajo do apostolov; na to so se sklicevali cerkveni očetje in pisatelji, ter so s to pomočjo pobijali krivoverce, dokazovali pa cerkveni nauk; da, krivoverci te vrste in tega nasledovanja niso nikdar tajili, pač pa so si prizadevali, da bi se mogli tudi sami sklicevati na take naslednike.

Škofje so torej svojo oblast v cerkvi podedovali od apostolov, katerim so zakonito nasledovali; imajo tedaj svojo oblast od Kristusa, od Boga. Toda, kaj pa rimski papež? On si prisvaja vrhovno oblast nad vso cerkvijo, da so njemu podložni ne le verniki, ampak tudi škofje. Papež in škofje so sicer enaki glede na sveti red, toda glede na postavodajavno oblast so škofje papežu popolnoma podložni. In o tej oblasti trdijo naši nasprotniki, da so si jo papeži tekom stoletij prilastili pokrivem, nasilno, zvijačno. Ako bi bilo to res, bi papeži ne bili pravi pastirji in namestniki Gospodovi, ampak le podkupljeni najemniki, ki bi bili udrli v ovčjak Kristusov, da ovce pokoljejo in podavijo. Toda, prav lahko dokažemo, da je tudi ta vrhovna oblast papežev popolnoma zakonita in da poteka naravnost iz volje našega Gospoda Jezusa Kristusa.

Že iz katekizma so Ti, dragi mladenič, poznani oni trije izreki Gospodovi, ki nam nedvomljivo dokazujejo, da je Gospod izročil Petru vrhovno oblast nad vso Cerkvijo.

Prvi izrek najdemo pri evangelistu in apostolu Matevžu: „Ti si skala (Peter) in na to skalo bom sezidal svojo cerkev in vrata peklenska je ne bodo premagala.“ Peter je torej tisti skalnati temelj, na katerem bo Kristus sezidal svojo Cerkev in ker bo Cerkev stala na taki skali, bo nepremagljiva. Kar je temelj za poslopje, to je Peter za Cerkev. Na temelju je le eno nerazdeljeno poslopje in ako je temelj čvrst, je čvrsto, močno vse poslopje. Na Petru je torej ena edina Cerkev Gospodova, ki dobiva od Petra tako moč, da je nobena sila ne more premagati. Odtod sledi, da je Petru podeljena vsa oblast nad Cerkvijo. Saj družbi

ni mogoče dati edinstva in odporne moči razen po primerni oblasti, ki s svojo zakonito voljo in močjo vse združuje in združeno ohranjuje. — Ta izrek Gospodov je tako jasen, da ga krivoverci sedaj kar taje. Zakaj? Ali ga ni pri sv. Matevžu? Ali je morda dvomljiv? Ne, saj se nahaja prav v vseh starih spisih! Zakaj ga torej taje? Zato, ker bi drugače morali priznati, da se motijo, ko očitajo papežem, da so si tekom let pridobili oblast z zvijačo in silo; tega priznati pa nočejo.

Drugi izrek je dodejan koj prvemu. Kristus je namreč nadaljeval govor in rekel: „Tebi bom dal ključ kraljestva nebeškega; karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano v nebesih; karkoli boš pa razvezal na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih.“ Jasno je, da je s temi besedami podelil Gospod sv. Petru vrhovno oblast v Cerkvi; tako oblast namreč pomenjajo ključi, kakor se razumeva pri vseh narodih, in tudi razlaga Gospod sam z besedami, da se bo v nebesih odobrilo vse, kar bo Peter določil na zemlji.

Tretji izrek je nalog Gospodov, da naj Peter pase Njegove ovce in Njegova jagnjeta. Ovce in jagnjeta so cela čreda. Pasti pa pri vseh pisateljih pomenja vladati ljudi, ali imeti nad njimi vrhovno oblast. Razvidno je torej, da je s temi besedami izročil Gospod Petru vrhovno oblast nad vso čredo, in Gospod je izpolnil, kar je v prvih dveh izrekih obljubil.

Tako oblast Petrovo izpričujejo tudi drugi izreki in druga dejanja v prvih časih krščanstva. Čitamo, kako je Kristus rekel, da bo zanj molil, da mu ne omaga vera, in kako naj zopet potrjuje svoje brate, da jim ne omaga vera. Da bo pa mogel vernike potrjevati, je potrebno, da reši verske prepire, da določi

verske nauke, da popravi zmote, da brani resnico: česar pa brez vrhovne oblasti v nauku in vladanju storiti ne bi mogel. — Edinemu Petru je Kristus premenil ime, edino zanj je plačal davek kakor zase, po vstajenju se prikaže Petru prvemu in edino njemu samemu. Vse to pokazuje, da je Peter nekako povzdignjen nad apostole.

Apostoli so to Petrovo prednost radi priznali. Na prvem mestu imenujejo Petra evangelisti, kadar naštevajo vse apostole, ločijo ga nekako od ostalih apostolov. Pavel potuje v Jeruzalem, da vidi Petra.

Po vnebohodu Gospodovem je Peter vedno prvi in vodi vso Cerkev. Peter odredi in vodi volitev novega apostola namesto Juda, na binkoštno nedeljo le on govori ljudstvu, govori prvi starejšinam ljudstva, on sprejme prvi v Cerkev tudi pogane, pri zboru v Jeruzalemu ima on prvo in odločilno besedo, on obiskuje vse cerkve po Judeji, Samariji in Galileji.

Kajne, mladenič, kako jasno je, da so po volji Kristusovi v Cerkvi razni stanovi, verniki in duhovni, med duhovni so glede na sveti red diakoni, duhovni in škofje, glede na postavodajavno oblast pa škofje in papež. Besede Gospodove so jasne, pa tudi gotovo izgovorjene, ker se nahajajo po vseh starih knjigah in spisih; naši nasprotniki nimajo ne enega znanstvenega dokaza, da bi o njih le dvomiti mogli.

Ako morejo, naj nam nasprotniki povedo, kdaj, v katerem veku teh stanov ni bilo v Cerkvi? Priznajo, da so ti stanovi bili že v času škofa Ciprijana, torej sredi 3. stoletja; toda priznati morajo, da je v začetku 3. stoletja že papež Kalikst zagovarjal vrhovno svojo oblast, da sta se Tertulijan in sveti Irenej ob koncu 2. stoletja sklicevala na nepretrgano vrsto škofov do

apostolov nazaj kot na dokaz katoliške resnice in kot na zvezo edinosti, da je sv. Ignacij ob početku 2. stoletja govoril o škofu, kot o središču, katerega se morajo oklepati vsi, in brez katerega se ne sme v Cerkvi ničesar storiti. — Imajo li nasprotniki kak drug dokaz za trditev, da so si škofje in posebno papeži svojo oblast le prigoljufali in dobili z zvijačo? Nimajo ga, le drzovito trdijo, toda drzovitost brez dokazov ne pomaga nič. Mi pa smo dokazali, da je ustavo dal Cerkvi sam Gospod; le nevednež trdi drugače ali pa oni, ki se spoznani resnici vedoma ustavlja, ker je v svoji strasti in zaslepljenosti neče priznati. Dragi mladenič, mi vemo, zakaj se pokorimo Cerkvi, zakaj v cerkvenih, verskih in nravnih vprašanjih ubogamo papeža in škofo.

c) V Cerkvi je nezmotljivo učeništvo.

Dragi mladenič, o učeniški oblasti v Cerkvi morava tudi kaj več izpregovoriti; saj se naš novi svet ravno tej oblasti prav posebno upira, ji odrekuje pokorščino in proti njej oznanja svojo svobodomiselnost.

Kaj pa je učeništvo v Cerkvi? Odgovor: učeništvo v Cerkvi je pravica in dolžnost, po kateri je Cerkev učiteljica ljudi o vsem, kar se tiče večnega življenja. Ako ima Cerkev naravnost od Gospoda pravico, namreč pravo oblast in tudi dolžnost, da uči ljudi in narode, morajo jo ljudje in narodi poslušati in ji v vsem pritrditi; toda le v vseh onih naukih, ki se tičejo večnega zveličanja.

Ni dvoma, da je Gospod tako učeništvo utemeljil. To smo sicer že omenili, govoreči o Cerkvi, vendar to resnico še bolj razvijmo. Kaj je rekel Gospod svojim

apostolom? „Pojdite in učite vse narode . . . , učite jih izpolnjevati vse, kar sem vam zapovedal: „Idoči v vesoljni svet, oznanjujte evangelij vsem stvarjem . . . , kdor ne bo veroval, bo pogubljen. Kdor vas posluša, mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje.“ Vidiš, kako je Kristus naložil Cerkvi dolžnost in pravico učiti: učite, oznanjujte; ljudem pa dolžnost poslušati Cerkev in ji pritrditi: Kdor ne veruje, bo pogubljen, kdor vas zaničuje, mene zaničuje. Enako uči in trdi sveti apostol Pavel.

In zares! Cerkev je vedno učila; narodom je oznanjevala nauk Kristusov v vsej oblasti in obveznosti, nasprotnike je vedno karala po besedah apostola Pavla: „So mnogi nepokorneži . . . , kateri se morajo pokarati.“ Tudi vsi sv. očetje priznavajo Cerkvi oblast učiti narode.

Kaj pa naš razum? Ali ne zahteva tudi on učeništva, ki uči z obvezno oblastjo, da se ji mora pritrditi? Vprašam Te, ali ne bi razpadla edinost vere, ko bi verske nauke raziskoval vsak po svoje? Ali se ne bi omajala trdnost vere, ko bi bil vsak sam sebi prepuščen? Ali vera ne bi propadla, ako bi ne bilo učeništva, ki jo varuje in ki zmote veljavno zavrne? Ali bi se vera mogla razširjevati, ko bi nikogar ne bilo, ki bi pošiljal zakonite oznanjevalce? Ako torej Gospod ne bi bil ustanovil učeništva z obvezno oblastjo, bi bil za svojo Cerkev jako slabo poskrbel.

Je torej v Cerkvi učeništvo z obvezno oblastjo; tudi mora biti, ker drugače bi Cerkev razpadla. Temu učeništvu je namen, da nam nezmotljivo oznanja, kar obsega razodetje, in moramo mi zato verovati vse, kar nam to učeništvo predloži kot nauk, obsežen v razodetju.

Kajne, dragi mladenič, kar je Bog razodel, to hočeš sprejeti kot čisto resnico, in ti komaj čakaš, da izveš in želiš zanesljivo izvedeti, kaj je Bog razodel. Saj nam izpričuje vsa zgodovina, da človek sam, pa naj bo še tako učen, ne more zanesljivo spoznati, kaj je Bog, večnost, duša, kaj moja naloga na zemlji. In vendar to moram vedeti zanesljivo, brez zmote, ker drugače ne bi mogel živeti mirno, svojim življenjskim nalogam primerno. Zato hrepenim iz dna duše po zanesljivem pouku. Podal mi ga je Jezus, o katerem smo znanstveno dokazali, da je Sin živega Boga, da je torej nedvomno resnično in zanesljivo vse, kar je On učil.

Toda kdo mi bo pa sedaj povedal, kaj je On učil? Gotovo oni, katerim je svoj nauk izročil v varstvo in jim zapovedal, da naj uče ljudi in narode. Kristus je pa svoj nauk v varstvo izročil edino apostolom in njihovim naslednikom; saj je edino njim rekel: „Karkoli sem slišal od Očeta, sem vam oznanil.“ in „tolažnik pa Sveti Duh . . . vas bo učil vse in vas spomnil na vse, karkoli sem vam povedal.“ Samo apostole je poslal, govoreč: „Učite vse narode . . . oznanjujte evangelij vsem stvarim!“ Torej edino od apostolov in njihovih naslednikov moremo dognati in sprejeti vse, kar moramo verovati.

Zato pa tudi apostol Pavel piše Galačanom: „Ko bi vam mi ali angel iz nebes oznanjeval kaj drugega, kakor se vam je že oznanilo, naj je proklet!“ Iz tega sklepamo, da učiti vero more edino cerkveno učenništvo; pravilo naše vere je torej vse ono in edino ono, kar nam to učenništvo predloži, da verujemo.

Ravno to uče tudi sveti cerkveni očetje, da je edino pravilo naše vere oznanjevanje sv. Cerkve, kate-

remu se moramo podvreči in z njim soglašati. Sv. Ignacij trdi, „da ni v Cerkvi, kdor hodi za tujim naukom.“ Sv. Jernej uči: „Oznanjevanje Cerkve je trdno in resnično, ki nam po vsem svetu prikazuje eno in isto pot zveličanja.“ Sv. Avguštin je zatrdil: „Ne bi veroval evangeliju, ako me ne bi na to nagnila obvezna oblast Cerkve.“ Živo učenje nam podaja obvezno pravilo za našo vero.

To učenje mora pa biti nezmotljivo. Cerkev namreč sploh, v kolikor obsega pastirje in vernike, se ne sme zmotiti v veri; ko bi se zmotila, ne bi bila več pripomoček za zveličanje. Ker pa Cerkev prejema vero od učenja, bi ravno to od Jezusa zasnovano učenje porinilo Cerkev v zmoto, ako bi se samo zmotilo. Odtod pa sledi, da mora biti nezmotljivo.

Ako bi ne bilo nezmotljivo, bi morali trditi, da je Kristus vir zmote; da, On bi vernike v zmoto naravnost gнал, ko učenstvu ne bi bil dal daru nezmotljivosti. Saj je vernikom zapovedal pod večno kaznijo, da prejmejo nauk od učiteljev, katere jim On pošlje: „Kdor veruje in se krsti, bo zveličan; kdor pa ne bo veroval, bo pogubljen.“ Prašam, bi li smel Kristus zahtevati pod grožnjo večnih kazni verovati nauk, ki je morda pogrešen, kriv? To ne more biti. Torej ta zapoved in grožnja predpostavlja nezmotljivost učenja.

Potem moramo v prepirih o razodetih resnicah imeti sodnika, ki prepire končno in z oblastjo odloči in reši in moremo mi zanesljivo brez strahu zmote vedeti, kaj naj verujemo, kaj naj zavržemo. Za takega sodnika nam je pa Kristus postavil cerkveno učenje. Temu je moral podeliti dar nezmotljivosti, ker brez tega daru njihovi izreki ne bi bili zanesljivi, in vera bi prenehala.

Cerkev je Kristus ustanovil, da bi čist in nepokvarjen ohranila Njegov nauk in do konca sveta nadaljevala Njegovo delo. Ako bi se pa mogla zmotiti, ne bi dosegla svojega namena in bi pokvarila nauk Kristusa, ki bi bil kriv zmote in popačenosti.

In zares, ako pogledamo v sveto pismo, koj dobimo obljube božje pomoči, ki naj bi Cerkev obvarovala zmot. Čitamo namreč: „Pojdite in učite vse narode, jaz pa bom pri vas do konca sveta.“ Kristus naroča učiti Njegov nauk in obljubi, da bo pri učiteljih do konca sveta. Zato jo mora tudi ta pričujočnost obvarovati zmot; ker, ako bi zabredla v zmote, bi morala trditi, da je Kristus ni varoval, da ni govoril resnice in da ni izpolnil svoje obljube.

V isti namen je Kristus obljubil Cerkvi Sv. Duha, namreč posebno nadnaravno pomoč, da bodo apostoli dovoljno razsvetljeni in bodo mogli prav spoznati, kaj je učil Kristus. Kristus govori: „Prosil bom Očeta in poslal vam bo drugega tolažnika, da ostane vekomaj z vami, namreč Duha resnice . . . ta vas bo učil vse in spomnil vas na vse, kar sem vam povedal.“ Ali bi se moglo zmotiti cerkveno učenje, ako ima pomoč samega Sv. Duha? Ne, ker ako bi se moglo zmotiti, bi zmoto morali pripisovati samemu Sv. Duhu.

Nepobitna resnica je torej, da je učenstvu podarjen dar nezmotljivosti, to je posebna pomoč Sv. Duha, da se zaklad vere v Cerkvi ohrani čist in neizpremenljiv, da se prepiri o veri poravnajo docela in nepreklicno in da imajo verniki vedno zanesljivo pravilo vere, katero nam pokaže, kaj moremo verovati brez strahu da bi zabredli v kako zmoto.

Kajne, dragi mladenič, Ti si sedaj vesel in miren, ker veš, kje se Ti ponuja in podaja čista, nepokvarjena

in zanesljiva resnica. Zadovoljeno je željam in potrebam Tvojega srca. Kako se Ti smilijo svobodomiselci, ki se temu učenilstvu nočejo podvreči, marveč zahtevajo, da smejo drugače misliti, svobodno misliti. Sirote! Kaj pa želi naš razum? ali ne gotove resnice iz zanesljivega vira? Resnica je hrana našega uma; od spoznane resnice ne sme odstopiti nihče; kdor zahtevajoč svobodo misli odstopi, zabrede v zmoto, kar je zoper zahteve našega razuma.

Toda ugovarjajo, da je sramotno priznati učitelja, vsak naj sam raziskuje! Ošabnost neizmerna! Kam pa pridemo brez učiteljev! In ali svobodomiselci nimajo učiteljev? Pa še koliko! Že pisatelji njihovih listov so jim učitelji. Ti pa pobirajo svoje nauke zopet od drugih učiteljev, in sicer si izbirajo učitelje edino one, ki katoliško Cerkev sovražijo, ki zametujejo razodetje božje in naposled taje samega Boga, ali pa zahtevajo vsaj svobodno vero.

Brez učiteljev torej ni mogoče biti. Zakaj so pa šole? ljudske, srednje, visoke šole? Saj so v šolah učitelji in učenci. Vse učitelje pa nadkriljuje katoliška Cerkev, ki se peča z najvišimi, z večnimi vprašanji in nam nanje odgovarja zanesljivo, nezmotljivo, da moremo biti popolnoma mirni in moremo brez skrbi po njenem nauku uravnavati svoje življenje.

Da je Cerkev zares taka nezmotljiva učiteljica, smo ravnokar znanstveno dokazali, ko smo razpravljali o Začetniku in začetku krščanstva, pa o katoliški Cerkvi. Zato pa po pravici trdimo, da je beseda „svobodna misel“ puhla, sama v sebi neresnična, nespačetna, četudi za siromašnega človeka omamljiva in zapeljiva.

d) V Cerkvi je vrhoven glavar.

Naši nasprotniki, naj se imenujejo kakorkoli, posebno grozovito sovražijo papeže. O njih se vedno trdi, da so si oblast pridobili z zvijačo in silo. Zato, naj Ti, dragi mladenič, ne bo žal, da še o papežih kaj več izpregovoriva.

Dokazano je že zgoraj, da je Gospod dal Petru popolno oblast nad vso Cerkvijo. Kaj pa, ali naj ta oblast s Petrom izgine, ali naj po njegovi smrti preide na njegove naslednike?

Odgovor je lahek. Vrhovno poglavarstvo je dano Petru zavoljo Cerkve, ne pa radi njegove osebe. Peter je temelj, na katerem je Cerkev sezidana, Peter je vir in središče cerkvene edinosti, Peter je pastir vse črede Kristusove; ker pa Cerkev ne more biti brez temelja, brez edinosti in brez pastirja, zato mora Petru dana oblast trajati v Cerkvi tako dolgo, dokler mora trajati Cerkev, namreč do konca sveta. Ta oblast mora torej od Petra preiti na njegove postavne naslednike.

Po božjem pravu torej mora imeti Peter naslednike in Cerkev vrhovnega poglavarja. Kdo pa je ta poglavar? Ta poglavar je rimski škof, ali pa ga ni. Toda poglavar mora biti, torej je rimski škof; saj se v Cerkvi ni nikoli drug smatral in priznal poglavarjem vesoljne Cerkve, kakor rimski papež, in sicer zato, ker je bil Peter v Rimu kot škof in vrhovni poglavar Cerkve Jezusove in je kot tak umrl.

Da mora to biti res, nam dokaže sledeče dejstvo: Rimski papež je bil vedno priznan kot središče katoliške Cerkve, iz Rima je dobivala Cerkev ves svoj razvitek in nikoli se ne more pokazati čas, ko bi bilo drugače; to je bil pa rimski papež zato, ker je Peter

v Rimu kot vrhovni glavar živel in umrl, in so nasledniki njegovo oblast podedovali. Kakor je torej zgodovinsko dokazano in je verska resnica, da je bil rimski papež zares kot naslednik Petra vedno glava in središče katoliške Cerkve, mora ravnat tako gotovo in nepobitno resnično biti dejstvo, da je bil Peter v Rimu, da je bil rimski škof in kot tak v Rimu umrl.

Peter je v Rimu bil in je v Rimu umrl. Tega zgodovinskega dejstva ni do štirinajstega veka nihče tajil, vsaj pismeno ne. Prvi je to storil krivoverec Marziliij v 14. stoletju. Iz katerega razloga? Morda radi znanstvenega prepričanja? Ne, ampak zato, da opraviči boj cesarja Ludovika bavarskega zoper papeža Janeza XXII. Kakšne dokaze ima za to drzno trditev? On piše: „Iz svetega pisma se ne more za trdno dokazati, da bi bil Peter rimski škof, ali da bi bil kdaj prišel v Rim.“ To je ves dokaz. To so pa vsi katoliški možje sami vedeli že od začetka, pa se tudi niso sklicavali na sveto pismo, ampak na druge mnogoštevilne zgodovinske dokaze.

Za Marzilijem so hodili tudi protestantje, da bi opravičili svoj izstop iz rimske Cerkve. Mnogo so se prizadevali pobiti katoliško resnico. Toda ni se jim posrečilo in dandanes je ne taji noben resen zgodovinar več, tako jasni in nepobitni so dokazi za dejstvo, da je bil sv. Peter v Rimu in je tam kot glavar katoliške Cerkve umrl. Tudi protestantovski učenjaki sedaj to priznavajo, ker se jasni resnici ne morejo več upirati.

Ker je pa Peter v Rimu umrl kot rimski škof in vrhovni glavar vse Cerkve, je vso to oblast podedoval njegov naslednik. In zares, ta vrhovna oblast se je rimskim škofom vedno priznavala; nikdar in nikjer se

ni trdilo, da bi bil kak drug škof naslednik Petrov in torej poglavar vse Cerkve.

Najstarejši spisi nam dokazujejo, da je Cerkev to prednost oblasti vedno priznavala rimskim škofom. Že sveti Ignacij, ki je umrl l. 114. in je bil učenec apostolov, piše o rimski Cerkvi kot o predsednici katoliške Cerkve. Kot o Cerkvi, s katero morajo radi močnejšega prvenstva soglašati vse druge cerkve, pa piše sv. Jernej, ki je bil učenec sv. Polikarpa, učenca apostola Janeza, in je iz Azije prišel v Galijo, kjer je bil škof v 2. stoletju.

Ne bom Ti našteval še drugih važnih dokazov; naj Ti zadostuje, ako Ti povem, da so koj izpočetka prihajali v Rim najbolj sloveči možje, da so se z rimskim škofom posvetovali o veri in o drugih cerkvenih zadevah. Naj imenujem sv. Polikarpa, sv. Ireneja, Hegasipa, Abercija. Tudi vsi krivoverci so se prizadevali, da bi jih priznala rimska Cerkev, znajoči, da so drugače izgubljeni; v Rimu so se obsodile krive vere; rimske nauke in rimske določbe so sprejele vse cerkve, tudi one, ki so se izpočetka branile; v Rimu so se zatožili škofje, o katerih se je sumilo, da uče morda krivo vero. Da, prvenstvo rimskih škofov potrjujejo tudi razna nasprotovanja; prizadevanje nasprotnikov vseh vekov zoper to prvenstvo dokazuje, da je res obstojalo, da je bilo povsod priznано in uveljavljeno.

Pa ne le posamezne osebe so priznavale vrhovno oblast in prvenstvo rimskih škofov, ampak tudi vsi cerkveni zbori; papeži so jih sklicali ali vsaj pritrdili zborovanju; predsedniki zborov so bili papeževi odposlanci; papeževe pouke so zbori sprejemali kot zapovedi, kot pouke iz ust samega sv. Petra, kot ne-

zmotljive in za vse veljavne; sklepi zborov niso obveljali, dokler jih ni potrdil rimski škof.

Kajne, dokazov dovolj! Naj dodam še to, da so si papeži vedno to oblast prisvajali, da so jo v vsej Cerkvi izvrševali in jo branili zoper upornike.

Dragi mladenič, naj Ti zadostuje. Vsa zgodovina potrjuje, kar Ti veruješ: da je po volji Kristusovi rimski škof naslednik sv. Petra in vrhovni glavar svete katoliške Cerkve. Rimski škof je skala, na katero je sezidana Kristusova Cerkev; rimski škof ima ključne nebeškega kraljestva na zemlji; rimski škof je pastir črede Kristusove. Kdor se torej odtrga od rimskega škofa, on ni več v Cerkvi Kristusovi, ki je nanj sezidana; on ni več ud Cerkve, do katere ima ključne rimski škof; on ni več v čredi Kristusovi, katero pase rimski škof.

Ali boš sedaj razumel, kaj pomeni klic naših svobodomiselnih naprednjakov, klic namreč, da „raztrgajmo rimske verige, da se otresemo rimskega jarma“, in kako hudobno, Bogu zoperno je zasramovanje rimskih papežev! Tu veljajo besede: „Kdor vas zaničuje, mene zaničuje!“

e) Papež je nezmotljiv.

Tudi to resnico Ti moram nekoliko pojasniti; saj se v nasprotnih listih in razpravah le prevečkrat zasmehuje. Toda vedi, da to zasmehovanje ne temelji na znanstvenih razlogih, ampak na nevednosti, ali pa na zmotah; ker bi bilo zares neumno trditi, da je papež nezmotljiv, ako se ne veruje, da je Kristus Sin živega Boga in Cerkev božja ustanova.

Mi pa verujemo, da je papež nezmotljiv, in sicer samo takrat, kadar kot vrhovni glavar za vso Cerkev

določuje in zapoveduje verske in npravne nauke. Ni nezmotljiv, kadar bi kot učenjak napisal učeno knjigo; nauki njegovi bi toliko veljali, kolikor bi veljali dokazi. Bolj veljavno pa nastopi, kadar pridiguje, ker tu nastopa kot škof in ima kot tak pravico in dolžnost razlagati verske nauke. Še več veljave imajo njegovi odgovori na razna vprašanja iz raznih cerkvenih pokrajin, ker v tem slučaju odgovarja on kot vrhovni pastir. Še višjo veljavo pa imajo njegove okrožnice, ki jih pošilja vesoljni Cerkvi; vendar pa tukaj ni nezmotljiv, razen kadar bi hotel z njimi kot vrhovni pastir vsej Cerkvi verski ali npravni nauk predložiti in vse obvezati, da ga morajo verovati. Sedaj točno veš, kdaj je papež nezmotljiv. Kdor bi trdil, da je papež nezmotljiv v tem zmislu, da ne bi mogel grešiti, bi se osmešil in pokazal izredno nevednost.

Nezmotljivost je pa Gospod moral papežu dati. Tako zahteva že naš razum. Kot vrhovni glavar mora papež Cerkev čuvati in varovati posebno v tem oziru, da Cerkev ohrani pravo vero in ne zabrede v zmoto. Tega pa ne bi mogel izpolnjevati, ako bi ne bil nezmotljiv. Pomisli, da bi papež vsej Cerkvi zaukazal verovati zmoten nauk. Ako bi Cerkev verovala, zabredla bi s papežem vred v zmoto in bila premagana; ako pa ne bi hotela verovati, odcepila bi se od papeža in uničena bi bila njena edinost in podložnost pod papeža, kakor zahteva Kristus.

Isto sklepamo iz naloga Gospodovega, da ima papež ključne nebeškega kraljestva, to je, da ima najvišjo oblast učiti; take oblasti ni mogel Kristus podeliti papežu, ako bi mu ne bil podelil daru nezmotljivosti, ker drugače bi mogel on kot najvišji učenik vse nas zapeljati v zmoto. Tudi kot vrhovni pastir

črede Kristusove mora biti nezmotljiv; saj Kristus ne more pripustiti, da njegov namestnik, katerega čreda ubogati mora, ne bi črede hranil z zveličavno resnico, ampak jo moril s trupom pogubnih zmot.

Kajne, ta razlaga je jasna. Cerkveni očetje in pisatelji so papeževo nezmotljivost vedno priznavali in učili, akoravno ne popolnoma jasno in izrecno. Sv. Irenej zahteva, da morajo vse cerkve soglašati z rimsko Cerkvijo, in trdi, da se v veri rimske Cerkve popolnoma pokazuje vera apostolska. Ali ni s temi besedami rečeno, da je rimska Cerkev nezmotljivo pravilo vere? In ali ne trdi istega škof Ciprijan v izjavi, da verolomstvo, to je razkol in krivovera, nima pristopa v rimsko Cerkev? Sv. Avguštin piše, da „s pismom papeža Inocencija je odstranjen vsak dvom.“ Tako cerkveni učitelji najstarejših časov.

Papeži so si sami prilastovali nezmotljivost, zato niso dovoljevali, da se še razpravlja o resničnosti nauk, katere so oni končno razložili. Večkrat so sestavili in zapovedali razne veroizpovedi in so obsodili krivoverce s končno obsodbo, o kateri se ni smelo več dvomiti. Zametovali so papeži trditve onih, ki so začeli dvomiti o nezmotljivosti rimskega sedeža.

Nezmotljivost so pripisovali rimskemu sedežu tudi vesoljni cerkveni zbori. Tako so škofje zaklicali na zboru kalcedonskem, ko se jim je prečital verski list papeža Leona: „Vsi tako verujemo, pravoverni tako verujejo; naj se izobči, kdor veruje drugače; po Leonu je govoril Peter.“

Pa tudi vsa zgodovina devetnajstih vekov nas uči, da se še noben papež ni zmotil. Dragi mladenič, ne bom Te mučil in Ti navajal raznih ugovorov zoper ta nauk. Ugovori so bili že večkrat jasno ovrženi;

nanje bi se mogel sklicevati le hudobnež, ki noče verovati, ali pa kak nevednež, ki ne ve obsega cerkvene nezmotljivosti.

Nezmotljivi pa niso verski odloki rimskih kongregacij, to je tistih odborov, kateri pomagajo papežu v vseh njegovih poslih pri vladanju Cerkve. V nekatereh se izdajajo tudi verski odloki, in sicer navadno z vednostjo in odobrenjem papeževim. Toda vkljub temu ti odloki niso nezmotljivi, razen ako bi jih papež slovesno prilastil sebi in jih razglasil kot svoje, saj papež svoje osebne nezmotljivosti ne more na nobenega prenesti. Vendar pa imajo ti odloki izredno veljavo, saj prihajajo od najvišjih cerkvenih oblasti, katerim smo dolžni pokorščino. Spoštljivo jih moramo sprejeti in jim iz srca pritrditi. Ker pa niso nezmotljivi, se ne zahteva zanje najbolj trdna vera; dosti je, da se nauka, ki ga n. pr. tak zbor prepove, ne držimo, dokler se morda bolj ne pojasni.

Toda zgodovina dokazuje, da se ti papeževi odbori skoraj nikoli niso zmotili; to se je dogodilo prav malokdaj; navadno so se ugovori pokazali kot nepremišljeni in neosnovani.

Tudi posamezni škofje niso nezmotljivi; saj jih je v teku zgodovine mnogo zabredlo v zmote in so celo od Cerkve odpadli. Da se uresničijo obljube Kristusove in se vera ohrani nepokvarjena, zadostuje, da so škofje nezmotljivi v skupnem nastopu. Akoravno pa posamezni škofje niso nezmotljivi, so pa vendar edino oni zakoniti in pravi učitelji in priče vere, ne v tem zmislu, da bi verske nauke določevali, ampak v tem zmislu, da že določene in izročene verske nauke varujejo. Saj so po svojem poklicu zavezani in pooblašteni, razširjevati in razlagati verske nauke, pa

paziti na to, da jih nihče ne pokvari. Zato se mora pa o škofu držati, da uči in razlaga čisto versko resnico in nauk škofov morajo verniki sprejemati kot nepokvarjen razodet nauk, dokler se ni jasno dokazalo, da se škof moti. O tem pa ne morejo soditi verniki, ampak le poglavarji škofovi. Odtod sledi, kako veljavni so škofovi pastirski listi in kako močno greši zoper pokorščino in spoštovanje do škofov, kdor se lahkoumno ali zlobno škofovim naukom upira ali jih celo zasmehuje. Ako pa škof le kot učenjak piše razne knjige, tedaj njegove razprave veljajo le toliko, kolikor veljajo njegovi dokazi; vsak učenjak mu sme prigovarjati in ga pobijati, ako ima temeljite nasprotnе dokaze. Sicer pa velja opomin apostola Pavla: „Ubogajte svoje poglavarje in bodite jim podložni; oni čujejo kakor taki, ki bodo za vaše duše odgovor dajali, da bodo to storili veselo, ne pa z zdihovanjem; to namreč bo za vas koristno.“

Kako zanesljivo je torej učenštvo svete katoliške Cerkve, ravnotako, kakor moramo želeti za večne resnice, od katerih zavisi vaše časno in večno življenje. V zanesljivi posesti resnice smo mirni. Zunaj katoliške Cerkve ni nikjer take zanesljivosti, nikjer takega srčnega miru in veselja. Kako bodo dosegli popolno gotovost, ker se morejo sklicevati edino na človeški razum, o katerem vsaka stran zgodovine dokazuje, da se moti. Zato je zunaj Cerkve negotovost o teh vprašanjih o Bogu, o večnosti, o pomenu življenja; zato klic, da je vera svobodna, da naj veruje vsakdo, kar hoče. To je obupen klic! dokazujoč onemoglost človeško in potrebo božjega razodetja.

Čitam o učenjaku, ki je bil v katoliški Cerkvi rojen in izrejen. Ko je začel poučevati naravoslovne

znanosti, je vero izgubil. Kakor sam pripoveduje, se je oklenil tistih učiteljev in naukov, ki so se proglašali kot znanstveni; mislil je, sedaj sem spoznal resnico. Toda v kratkem času se je od druge strani zopet znanstveno dokazalo, da dotični nauki niso resnični, ampak zmotni. Oklenil se je naš mož novih naukov misleč, sedaj sem prišel do resnice. No, zopet se je prevaril, ker dotične nauke so drugi pobijali in o njih znanstveno dokazovali, da so napačni. Tako je naš učeni mož hodil iz zmote v zmoto. Ves obupan se spomni na katoliški katekizem, razmišlja vse svoje življenje, spozna staro resnico, izpreobrne se, gre k izpovedi in k svetemu obhajilu, ter sedaj živi srečno in mirno v posesti nezmotljive resnice, kakor jo uči katoliška Cerkev.

f) Svetniki v katoliški Cerkvi.

Naš Gospod je Cerkev zato ustanovil, da nas posvečuje. Prepričani moramo biti, da Cerkev tudi zares doseže ta namen. O, dragi mladenič, koliko katoličanov je svetih, koliko jih leta in leta ne stori nobenega smrtnega greha in žive vedno v ljubezni in milosti božji. Potujoč po deželi sem spoznal, koliko naših mater sveto živi, koliko mož ne greši smrtno, koliko deklet se prizadeva za krščansko življenje, pa tudi poštenih mladeničev je vedno več! Ali si tudi Ti v tem številu?

Kdor ima priložnost pogledati v življenje duhovnov, v življenje redovnikov in redovnic, koliko sv. ljubezni do Boga in do bližnjega bo tu našel, koliko neomadeževanega devištva, koliko ponižnosti, pokorščine, gorečnosti, koliko strahu pred najmanjšim grehom, koliko vestnega izpolnjevanja vseh, tudi najbolj

težkih, najbolj odurnih dolžnosti! To ve edino oni, ki ima vpogled v življenje duhovnov, redovnikov in redovnic.

Toda ne samo navadna svetost je v katoliški Cerkvi, v njej se najde pogostokrat tudi izredna junaška svetost. Ali mine kako leto, v katerem se v Rimu ne bi proglasili novi svetniki? Letos so meseca majnika proglasili svetnikom Klemena Hofbauerja, ki je umrl na Dunaju in imajo njegovo truplo oo. redemptoristi, kjer jaz večkrat mašujem.

Pomisli, da se pri proglaševanju novih svetnikov ravna skrajno strogo in brezobzirno. Takorekoč sodnijsko se mora dokazati, da je dotični umrl v sluhu svetosti, da se je odlikoval s čednostmi v junaški meri in da je njegovo svetost Bog potrdil z nepobitnimi čudeži.

Že papež Leo X. je dal v 16. veku stroge predpise, kako naj se ravna pri raziskovanju, da li je pokojni zares izredno sveto živel in zasluži biti postavljen na oltarje. Predpise je še poostril in skrajno natančno razvil sloveči papež Benedikt XIV. v 17. veku. Raziskovanje traja več let, po 50, po 100 in še več let. Zahtevajo se junaške čednosti, pa tudi nepobitno dokazani čudeži.

Ako so se na priprošnjo dotičnega pokojnika zgodili čudeži, se mora trditi, da je Bog sam potrdil njegovo svetost. Čudeži se strogo preiskujejo. Najprej se mora neovrgljivo dokazati, da se je dotično dejanje zares zgodilo, potem pa se mora dokazati, da presega ves naravni red in vse naravne moči. Sodijo pa v tej zadevi učeni duhovniki in izurjeni zdravniki, ki so veščaki v presojevanju bolezni. Mnenja se za beležijo v zapisnik in pošljejo v Rim, kjer se vse zopet

strogo preišče in preudari. Poseben učenjak ima naloge, da oporeka in da vse poišče, kar bi mogel uporabiti, da izpodbije zatrjevano svetost dotičnika; zato traja razprava zopet leta in leta.

Kdor ne veruje, naj gre v Rim in pregleda zapisnike preiskav. Tako sta storila dva Angleža za časa kardinala Lambertina. Dvomila sta, da li se preiskave vodijo dovolj vestno in točno. Kardinal jima da zapisnike. Ko jih pregledata, pritrdita, da bi verovala tudi onadva, ako se preiskovanja vselej tako vestno in natančno vrše. In vendar, pravi kardinal, dotičen dokaz ni bil zadosten za končno priznanje svetosti.

Kajne, dragi mladenič, kako ponosni smo lahko na naše svetnike! Naj jih pokaže kaka druga Cerkev, ki ni katoliška! Ne more jih. Imajo sicer Turki, Budisti neko vrsto redovnikov, ki izredno strogo živijo. Toda to so le nakaze pravih svetnikov. To bo priznal vsakdo, kdor je videl turške dervise in njihove besne plese z divjim skokom in krikom. Marsikateri Slovenec jih je šel v Sarajevu gledat. In ti naj bi se primerjali z našimi svetniki, s sv. Atanazijem, Benediktom Romualdom, Frančiškom, Bonaventuro, Antonom, Bernardom, Dominikom, Alfonzom, Vincencom, s sveto Elizabeto, Kunigundo, Gertrudo, Mehtildo, Brigito in s tisoč drugimi?

Priznati moramo, da v popisu nekaterih svetnikov ni vse dokazano, da je marsikaj dostavila ljudska domišljija in se je marsikaj posnelo po nezanesljivih ljudskih govoricah. No, takih zgodeb mi ne potrebujemo v potrditev naših dokazov, nam zadostujejo svetniki, katerih življenje je preiskano strogo znanstveno in katerih svetost je dokazana po najbolj strogem znanstvenem preiskovanju. Takih imamo nepregledno četo,

imamo na tisoče tudi iz zadnjih časov vkljub zgoraj kratko označeni strogi rimski preiskavi.

Tako se, dragi mladenič, katoliška Cerkev odlikuje nad vsemi drugimi cerkvami, ki ne morejo pokazati nič podobnega, kaj šele enakega. Omenil sem Ti pa svetnike zato, ker se svobodomiselnici tudi vanje zaletujejo, tudi iz njih norčujejo. Ker zgodbe nekaterih svetnikov v resnici niso zanesljive, semtertja bajkam podobne, pa vpijejo, da Cerkev svetnikov nima, da so svetniki izmišljeni.

Še celo iz proglaševanja svetnikov se grdo norčujejo deloma iz hudobije, deloma iz nevednosti. Radi kažejo na stroške, ki so potrebni za proglašenja, češ, toliko se za koga plača, pa ga Rim svetnikom prišteje; kakor da bi se za denar mogel kdorkoli prišteti med svetnike. To bi bila grda goljufija! Pa temu ni tako. Iz rečenega razvidiš, da svetnika ne napravi proglasitev, ampak proglasitev le oznani, kako se je z nepobitnimi dokazi, tudi po čudežih, po katerih govori sam Bog, dognalo, da je dotičnik zares tako sveto živel, da je pri Bogu v nebesih, se sme častiti kot svetnik in je njegovo življenje posnemanja vredno. Stroški so ogromni, ker je treba mnogo prič, mnogo sodnikov, mnogo zdravnikov, mnogo spisov, mnogo potov, ker traja vse mnogo let in se proglasitev vrši s posebnimi obredi v bogato okrašeni in razsvetljeni cerkvi: za vse to treba velikih vsot, katere mora plačati dotični red ali dotična oseba, ki proglasitev želi.

g) Čudeži v katoliški Cerkvi.

Dragi mladenič, ne ustraši se, ako Ti govorim o čudežih in trdim, da je imela katoliška Cerkev vedno dar čudežev in ga še ima. Svobodomislec se bo pri

tej trditvi zakrohotal in me prezirno čez ramo pogledal. Vendar jaz ostanem pri svoji trditvi in jo hočem dokazati.

O Gospodu sva že govorila, da se je skliceval na čudeže v dokaz, da je Njegov nauk resničen in da je On zares Sin živega Boga. Dar čudežev je pa tudi svojimu učencem obljubil, govoreč: „Kdor veruje v mene, bo delal ravnotake čudeže, kakor jih delam jaz in on bo delal še večje.“ Dar čudežev mora torej v Cerkvi Jezusovi ostati do konca sveta. Ta dar je nepobiten dokaz, da, božji dokaz za resničnost njenih naukov, kakor je pomanjkanje čudežev pri krivovercih dokaz njihove krive vere.

Ako govorim o čudežih, govorim samo o takih, ki so strogo znanstveno dokazani. Odbijam od sebe vse nedokazane čudeže, še bolj vse zlagane čudeže. Žalibog je bil v Cerkvi čas, ko so si nekateri čudeže kar izmišljevali in jih po svoji domišljiji popisovali. Papeži so zoper take lažnivce in goljufe strogo nastopili; za take nesramne lažnike so glasno in neizprosno napovedali izobčenje iz Cerkve. Takih čudežev nam ni treba, saj imamo obilico pravih, dokazanih.

Bog ni v Cerkvi čudežev nikdar delal za to, da bi nasitil človeško radovednost, marveč iz svetega, vzvišenega namena. Zato jih pa največkrat nahajamo pri možeh, katere je božja previdnost določila, da so na svoj čas imeli izredno velik vpliv.

Čudež jezikov o Binkošti je pripeljal Cerkvi tri tisoč, oni na tempeljnovih vratih pa dva tisoč ljudi; svetel križ na nebu ob času cesarja Konstantina je pospešil izpreobrnjenje vsega rimskega cesarstva; čudež zoper Julijanovo namero sezidati jeruzalemski tempelj je napotil v Cerkev mnogo judov in poganov.

Izreden je čudež v Tipazi. Hunerih je bil besen arijanec. Na trgu mesta Tipaze je zapovedal stanovitnim vernikom odsekati desno roko in izrezati jezik do korenine. Toda, čuj, tudi brez jezika govore pohabljeni, kakor poprej. Nekateri so odpotovali v Carihrad, kjer so živeli več let; mesto in cesarski dvor so ta čudež vedno pred seboj imeli. Ta čudež nam izpričuje škof Viktor iz Vite, cesar Justinijan I., Eneja iz Gaze, zgodovinar Prokopij iz Cezareje, Marcelin pogan. Vsi so zanesljive priče. Anglikanec Gibbon se je moral vdati sili izpričevanj in se je izpreobrnil.

Sv. Bernard je v 12. veku prepotoval vse nemške dežele in naredil mnogoštevilnih čudežev; gledali so jih tisoči, očitvidci so jih zapisali, pametno se utajiti ne morejo. On je molil in vsi bogatini mesta Konstanc so se odločili pridružiti se križarski vojski; slepemu starcu je povrnil vid, deklici je ozdravil posušeno roko, gluhomutastemu otroku je izprosil govorico; v Doringenu je v enem dnevu ozdravil devet slepih, deset gluhih in mutastih, osemnajst hromih in šepavih. Celo protestant Luden mora priznati, da so se tedaj mnogi čudni dogodki pripetili, o katerih so Bernardovi sovrnemeniki sodili, da so čudeži.

Čudež jezikov se je ponovil pri sv. Antonu Padovanskem, pri sv. Vincenciju Fereriju, pri sv. Frančišku Ksaveriju in pri drugih. Iz službenih, izredno potrjenih virov se ve, da je sv. Frančišek najbolj težke azijske jezike razumel, govoril in pisal, akoravno se jih ni nikdar učil. Ozdravil je mnogo bolnikov, vzbudil mnogo mrtvih, zapovedoval je viharjem in valovom, pa so ga ubogali.

Zgoraj sem omenil znanstvenih raziskovanj o življenju onih mož, o katerih se misli, da so svetniki,

in bi se to rado dokazalo dodobrega. Glej tu deluje, poverjenstvo, o katerem sanjarijo neverniki in ga zahtevajo, da bi se čudež dokazal in bi tudi oni verovali.

Pomislil na brezštevne čudeže v Lurdu, ki se gode pred očmi tisočev vernih katoličanov, pred očmi visoko izobraženih ljudi, pred očmi vernih in nevernih zdravnikov, ki bolnike preiskujejo pred ozdravljenjem in po ozdravljenju.

O, kako veliko je božje usmiljenje! Sedanji svet zahteva, naj se dogodki strogo preiskujejo, in prav je tako. In glej, božja previdnost je tem zahtevam ustregla do pičice. Ozdravljenja sama so tako dokazana, da bolj dovršeni dokazi niso več mogoči. Saj o njih pričujejo stotine zdravnikov od leta do leta. Imajo svoje uradne sobe v Lurdu in Parizu, kjer se dejstva preiskujejo. Izpričujejo jih skoraj vsi zdravniki po Francoskem, ki bolezni znanstveno opisujejo in povedo, da li so ozdravljive ali ne, in ki po povrnitvi iz Lurda zopet izpričujejo popolno ozdravljenje.

Kake so pa posledice tega raziskovanja? Dejstva se ne morejo tajiti. In zdravniki? Nekateri so prepričani; drugi hočejo dogodke opazovati, a ne izreči sodbe; nekateri imajo predsodke, da čudeži niso mogoči, zato o lurških še slišati nočejo; nekateri so kar divji in togotni, ako o njih slišijo; nekateri so pa močno ganjeni in ginjeni. Da, opaža se, da tudi zdravniki ne prihajajo več samo kot radovedneži, samo kot možje znanosti, ampak pogostokrat kot bolniki prosit zdravja sebi, ženi, otrokom.

Nekateri zdravniki so napeli vse moči, da bi utajili nadnaravnost lurških dogodkov. Posebno se je potrudil dr. Dillery iz Liona, ki je v strastni knjižici pobijal Lurd in nadnaravne lurške dogodke. In kaj se

zgodi? On sam je dokazal neresničnost svojih trditev: umrl je klicajoč na pomoč ono isto nebeško Devico, katero je tajil in grdil.

Res, nekatera ozdravljenja bi se mogla razlagati naravno. Mislimo na razne živčne bolezni. Toda ali se ozdravljajo samo živčne bolezni? Ne, ampak ozdravljajo se jetični, celijo se rane, celijo načete kosti, izginja rak, in sicer hipoma, bliskoma, v trenutku. Naj Ti povem dva posebna zgleda.

Mlad mož, Gargam iz Pariza, je bil železniški uradnik. O Božiču l. 1899. uraduje v zadnjem vozu vlaka, hitečega proti Parizu. Vlak se ustavi, ne more naprej; luč na zadnjem vozu ugasne. O tem času se sliši žvižg brzovlaka, ki je po istem tiru drdral v Pariz. Preden se Gargam dobro zave nevarnosti, zaleti se brzovlak v njegov vlak.

Nesreča se brž razglasi po Parizu. Vse hiti na kraj nesreče. Gargama dobe daleč proč od tira nezavestnega ležati v snegu. Odnesejo ga v bolnišnico. Zave se, toda več kosti ima zlomljenih. Začnejo ga zdraviti. Kostí se zarasejo, rane se zacelijo, toda njegovo telo je od pasa doli popolnoma neobčutno, ne more govoriti, ne more jesti. Po cevi mu vlivajo hrano v želodec, in sicer radi bolečin samo enkrat na dan. Tako leži več tednov; bolezen ne preneha, zdravniki izpričujejo vedno poslabšanje in trdijo, da je mož neozdravljiv, izgubljen.

Naš Gargam ima še mater živo, jako pobožno ženo. Vsa žalostna ga obiskuje. Ona moli zanj. Gargam pa ne moli nič; odkar je dovršil šole, nikoli več ni šel v cerkev, tudi molitev je popolnoma opustil, še Očenaš je pozabil. Ako mu mati o Bogu, o molitvi kaj spomni, zagodrnja in noče nič slišati.

Čez pet ali šest mesecev opazi postrežnik, da so noge Gargamove čudno rumene, hoče jih umiti, pa se koža odlepi in iz nog priteče smradljiv gnoj. Noge gnijo. Mož spozna, da zanj ni več rešitve. Želi umreti doma, zapusti bolnišnico.

Pride mesec avgust. O vnebvzetju Marijinem se odpelje v Lurd takozvani narodni vlak bolnikov. To se zgodi vsako leto. Mnogo bolnikov se ozdravi. Mati Gargamova moli in namigne sinu, naj bi se še on odpeljal v Lurd. Sin nekako privoli. Nesejo ga na vlak. Gnoj njegovih nog razširja hud smrad; on leži na blazini v vozu vlaka.

Zjutraj pridejo na kolodvor. Varih Gargamov ga opozori na križ, ki se vrh Lurda na hribu lesketa. Gargam se obrne proč, da ga ne bi videl. Peljejo ga koj k jami, da se tam skoplje. Nič mu ne pomaga. Le srce se mu pretrese, zdihuje in začne moliti: prvič po tolikih letih.

Proti večeru ga uvrste med bolnike pred rožensko cerkvijo. Ker je bolnikov preveč, pa se ne morejo vsi iti kopat, razvrste se na velikem prostoru, uredi se procesija z Najsvetejšim, ki se nese skozi vrsto bolnikov in s katerim se vsak bolnik blagoslovi, medtem pa ljudstvo glasno moli in zdihuje: Jezus, Sin Davidov, usmili se ga, ozdravi ga!

Procesija se približuje Gargamu, ki na postelji leži. Strašno mu je slabo; zdi se, da umira. Hočejo ga odstraniti, da se ne bi prestrašili sosednji bolniki, ko bi umrl. Neka gospa prosi zanj, naj ostane, ako umrje, ga bo pokrila, da smrti ne bo nihče opazil. Gargam leži v nezavesti. Najsvetejše je že ob njegovi postelji, on dobi blagoslov. Najsvetejše se nese naprej, Gargam izpregleda, skoči kviško in hoče za njim. Ozdravljen je. Mora pa nazaj v posteljo, ker nima obleke,

Ljudstvo zavpije in se k njemu drenja. Nesejo ga k zdravnikom v njihovo uradno pisarno, toda kmalu mora proč na svoje stanovanje, ker se je bati, da ljudje vrat ne vlomijo. Gargamu se kupi obleka. On lahko hodi, dobro govori in s tekom já. Ljudem pripoveduje o vsej svoji nesreči; vse mora večkrat pripovedovati do pozne noči. Nič ni izmučen. Pozno se vleže spat.

Drugega dne vstane, prejme sv. zakramente in gre k zdravnikom, ki ga preiščejo in potrdijo, da je popolnoma zdrav. Vesel se Gargam vrne domov. Sedaj pa prihaja vsako leto v Lurd ravno o Marijinem vnebovzetju, da se Mariji zahvali in pomaga bolnikom. Ves dogodek je popisan v lurških letopisih, izpričan in potrjen po zdravnikih.

Dragi mladenič, vprašam Te, ali se more dvomiti, da bi to ozdravljenje ne bilo čudežno? Napol mrtvo in gnilo telo je v trenutku popolnoma zdravo. In sicer po blagoslovu z Najsvetejšim! Kdo je v hostiji? Ali ne ravno isti Jezus, ki je živeč na zemlji s svojo božjo močjo ozdravljaj bolnike?

Čuj še o ozdravljevanju jetičnih. V gradu Villepinte je zavetišče za jetične deklice. Bolnicam strežejo sestre. Prostora je za 500 jetičnih. Sirote veliko trpe, toda za smrt se prav lepo pripravljajo; umirajo vdane v voljo božjo. Iz te bolnišnice se pelje vsako leto več bolnic v Lurd. Celo leto se tega vesele, molijo in v Marijo zaupajo. Pred seboj imam poročilo zdravnika Boissarie, ki je vedno v Lurdu. Poročilo obsega leto 1896, 1897 in 1898. On pravi, da proučava te bolnice, da jih vidi v Lurdu in v Parizu vpričo mnogih zdravnikov, ki preiskujejo najprej bolezen, potem pa resničnost ozdravljenja. On izpričuje:

Leta 1896. se je pripeljalo v Lurd 14 deklic, od teh je hipoma ozdravelo 8; ozdravljenje je bilo popolno in stalno, vse so dobile službe, kjer si služijo kruh; od ostalih 6 so 4 kmalu umrle. Leta 1897. se jih je pripeljalo v Lurd 20; od teh je v trenutku ozdravelo 8 stalno in popolno, druge so kmalu umrle. Leta 1898. jih je prišlo v Lurd 24; od teh je ozdravelo aliboljšanje čutilo 14; od teh je ostalo stalno zdravih 10, druge 4 so zopet obolele, ostale neozdravljene so kmalu pomrle.

Od teh najbolj natanko omenim Julijano Forêt. Prišla je v Lurd l. 1896. Tega leta ni postala zdrava, vrnila se je bolna nazaj. Gledala je tovarišice, kako umirajo; čutila je, kako se smrt približuje tudi njej. Večkrat je zdihnila: „O, ko bi mogla zopet v Lurd, postala bi zdrava!“

V tem stanju jo obišče mlad zdravnik iz Pariza; spremljal ga je brat, ki je bil zemljemerec; oba sta bila protestanta. Zdravnik je našo Julijano natančno izpraševal, je dolgo pri njej ostal in ji obljubil, da še pride. Julijana se je čudila tej ljubeznivosti; v pismu do prijateljice je zapisala: „Obiskal me je pariški zdravnik, ki vodi najdenišnico, jako me je zanimal. Veselim se potovanja v Lurd; upam, da preblazena Devica pokaže svojo moč in me reši bolezni. Nepopisno bi bila žalostna, ko bi mi bolezen ostala. Toda rada bi žrtvovala zdravje in vse za izpreobrnjenje tega protestanta.“

Malo potem potuje Julijana z običnim narodnim vlakom v Lurd. To je bilo l. 1899. Ko je dobila blagoslov z Najsvetejšim, se dvigne iz nosilnice popolnoma zdrava.

Ko je naš zdravnik o tem izvedel, je v avgustu l. 1899. pisal: „Bil sem izredno ginjen, ko sem izvedel za to res nenavadno, čudežno ozdravljenje in ko se

mi je sporočilo o občudovanja vredni požrtvovalnosti te deklice, ki se je tikala mene in mojega brata. Upam, da deklico skoraj vidim in se ji osebno zahvalim.“

No, preblazena Devica se ni pustila prekositi. Ko je bolnico ozdravila, ji je hotela izpolniti vse želje. Zdravnik je vstopil v red redemptoristov, brat pa se pripravlja, da se odpove protestantovskim zmotam. Ozdravljenje in izpreobrnjenje je v očevidni zvezi in vidno je tukaj roka božja. — Tako Boissarie.

To sem Ti napisal, dragi mladenič, da boš bolje oborožen zoper kake napade od svobodomiselcev ali naprednjakov. V listih in spisih se ne upajo pobijati čudežev, da, še preiskovati jih nočejo, ampak le norčujejo se iz lurških sleparij. Kajne, norčevanje ni noben dokaz! Seve, ko bi priznali čudež, morali bi svojo svobodomiselnost zavreči in morali bi postati verni kristjanje, zvesti otroci svete katoliške Cerkve. Tega pa nočejo, zato se norčujejo.

h) Razna očitavanja katoliški Cerkvi.

Dragi mladenič, ne smem Ti zamolčati nekatera očitavanja, s katerimi se prizadevajo naši nasprotniki katoliško Cerkev tako počrniti, da bi se vsakemu morala gnusiti. S takimi očitaji so že mnogo uspehov dosegli; zato jih vedno ponavljajo in kolikor mogoče še povečavajo. Čuj nekatera teh očitavanj.

1. Pogostokrat se čuje o temnem srednjem veku. Pravijo, v srednjem veku je imela Cerkev izredno velik vpliv, vendar je bil ta vek tako nasilen, neveden in praznoveren, da zasluži ime temnega veka.

Ne tajimo, da je bilo v srednjem veku marsikaj slabega in temnega, toda zgodovina nam prikazuje tudi mnogo svetlih in sijajnih strani. Pomislimo na

umetnost! Kdaj so se zidale one cerkve, ki so na vrhuncu stavbinske umetnosti? V srednjem veku. Cerkve niso bile prazne; krasili so jih izdelki drugih umetnosti. V njih gledamo še dandanes, kako je cvetelo slikarstvo, kiparstvo, rezbarstvo, livarstvo. In cerkvena glasba onega časa? Bila je tako razvita, globoka in vzvišena, da se hodimo sedaj k njej učit.

Povzdiguje se napredek in razsvetljenost naših dni, da se bolj lahko prezira srednji vek in prikazuje na nižine, v katerih je bila tedaj znanost, obrt in vse, kar se tiče ugodnosti življenja. Toda, ali se napredek našega časa ni razvil ravno iz srednjega veka? Komu se moramo zahvaliti za kulturo in izoliko naših dni, ako ne ravno katoliškemu srednjemu veku? Saj je tedaj začetek tiskarske umetnosti, tedaj so se prepisavala in proučavala vzorna dela Grkov in Rimljanov, tedaj so se ustanovljale sloveče visoke šole, tedaj se je odkrila tudi Amerika. In modroslovje? Doseglo je svoj vrhunec, še sedaj se od njega učimo, v njegovi luči tudi sedaj najbolj umevamo vse pojave v prirodi, kakor jih napredek pred nami razgrinja. Da, lahko vprašamo, ali ni ravno srednji vek podal prvih klic za iznajdbe in za odkritja naših dni? Ali niso današnji učenjaki učenci mož srednjega veka?

In nazadnje, kdaj je bilo ljudstvo bolj zadovoljno in srečno, sedaj ali v temnem srednjem veku? V srednjem veku, ko je imel rokodelec zlate čase, ko je bil meščan zares premožen, ko je bil kmet zadovoljen, ali sedaj, ko so naše družabne razmere tako tužne in žalostne, sedaj, ko propada rokodelec, kmet in meščan, in se množi število tovarniških sužnjev?

Vir očitaj o temnem srednjem veku so luteranci, ker so srednji vek nad vso mero in po krivici tako

grajali in črnili, da bi oprali sebe in opravičili svoj odpad od katoliške Cerkve. Iz teh motnih virov pa zajemajo naši napredni svobodomiselci.

2. Zoper Cerkev se sklicujejo nasprotniki na črni vek, namreč na deseti vek. Res, ob koncu devetega stoletja so nenavadno žalostni časi nastopili za Cerkev in državo. Izumrli so vladarji iz rodovine Karola Velikega; razne sovražne drhali so napadale cesarstvo od severa, juga in izhoda, povsod so ropale in pustošile, pa požigale cerkve in samostane; vitezi so si siloma in z ropom pomnoževali moč in bogastvo. V teh okoliščinah so prav hudo trpele razne dežele, največ pa Rim, in zaradi Rima Cerkev sama.

V Rimu so se za premoč in nadvlado borile tri divje stranke. Posebno grofje toskanski so napenjali vso moč, da bi si osvojili papežev državo in z njo povoljno razpolagali. Siloma so vrivali papeže iz svojih privržencev ne glede na to, da li so vredni tolike časti.

Zlo je neizmerno naraslo, ko so nekatere hudobne ženske dobile moč v svoje roke. Bile so to Teodora starejša in njeni hčeri Teodora in Marocija. Spravljale so na prestol sv. Petra svoje ljubljence, da, ena je spravila celo svojega sina. Zato so pa ti časi nekako najbolj tužni od vseh, kar jih je doživela Cerkev.

Z orožjem so si te ženske vzdržale moč celo polovico desetega veka. Po tem potu so zasedli rimsko stolico ne posebno vredni papeži Sergij III., Janez X., Janez XI., Janez XII., Benedikt IX. Šele l. 999. je postal papežem prvi francoski papež Silvester II. mož vreden in visoko učen. Za vlade teh žensk in papežev je propadlo duhovništvo rimsko in podivjalo tudi ljudstvo.

Ravnokar opisane okoliščnosti so luteranci zlorabljali za udarce na katoliško Cerkev; svoje trditve zoper

Cerkev so zajemali iz motnih virov, ki so nezanesljivi, ker so zabeležili vsako govorico, ki so jo stranke ena proti drugi raznašale ne meneč se, da li je resnična, ali je samo grdo opravljanje in obrekovanje. Posebno o papežih so se širile najbolj pohujšljive in nesramne stvari; saj so take pripovedke nasprotnikom prav dobro služile in še služijo, da opravičijo svoj odpor proti Cerkvi.

Mi rečemo, da so bili ti časi res prežalostni, vendar pa ne celo tako, kakor se je pisalo in se deloma še piše. Že to nas tolaži, da stanje katoliške Cerkve po raznih deželah ni bilo tako tužno, kakor v Italiji. Na Francoskem je procvital sloveči samostan — Clugny ter blagoslov svoj širil po vsej Evropi; več evropskih narodov se je izpreobrnilo ravno tega stoletja; tudi svetnikov se mu ne manjka. Da, celo znanost se je ravno v teh časih nepričakovano dvignila, kot nam pričujejo imena Lanfrank, Anzelm, Notker, Bruno, Peter Damjanski.

Svetle strani tega črnega veka so nam po novih, šele v zadnjih časih najdenih virih pokazali razni učeni možje, in sicer ne le katoliški: Damberger, Hergenröther, Alzog, Gfrörer in drugi, ampak tudi protestanovski: Pertz, Ranke, Wattenbach. Velike zasluge ima tudi papež Leo XIII., ki je vatikansko knjižnico odprl vsem zgodovinarjem, naj le v njej preiskujejo zgodovino prejšnjih vekov, rekoč: „Kar se je zgodilo, naj se le izve vse, kakor je resnično, ker resnica še ni nikdar škodovala katoliški Cerkvi, ampak ji vsekdar le koristila.“ Zares, zgodovina ji še vedno dokazala, da Cerkev vodi in varuje in brani Bog.

3. Toda sliši se vedno očitjanje, da je bilo mnogo nevrednih, hudobnih, razuzdanih papežev v Cerkvi. Dragi mladenič, čuj odgovor na to očitjanje.

Ta očitanja pohajajo od protestantov. Na čelu obrekovalcev je Luter sam; učenci njegovi ga posnemajo; v nasprotniških listih kar mrgoli bajk in najgusnejših pravljič o papežih. Te bajke in pravljič se vedno iznova prežvekujejo, akoravno je že sto in stokrat zgodovinsko dokazano, da je vse to deloma izmišljeno, deloma presukano in pregnano. No, pa zagrizeni protestant Davisson je preiskoval zgodovino papežev in našel je samo 28 slabih papežev, med katerimi jih ožigosa 7 kot slabe samo zato, ker so bili do protestantov ostri; ostane jih torej le še 21.

Imamo pa dosedaj že 260 papežev; od njih je 46 svojo kri prelilo za sveto vero; 75 je prišteti svetnikom, skoraj vsi so se odlikovali po čednosti in znanosti. Nekateri hočejo slabim papežem prištevati tudi Gregorija VII., Inocencija III., Gregorija IX., Bonifacija VIII., Leona X., Siksta V., ko vendar vsak resnicoljuben zgodovinar z navdušenjem govori o veličini njihovega duha, o plemenitosti njihovega srca, o njihovi modrosti in odločnosti.

Najslabši papeži so bili Štefan VI., osemnajstletni Benedikt IX. in Aleksander VI.; nevredni bi bili tudi Sergij III., Janez X. in Janez XII. in še kateri drugi, katere za to čast ni poklical Bog, ampak so jih vrinile zgoraj imenovane divje stranke.

Sloveči Hettinger piše: „Na rimskem prestolu je mnogo manj mehkužnežev, kakor na svetskih prestolih; pri marsikaterem se njegovi pogreški edino zato dozdevajo veliki, ker so bili papeži.“ Da, noben prestol ne more pokazati na tolike vrste velikih vladarjev, kakor rimski. Marsikateri teh slabih papežev bi se bil odlikoval kot sveten vladar, ki se pa kot papež ni mogel držati na višini poklica. Celo protestant Pretz

piše: „Najboljša obramba papežev je odkritje njihovega bitja.“

Kar pa je treba posebno poudarjati, tudi nobeden najslabših papežev ni nikdar učil, kar bi bilo proti sveti veri. Bog je pripustil njih slabo življenje, a ni pripustil, da bi se bila po njih Cerkev motila.

4. Trdi se tudi, da so katoličani zaostali za drugoverniki, da niso na vrhuncu časa. Ali je to res! Poglejva!

Nekateri pravijo, da nazadnjaštvo katoliške Cerkve dokazuje že nizek rod njenih duhovnikov. No, to ni popolnoma res. Saj so duhovni tudi iz najboljših, najbolj starih in slavnih rodovin, kar nam dokazuje Češka, Ogrska, Nemška; saj so bili duhovni celo iz kraljevskih rodbin; ali ni še sedaj princ Maks iz kraljeve rodovine saške?

Res pa je, da so katoliški duhovni večinoma sinovi siromašnih nižjih slojev, sinovi kmetov, roko-delcev, obrtnikov, delavcev. Ali je pa to v Cerkvi na škodo in sramoto? Saj si je že Kristus sam za naslednike odbral galilejske ribiče, odbil pa bogatega mladeniča. Katoliško duhovno pastirstvo zahteva samozataje, požrtvovalnosti, junaštva, trdega dela in težkega trpljenja. Za tako delo ni sposoben slab, mehkužen mož, ampak sin delavskih, nepokvarjenih, trpljenja vajenih staršev. Kristus sam se je rodil v hiši tesarja Jožefa. Katoliška Cerkev je in mora ostati ljudska Cerkev, ne pa Cerkev mogočnjakov. Ker je ona Cerkev ljudstva, ker se je siromašni sloji najrajši oklepajo, ker so njeni služabniki sinovi ljudstva, že s tem dokazuje, da je prava Cerkev, Cerkev nazareškega tesarja, Božja Cerkev.

Drugi zopet trdijo, da je Cerkev manj vredna glede na znanstveni napredek, ker v znanostih bi bili katoličani zaostali.

Ko bi bilo to očitiranje resnično, kar pa ni, ne bi bilo zoper resničnost in zoper Božjo ustanovitev Cerkve. Kristus ni nikdar blagroval prevzetnih farizejev, nikoli ni za svoje učence in vernike kot pogojo zahteval visokošolske izolike ali znanstvenih raziskovanj: ampak Božja modrost odbira navadno to, kar je nizko in preprosto, da osramoti modrijane in ošabneže. Sveta niso izpreobrnili sloveči modrijani in govorniki, ampak po preprostih ribičih je Bog osramotil modrost in navidezno učenost sveta.

Toda ni res, da bi bila Cerkev znanstveno zaostala za današnjim napredkom, da bi bila nazadnjaška in da bi ljudi poneumnjevala. Ali ni ravno katoliška Cerkev vzgojila vseh narodov v Evropi, da so v izobrazbi prvi in voditelji drugih narodov? To se ne da tajiti, saj tako uči zgodovina, pripovedujejo krasne stavbe cerkvene, mestne in graščinske, oznanjajo visoke šole in prebogate knjižnice.

Pa tudi sedaj neguje Cerkev znanosti in umetnosti. Ali ne ustanavlja vedno novih šol, ali ne poučuje ljudstva? Kako spodbujajo tudi pape živ svojih okrožnicah, naj se negujejo veda in umetnost! Ne manjka se katoliških učenjakov in znanstvenih raziskovalcev v vseh strokah človeškega znanja.

Le glede na en napredek je katoliška Cerkev zaostala: ne napreduje na potu od resnice v zmoto. Na to pot ne morejo katoliški učenjaki. Luč katoliške resnice jim sveti, kakor sveti zvezda danica mornarjem, da ne zaidejo; zato gredo pa le po enem potu naprej, izogibajo pa se onih poti, ki se oddaljujejo od pravega. Bi bil li to pravi napredek? Kaj še! To bi bilo nazadovanje, bila bi smrt našega duha, ki le po resnici hrepeni, po čisti in popolni resnici, da jo najde,

da jo poseduje in se vedno bolj vanjo poglobuje. Ako se pa napolni z zmoto, je to zanj največja nesreča, da, prava smrt. Koliki obupujejo, da bi mogli resnico najti. Eden njihovih prvakov obupno kliče: „Človeško življenje je nespamet; ko bi le vedeli, zakaj smo na svetu?“ Modrijan Schopenhauer trdi o velikem modrijanu Hegelu „da je nemško znanost, nemško ljudstvo in nemške učenjake trideset let vodil za nos.“ Zopet drugi eden drugemu očitajo, da uče „nezmisel“. Da so katoličani tukaj „manj vredni“ in „so zaostali“, kajne, to jim je na čast.

5. Naj omenim še eno prav pogosto očitjanje. Nasprotniki trdijo vedno in vedno, da je katoliška Cerkev vzrok, da propadajo katoliške države in katoliški narodi. V dokaz kažejo s prstom na prežalostne razmere v katoliški Italiji in Španiji in povečujejo mogočnost protestantovske Nemčije, Anglije, Amerike. Koj bova na to odgovorila?

To ni res. Prašam, kdaj so bile na vrhuncu moči blagostanja in slave Avstrija, Nemčija, Francoska? Ali ne ravno tedaj, ko so bile verne, katoliške? Za Ludovika XIV. je bila Francoska najmočnejša država sveta. Dokler je bila Nemčija katoliška, je imela tako veljavo in tako močan in obsežen vpliv, da je današnja Nemčija daleč za njo. Pregovor: „Ponosen kakor Španec“ je nastal ob času, ko je bila Španska katoliška in je bila tako mogočna, da v njenih deželah solnce ni nikdar zašlo.

Spomni se na Paraguay, pa boš videl, koliko blagoslovljen je rod, pri katerem se snujejo postave po katoliških načelih, po načelih katoliške pravičnosti, kjer si v prosepah narodov podajata roko Cerkev in država. Paraguay so utemeljili jezuitje, ki so v južni

Ameriki divje Indijane izpreobrnili, vzgojili in učili. Zasnovo so krščansko državo, vodili ljudstvo kakor dobri očetje; ljudstvo jih je spoštovalo in ljubilo, kakor sin ljubi in spoštuje svojega očeta. Zgodovinarji trdijo, da ni bilo nikjer ljudstva tako srečnega, zadovoljnega in nedolžnega, kakor v tej deželi.

In katera država je danes prva na svetu? Ali ne katoliška Belgija, ki ima že 25 let katoliško vlado? Trgovina se je močno pomnožila, obrt je tako napredoval, da je Belgija v tem oziru v vrsti najbolj imenitnih držav.

Laška in Španska sta s svoje višine padle, Francoska pa pada sedaj ravno zato, ker so zavrgle blagodejni vpliv katoliške Cerkve. Cerkvi sovražne sile so ljudstvu izpodkopale vero in čednost, zadržavale so prave katoličane od vlade in urejevale politiko, in trgovino, obrt in vse ostalo po načelih brez Boga, da, tudi proti Bogu: nastal je nered, padala je moč vlade, siromaštvo se je razširjalo in sedaj se je začelo vpiti in se še vpije, da je tega kriva katoliška Cerkev. Ne, ni tega kriva katoliška Cerkev, pač pa so krivi judovski in drugi prostožidarji, ki po svoje gospodujejo in vladajo na Španskem, Laškem in Francoskem in so te dežele porinili v sedanjo bedo. Pri nas pa slabe moč države, pa tudi njeno blagostanje, njeno kupčijo in obrtnijo s tem, da hujskajo narod zoper narod, da preprečujejo sporazumljenje in onemogočujejo obče koristno delo po zbornicah.

i) Cerkev v naših dneh.

Dragi mladenič, dandanes se govori o odpadu od vere in o pokvarjenosti sveta in o preganjanju, katero trpi katoliška Cerkev. Malodušni in maloverni katoličani zdihujejo, tarnajo in se boje. Kaj pa midva?

Res, Cerkev se tlači, preganja; vera se zametuje; skriti in odkriti sovražniki vsake vere, posebno katoliške, se množe. Papeže so oropali tisočletne posesti. Za državnike krščanstvo skoraj več ne obstoji. Na visokih šolah se uči, da ni Boga, da ni neumrjivosti, da ni odgovornosti po smrti. Cerkvi se hoče vzeti tudi šola, tudi družina, celo mrlič z zahtevo, naj bi se sežigali. Svobodno se grde cerkvene naprave. Katoliški učenjaki se prezirajo in grde, učenjakom in nramnim značajem se prišteva še tak butec, ako le proti Cerkvi govori in grmi. Katoliških držav skoraj nobene več ni.

To so zares žalostne razmere naših dni; toda mnogo je pa tudi veselega in tolažljivega. Res, Cerkev je vojskujoča Cerkev, boj ne bo nikdar prenehal, ker tudi hudobija ne preneha. Vendar pa se že sedaj čuti, da katoliška Cerkev zmaga. Poglejval!

1. Taji se osebni Bog, nevera se razširja, saj je v vseh državah proglašena svoboda govora in tiska. Kajne, groza Te spreha, ko vidiš, kako države dopuščajo vojsko zoper Boga, kako dajejo prostosti laži, zmoti in hudobiji, da se more svobodno razširjevati. No, združujejo se pa tudi verniki, da obranijo svojo edino resnično vero in krščansko življenje po verskih naukih.

Neveri nasproti se javno in glasno izpričuje vera v Marijo Mater božjo, v Jezusa Sina živega Boga in v sveti Zakrament. Kako naglo se širijo Marijine družbe, kako vedno bolj slovesne so procesije z Najsvetejšim, kako praznični so časi celodnevne češčenja presvetega Rešnjega Telesa! To gibanje raste in že prekaša pobožnosti poprejšnjih časov.

Množe se pa tudi listi, ki vero branijo in so urejevani v luči verskih naukov. Kako je razširjen

naš Bogoljub, naš Domoljub, naš Slovenec! Povsod se oglašajo katoliški učenjaki, ki nevero pobijajo z besedo in s peresom. Spomnim Te, dragi mladenič, na katoliške shode, na sestanke v počeščenje svetega Rešnjega Telesa: kako prepričevalni govori iz ust duhovnov in iz ust svetovnjakov, in to po največjih mestih v Rimu, v Jeruzalemu, v Metzu, v Londonu, v Kolinu.

2. Ne moremo tajiti, da je vsako leto precej odpadnikov od katoliške Cerkve. Pri nas jih mnogo ni, ki bi odpadli javno in se izbrisali iz Cerkve; vendar pa svobodomiselniki na to delajo; nekateri že nosijo znake odpada in druge k odpadu vabijo. Precejšnje je število naših izobražencev, ki so vero zavrgli in so v srcu že davno odpadli od Cerkve; le očitno še niso izstopili iz nje, nazunaj so še njeni udje.

Toda, namesto odpadnikov prihajajo drugi v katoliško Cerkev; k njej se povračajo razkolniki in krivoverci, v njeno naročje hite tudi množice poganov. Ne, katoliška Cerkev ni „posušeno, strohnelo drevo, katero bo vihar kmalu podrl“, kakor kriče posebno odpadniki, ampak je polna življenja, polna mladostnih moči. To nam dokazuje nanovo prebujeno življenje med katoličani, javno in zasebno. Ali nimamo pri nas vedno več izobraženih mladih mož, odvetnikov, zdravnikov in profesorjev, ki svojo vero očitno izpričujejo? Ali ni vedno več mož meščanskega, kmečkega in delavskega stanu, ki se zbirajo pod zastavo krščanske omike? Ali ni tudi vedno več čilih mladeničev, ki povsod naglašujejo svoje versko prepričanje? Pred leti tega ni bilo. In tako gibanje je po vsem svetu.

Da, namesto odpadnikov dobiva Cerkev vedno novih udov. Pogledjmo v dežele, kjer žive še pogani

ali razkolniki in krivoverci. V teh misijonsko deluje okoli 70.000 oseb obojega spola. V 19. veku je nad 200 misijonarjev umrlo mučeniške smrti; koliki pa so umrli junaške smrti vsled trudov, naporov in pomanjkanja! Nikdar se ni toliko poganov in drugih izpreobrnilo, kakor v naših časih. Papež Leon XIII. je v misijonskih pokrajinah ustanovil nad 200 novih škofij. O neki priliki je veselo vzkliknil: „Ne manjka mi tolažbe; celi rodovi so se vrnili v naročje svete Cerkve.“ Windhorst, pokojni vodja nemških katoličanov, je radostno zaklical: „Resnično, prava radost in pravi užitek je, biti katoličan.“

V Londonu prestopi v katoliško Cerkev vsako leto po dva do tritisoč anglikancev. Leta 1829. je bilo na Angleškem komaj sto tisoč katoličanov; ni še sto let, ko se je v Londonu porušila edina katoliška cerkev; sveta oblačila so se pometala na kup in med veselim vzklikom ljudstva zažgala. Kaj pa dandanes? V Londonu je stointrideset katoliških Cerkva in kapel, katoličanov pa je na Angleškem poldrugi milijon. Prestopajo pa h katoliški Cerkvi najbolj odlične osebe, osebe iz najboljših stanov; nad 300 katoličanov ima prav velevažne državne službe.

Vesela poročila prihajajo iz Amerike in Avstralije, tudi iz Danskega in iz Nemške. — V severni Ameriki je bilo izpočetka komaj osemnajsttisoč katoličanov; sedaj jih je v samem New-Yorku en milijon dvestotisoč in v vseh državah nad dvajset milijonov. Pred 70 leti je bilo v Avstraliji šest katoliških duhovnov; sedaj je šest nadškofov, sedemnajst škofov, osemnajst apostolskih vikarjev, blizu osemsto duhovnov in nad stodvajsettisoč katoličanov. — Na Nemškem se je v zadnjih letih povrnilo v katoliško Cerkev sedemnajst

oseb iz vladajočih družin, okoli stodvajset pa iz plemenitaških rodovin. Prestopi se vrše iz plemenitih, svetih nagibov: saj se v luteranstvu bolj ugodno živi, katoliška Cerkev zahteva od vernikov mnogo žrtev, mnogo zatajevanja in jim nalaga težkih dolžnosti. Da, zaradi prestopa v katoliško Cerkev so dotični navadno zaničevani, preganjani in obrekovani, večkrat izgube svoje službe in vse svoje premoženje. Koliko mladostnega življenja je torej v katoliški Cerkvi!

3. Papežem so se v zadnjih letih prizadele velike bridkosti. Toda sedaj se zbirajo okoli papežev verniki vedno bolj tesno. Morda se edinost Cerkve še nikdar ni pokazala tako očitno, kakor naše dni.

Oropali so papeža njegovih dežela: pa glej, po vsem svetu se zbirajo milodari za papeža, da se mu omogoči vladanje vesoljne Cerkve. Ako praznuje papež kak spominski dan, koliko sočutja po vseh delih sveta: pošiljajo se papežu pisma in brzojavke, razveseljujejo in tolažijo ga romarji, in sicer mnogoštevilni od vseh krajev, vseh stanov, vseh narodov in jezikov. V Rimu pred sv. očetom se čutijo vsi kot ena družina, zbrana ginjenega srca okoli svojega očeta. O koliko slavlje leta 1903., ko je papež Leo XIII. obhajal petindvajsetletnico, odkar je zasedel prestol sv. Petra! Slovesnosti v cerkvi sv. Petra se je udeležilo blizu sedemdesettisoč vernikov, ki so navdušeni in do solza ganjeni pozdravljali sivega starčka.

Ravno ta edinost med katoličani in ljubezen do papeža je značilna za naše čase, na njej temelji moč in velikost Cerkve, pa se na celem svetu ne more najti nič sličnega. Ako so verniki in duhovni združeni s škofi, škofje pa s papežem, je Cerkev nepremagljiva, vrata peklenska je ne premorejo in kakor pravi lu-

teranski zgodovinar Leo „najbolj mogočni nasilniki so proti Cerkvi le kakor onemogli dečki.“ Da, vladarji, katerih prestol čuva na stotisoče bajonetov, trepetajo; papež pa gleda mirno v prihodnjost, akeravno nima bajonetov, ampak se opira edino le na Boga in Njegovo previdnost.

4. Zadnja leta so se kaj nevarni nauki začeli širiti po katoliških šolah in med katoliškim ljudstvom. Zajedali so se med ljudstvo posebno na Francoskem, Nemškem in Laškem. Mi Slovenci se jih nismo navzeli, le semtertja se je čula ali zapisala kaka dvomljiva in sumljiva trditev. Drugod so jih pa razširjevali po knjigah in po visokih šolah celo učeni duhovni.

Papež opazijo nevarnost, pa tudi dolžnost, varovati čist nauk Jezusov in odbiti od Cerkve vsako zmoto. In zares, papež Pij X. razglasijo in pojasnijo zmote, obsodijo in prepovedo ter odredijo najbolj stroge kazni vsakemu, ki se ne bi hotel pokoriti. O, kako je po svetu zašumelo, pričakovali so odpadov od Cerkve, bali se za obstanek Cerkve! Maloverneži! Verniki in duhovni so se pokorili nezmotljivemu učitelju, učeni duhovni so zmote dokazovali in le neznatno število duhovnov je odpadlo, in so bili izobčeni iz Cerkve. Sedaj je vse mirno, zmota je premagana, resnica zopet uveljavljena. Koliko nepremegljivo moč ima beseda papeževa, beseda namestnika Jezusovega!

5. Kaj pa življenje po veri? Napreduje, dviga se, in sicer hitro. Zidajo se nove cerkve, popravljajo in primerno lepšajo se stare, bolj pogosto se prejemajo sv. zakramenti, cerkveni redi imajo večinoma dovolj prosivcev za sprejem, bratovščine se množe. Osebe iz najvišjih rodov in stopajo v duhovski ali redovniški

stan. Ne manjka se oseb, ki se odlikujejo z junaškimi čednostmi in zares sveto živijo. Veliko oseb iz 19. veka se je že prištelo blaženim ali svetnikom; okoli sedemdeset jih pa je, za katere se še sedaj vrše preiskovanja v Rimu.

In koliko več se moli sedaj, ko nekdanj. Pomislino na pobožnosti mesca majnika in oktobra na čast Matere božje, pobožnosti na čast sv. Rešnjega Telesa in presv. Srca Jezusovega, pomislino na pogoste misijone in duhovske vaje.

Tudi za siromake se zmeraj bolj skrbi in za zanemarjene otroke, moč ljubezni do bližnjega je v naših dneh močna in silna kakor nekdanj.

6. Države so sicer Cerkvi sovražne; razglasile so se kot brezverske, kot take, ki nobene vere ne ščitijo, ampak jim je vsaka vera enako opravičena. Cerkev držav ne potrebuje. Zgodovina kaže, da je Cerkev svoj blagodejni vpliv razširjevala najbolj tedaj, ko se je oprostila državnih okov. Cerkev pač želi državne pomoči, in najlepše bi bilo ko bi Cerkev in država delali složno za korist narodov; toda zgodovina kaže, da so države Cerkev koj zlorabljevale za svoje ljudstvu ne ravno koristne namene, kar je tudi Cerkvi škodovalo.

Cerkev je duhovna oblast, dela edino s prepričanjem in zase ničesar ne zahteva razen prostosti, da more svobodno delati po svojem od Boga danem poklicu. Cerkev je kraljestvo božje na zemlji; Bog je močan dovolj, da jo brani in razširja, kakor je Njegovim skrivnostnim načrtom in namenom primerno.

Vidiš, dragi mladenič, kako veličanstvena lepa in nepremagljivo mogočna je Tvoja Mati, sveta katoliška Cerkev! Ti si ponosen nanjo, nikoli in nikdar ji ne bodi v sramoto!

4. Evangeljske knjige.

Najbolj važne nauke o Gospodu Jezusu in o katoliški Cerkvi sva vzela iz evangelijev. Sedaj še vprašanje: ali se tem knjigam sme verjeti? Nasprotnike te knjige neznansko pečejo, in jih zamujejo. Trdijo, da so nastale šele v 2. stoletju; do tedaj je pa ljudska domišljija Jezusovemu življenju dodala marsikaj čudežnega in po teh govoricah spisani evangeliji niso zanesljivi, bajke in pravljice so v njih.

Kaj pa Ti, dragi mladenič, nato porečeš? Rekel boš, da Te katoliška Cerkev uči drugače, namreč da so evangelije spisali apostola Matej in Janez pa evangelista Marko in Luka, da sta Matej in Janez ves čas javnega življenja z Jezusom hodila, da je Marko pisal, kar mu je povedal sv. Peter, in Luka to, kar mu je povedal sv. Pavel in kar je doznal od očividcev; rekel boš, to so svete knjige, ki so jih napisali možje navdihnjeni po Sv. Duhu in se torej niso motili.

Toda na te besede se bo neverni naprednjak in svobodomiselnec zakrohotal; posebno zaničljivo se Ti bo nasmejal, ker trdiš navdihnjenost po Sv. Duhu.

Vidiš, te okolnosti so me napotile, da Ti o resničnosti in veljavnosti evangeljskih knjig kaj več napišem. Podati Ti hočem dokazov, da boš prav lahko točno dokazal to, kar si se o sv. evangelijskih učil v šoli in v cerkvi. Vzemiva pa evangeljske knjige kakor navadne vsake druge svetne zgodovinske knjige in dokaziva, da so pisane v času in od mož, kakor si zgoraj trdil, in da je njihovo pripovedovanje popolnoma verjetno in zanesljivo. Resnico, da so te knjige navdihnjene po Sv. Duhu kar pustiva, bova tudi brez tega lahko izhajala in svobodomiselci se bodo bolj lahko podali.

a) Pisatelji evangelijev.

Kdo je evangelije spisal? Mi trdimo, da evangelisti Matej, Marka, Luka in Janez. Kdaj so jih spisali? Prav natanko ne vemo; vendar pa trdimo, da evangeliji po Mateju, Marku in Luki so spisani od l. 42 do l. 63, po Janezu pa med letom 90 in 100. Ali moremo to dokazati? Čuj dokaze!

1. Da so štiri evangeliji in da so jih napisali Matej, Marko, Luka in Janez nam dokazuje prepričanje kristjanov v prvem času krščanstva.

Že v 2. stoletju imamo latinski in sirski prevod, v 3. pa koptiški. Te prestave so narejene po starih grških rokopisih, ki torej še bolj daleč nazaj segajo. No, evangeliji pa niso bili le zasebne knjige, ampak javne, last cerkve, in so se čitali po cerkvah pri cerkvenih shodih. Ako imamo pa že v 2. veku prestave iz starejših grških rokopisov, moramo sklepati, da so bili evangeliji močno razširjeni, da, povsod v grških, latinskih, sirskih, koptiških cerkvah. Tedaj ni bilo tiska, zato se pa tudi pomnoževanje knjig ni vršilo tako hitro, kakor dandanes, marveč se je v ta namen zahtevalo več časa. Zato boš razumel, da ni preveč, ako trdimo, kako nam že ravno ti prevodi dokazujejo, da so evangeliji nastali še pred koncem 1. stoletja.

2. Posebno važen je spis sv. Ireneja, ki je iz Male Azije in je l. 202 umrl mučeniške smrti kot škof Lugdunški na Francoskem. Okoli l. 150 je napisal pet knjig zoper krivoverce. V teh knjigah našteje štiri evangelije, kot štiri stebre katoliške Cerkve, razširjene po vsem svetu. — Irenej nam v tej trditvi poda prepričanje svoje, prepričanje Cerkve v Lugdunu, cele Male Azije, da, cele Cerkve.

Za rimsko Cerkev nam izpričuje isto neki odlomek, ki ga je našel Muratori in je spisan sredi 2. veka. V tem odlomku se naštevajo naši evangeliji kot svete knjige, ki se čitajo pri službi božji; od svetih knjig pa izključi knjigo po imenu „Hermejev pastir“, rekoč, ker je šele v naših časih spisana. Evangeliji so torej okoli leta 140—150 veljali kot stare knjige. Kar dokazuje, da so bile spisane že davno.

Za afrikansko Cerkev nam priča isto Tertulijan ob koncu 2. veka. Zoper krivoverca Marcijona dokazuje, da so v Cerkvi sprejeti in veljavni štirje evangeliji. To izpričevanje je važno, ker strogi Tertulijan ni hotel ničesar priznati razen tega, kar se je prejelo po izročilu od apostolskih Cerkva.

Toda še v starejših spisih se nahajajo navedeni stavki iz evangelijskih knjig. V listu nekega Barnaba ob koncu 1. stoletja se navede stavek iz evangelija sv. Matevža z besedami: „Kakor je pisano.“ Iste izraze glede na stavke iz svetih evangelijev rabi sv. Polikarp, učenec apostola Janeza, in papež Klemen tudi iz 1. stoletja v listu do Korinčanov. Sv. Ignacij iz Antiohije piše kristjanom, naj pazijo na preroke in evangelije, in očita krivovercem, da ne verujejo ne prerokom, ne evangelijem.

Sploh se v spisih apostolskih očetov nahajajo izreki iz evangelijev. V listu papeža Klemena je nad 200, v listu sv. Ignacija 53, v onem sv. Polikarpa 68 stavkov iz evangelijev. V knjigi, ki se imenuje „Nauk 12 apostolov“ in ki je spisana okoli l. 80—100, pa so jo šele nedavno zasledili, se navaja prav mnogo stavkov iz evangelija po sv. Mateju.

Kaj iz tega sledi? Ako so bili evangeliji že v 2. veku in tudi ob koncu 1. veka že povsod znani,

povsod razširjeni, in sicer kot stare cerkvene knjige, ki se rabijo in vernikom čitajo pri službi božji, moramo trditi, da so bili tedaj že stari in da zares prihajajo od naših evangelistov.

3. Kar nam izpričujejo katoliški pisatelji, ravno to nam izpričujejo tudi nasprotniki.

Imenujem najpoprej poganskega modrijana po imenu Celsij, ki je pisal v 2. stoletju. Hotel je izpodbiti krščansko vero, zato je prečital svete knjige kristjanov in razložil, kar je v njih našel. On trdi, da je svete knjige čital in da hoče govoriti edino o naukih teh knjig. O teh knjigah izpričuje, da so jih spisali učenci Kristusovi; pravi, da so mnogi krivoverci popačili evangelije, da bi iz njih mogli zagovarjati svoje nauke. Kar pove o Kristusu, je naravnost iz sv. evangelijev vzeto. — Glej, Celsij, sovražnik kristjanov, prizna evangelije kot svete knjige kristjanov, katere so spisali učenci Kristusovi.

Ravnotako nesumljiv dokaz nam podajajo tudi stari krivoverci. Koj v začetku krščanstva so nastopili razni krivoverci. Kristjani so jih zavračali z besedami svetih evangelijev. Krivoverci bi bili vernike najbolj lahko zavrnil s tem, ko bi bili evangelijem odrekli njihovo pristnost, namreč ko bi bili ovrgli trditev, da so spisani od naših evangelistov; toda tega se niso upali storiti, marveč so si prizadevali svoje krive nauke dokazati ravno z besedami in trditvami svetih evangelijev. Tako so ravnali krivoverci v 2. veku; torej so bili tedaj evangeliji kot sveti povsod razširjeni in v veljavi in pripisovani našim evangelistom. Ko bi bili spisani pozneje ali od drugih mož, bi bili to krivoverci vedeli in se na to opirali.

Starost in splošno priznanje svetih evangelijev nam dokazujejo tudi podvrženi evangeliji. Namreč koj ob začetku krščanstva so razni ljudje pisali o življenju Gospodovem knjige pod imenom enega ali drugega apostola, hoteč svoj nauk podpreti z veljavo apostolov, ali pa dodati iz življenja Gospodovega, česar ni bilo v svetih evangelijih. Takih podvrženih evangelijev imamo prav mnogo že iz 2. stoletja. V teh se pripovedujejo razne pravljice o Gospodu. Toda Cerkev jih je zavrgla. Cerkveni pisatelji vedno naglasujejo, da je Cerkev sprejela samo one štiri evangelije, katere so ji izročili apostoli; kar pa ni bilo izročenih od apostolov, je vse zavrgla. Nam pa ti podvrženi evangeliji dokazujejo, da so pravi že pred njimi bili, saj tudi ponarejen denar pokazuje na pravi denar, ki se je ponaredil in je moral biti že poprej.

4. Še en dokaz za resničnost naših trditev o evangeljskih knjigah naj Ti navedem. Nasprotniki se ne ujemajo v trditvah, kako in kdaj so nastali evangeliji.

Ti nasprotniki ne preiskujejo iz zgodovine, kedaj so nastale evangeljske knjige. Kajne, mi smo zgodovino poprašali in zasledovali, kdaj so se evangeliji že poznali; poprašali smo katoliške, krivoverske in poganke pisatelje in našli smo, da so bili v 2. veku in ob koncu 1. veka evangeliji znani, da so se kot prejeti od apostolov po vseh cerkvah brali in so bili zato prevedeni v razne jezike. Iz tega smo sklepali, da so bili torej spisani precej poprej, namreč okoli srede 1. stoletja pred razdejanjem Jeruzalema in od pisateljev, katere mi kot evangeliste priznavamo.

Kajne, to je za zgodovinske stvari edino pravi dokaz, namreč priče iz onega časa, o katerem se govori. Kaj pa nasprotniki? Oni ravnaajo drugače. Za

zgodovinske priče se ne zmenijo, ampak najpoprej trdijo, da ni mogoče, kar se v evangelijih pripoveduje, namreč mogoči niso čudeži, mogoča niso prerokovanja. Zakaj pa tako trdijo? Ker so zavrgli vero v Boga; ako ni Boga, ni čudežev; ako bi pa priznali čudeže, bi morali priznati tudi Boga, ker pa tega nočejo, morajo tajiti tudi čudeže in iskati pota, kako bi si razlagali evangelije.

Resnica je samo ena, zmota je pa mnogovrstna in mnogolična; zato ni čuda, da se nasprotniki prav nič ne ujemajo, ko razlagajo postanek evangelijskih knjig. Profesor Paulus prizna resničnost naše trditve o času, kedaj so bili evangeliji spisani, toda čudeže razlaga po svoje tako, da jim vzame čudežni značaj. Brezverni Strauss tako razlago zavrne kot nasilno, svojevoljno in neumno; sam pa prizna zgodovinske trditve v evangelijih, o čudežih pa trdi, da so nemogoči in se torej niso dogodili, ampak dotični dogodki so le bajke, ki so si jih kristjani izmislili, da bi povečali osebo Jezusovo. Toda take bajke morejo nastati šele tekom časa; zato je Strauss skušal dokazati, da so evangeliji spisani šele v 2. stoletju. Kljub trudu in prizadevanju pa sedaj nasprotniki vendarle trdijo, da so evangeliji, ako ne vsi, vsaj nekateri, spisani v 1., ne pa v 2. stoletju. Da, eden najbolj učenihih protestantov, Harnack, priznava, da so evangeliji pisani prilično o onem času, kakor trdimo katoličani. Sploh je pa med protivniki v tem vprašanju taka zmeda, da, ako se okleneš enega, imaš vse ostale zoper sebe. Edini so sicer v namenu izpodbiti veljavnost evangelijev, toda ostro se spopadajo, ko začnejo razvijati svoje nazore o postanku evangelijev. Tako je učeni Holzmann v svoji knjigi zbral mnogo

trditev, o katerih pravi, da jih učenjaki sploh priznavajo; toda komaj je njegova knjiga na svetlo prišla, spisal je Weiss drugo knjigo, v kateri Holzmannovo pobija. Tako divja med protivniki vojska vseh zoper vse, akoravno vsak zase govori v imenu znanosti in zatrjuje, da je vse znanstveno dokazal.

To medsebojno klanje pobija njihove trditve in je sijajen dokaz za resničnost naših trditev o času postanka in o pisateljih naših evangelijskih knjig.

b) Verjetnost evangelijskih knjig.

Dragi mladenič, obveljala je trditev katoliške Cerkve o evangelijskih knjigah, da so jih med letom 40—60 spisali nam poznani evangelisti. Videl si, da se nasprotniki ne ujemajo, da za svoje trditve nimajo nobenih zgodovinskih dokazov, ampak da izpodbijajo veljavnost svetih evangelijev edino zato, ker kot brezverci ne morejo in ne smejo priznati čudežev.

Pojdiva še korak dalje in se prepričajva, kako zanesljiva je trditev Cerkve, da so evangelijske knjige in da nam pripovedujejo čisto, nepotemnjeno resnico. Čuj nekoliko takih dokazov, ki bodo tudi zate umljivi.

1. Sv. Pavla poznaš. V letih 54—58 je napisal štiri imenitne liste: enega do Rimljanov, dva do Korinčanov in enega do Galačanov. Te liste pripisujejo sv. Pavlu tudi najbolj zagrizeni nasprotniki. No, v teh listih se pa o Gospodu trdi vse to, kar se trdi v evangelijskih knjigah: sv. Pavel spominja Njegovo rojstvo iz Device, Njegovo trpljenje, smrt, vstajenje, vnebohod in zopetni prihod k sodbi, on govori o ustanovitvi sv. krsta, sv. Rešnjega Telesa, o Gospodovi vseobsežni ljubezni, krotkosti in skromnosti, o dobrih

delih iz ljubezni, o potrebi nositi križ in še o drugih stvareh. Pripomnim, da sv. Pavel ne razlaga teh dejstev in teh čednosti, kakor da bi bilo to vernikom v Galaciji, v Korintu, v Rimu neznano, ampak vse to omenja le mimogrede in predpostavlja kot dotičnikom poznano.

Kaj nam to dokazuje? Da so kristjani še pred letom 54., torej že tekom 20 let po Gospodovi smrti, o Njegovem življenju in o Njegovih naukih vse to vedeli, kar nam pišejo sv. evangeliji: sv. evangeliji torej nimajo nobenih pozneje izmišljenih pripovedk.

2. Ravno to nam dokazuje že omenjeno poročilo Tacita, rimskega zgodovinarja. Govoreč o preganjanju cesarja Nerona l. 64., pove, da je bila tedaj grozovito mučena silna velika množica kristjanov. Kaj iz te trditve sledi? Da je bilo v Rimu že 30 let po smrti Gospodovi neizrečeno mnogo kristjanov tako prepričanih, da so celo svoje življenje za Jezusa darovali, in sicer ne boječ se najbolj groznih muk. Odkod to prepričanje? Ali iz izmišljenih pripovedk? Za negotove stvari nihče ne gre v smrt. Stanovitnost rimskih kristjanov nam dokazuje, da so bili o Gospodu Jezusu kot Odrešeniku in Bogu tako prepričani, da jim tega prepričanja ni nič omajati moglo. Tako prepričanje je bilo mogoče, ker so bili v Rimu žive priče, ki so Jezusa videle in čule, ki so bile o Njegovem času v Judeji, v Jeruzalemu. Saj so Judje iz pokrajin vsako leto večkrat šli v Jeruzalem k prazniku, saj so bile v Jeruzalemu in Cezareji vedno rimske posadke, saj je glavno mesto Rim vedno živahno občevalo s pokrajinami in saj je prav kmalu po smrti Gospodovi prišel v Rim sam sv. Peter in pozneje sv. Pavel, in sta oba umrla v Rimu mučeniške smrti. To je vir ne-

omahljivega prepričanja rimskih kristjanov. Kar so pa ti verovali, isto so prinesle evangeljske knjige in ravno za Rimljane je pisal sv. Marko sledeč pridige sv. Petra.

3. Ko bi bili evangeliji pisani tako pozno, pa bi bili prinesli le razne tekom časa izmišljene pripovedke o Gospodu iz namena, da bi Ga povelicali in nam predstavili v nekem nebeškem sijaju kot Boga, ali bi ne bili opustili vsega, kar ga sramoti in ponižuje? In vendar govore o siromaštvu, o strahu, o begu pred sovražniki, o izkušnjavah, o lakoti in žeji, o solzah, o žalosti in bridkosti, o neuspehih Gospodovih, o Njegovem občevanju s sumljivimi osebami, o Njegovem sramotnem trpljenju in križanju skupno z razbojniki. Pa tudi o apostolih nam pripovedujejo, kako so bili slabi, prepirljivi, častilakomni, jezljivi, nevoščljivi eden drugemu, kako strahopetni, nezvesti in omahljivi in slaboverni.

4. Apostoli so bili sicer preprosti, pa vendarle sposobni, da nam poročajo o življenju in nauku Gospodovem. Kaj nam pa pripovedujejo?

Pripovedujejo nam dejanja, vzeta iz vsakdanjega življenja, in sicer taka, da jih more opazati in opisati vsak tudi najbolj navaden človek. O kom pa govore? O gobavih, o slepih, o gluhih, o hromovih, o mrtvih, o burji in viharju na morju, o ljudstvu in farizejih. Pripovedujejo, kar so gledali, svojih opazk ne dodavajo, svojih modrovanj ne izvajajo. Janez pravi: „Kar smo slišali, z lastnimi očmi videli in z rokami otipali, to oznanjamo.“ In kako preprosto! „Prišel je gobavi, molil ga in prosil: Gospod, ako hočeš, moreš me očistiti. Jezus je stegnil roko, se ga dotaknil in rekel: Hočem, bodi čist! In koj je bil gobavi očiščen.“ Bolj preprosto in kratko se ta dogodek pač ne more opisati.

Pa tudi Jezusovi nauki so tako preprosto povedani, da jih razume vsak otrok. Gospodove prispodobe in prilike so nazorne in prav kratke, primerne in uporabljive za življenje, vzete iz prilik vsakdanjega življenja. Za prilike in prispodobe porablja Gospod ptiče pod nebom in lilije na polju, malovredne vrabce, zvijačne kače in nedolžne golobe, njivo, pšenico in obilen sad, pa tudi plevel in osat, trto, smokvo in pastirja na čelu črede; On govori o dolžniku, o trdosrčnem upniku, o sebičnem oskrbniku, o ošabnem farizeju in grešnem cestninarju, o sosеду, ki silno prosi za kruh, o veseli gostiji, o brezsrčnem roparju in usmiljenem Samarijanu, o izgubljenem sinu in ljubezni očetovi, pripoveduje o pravičnosti, o usmiljenju, o čistosti srca, o miroljubnosti, o ljubezni do Boga in do bližnjega, o zatajevanju samega sebe, o kesanju in pokori. — Ali niso to popolnoma navadne stvari, ki jih more razumeti najpreprostejši človek? Zato so jih pa tudi apostoli lahko razumeli, v spominu obdržali in nazadnje napisali. Zato pač ni treba visokih šol in modroslovske izobrazbe, ampak samo zdravega razuma.

5. Apostoli so torej lahko videli in razumeli, kar je Gospod delal, hoteli so pa tudi povedati resnico. To prav lahko dokaževa.

To nam dokazuje pisava v evangelijih. Silno je preprosta. Iz mladosti Jezusove do tridesetega leta nam prav malo povedo, in vendar bi bila tukaj domišljija imela prosto polje. In kako preprosto govore o trpljenju Gospodovem brez vzklikov, brez začudovanja. Priznavajo svoje pogreške in neuspeh Jezusovega prizadevanja.

Pa tudi, kdo bi mogel in se drznil misliti, da so apostoli hoteli svet prevarati s puhlimi, izmišljenimi

pripovedkami! Radi teh laži bi bili zapustili rodovino in domovino, šli v tuji svet, kjer so jih preganjali, zapirali, morili! Radi laži naj bi si bili nakopavali na glavo jezo, sovraštvo in preganjanje domačih duhovnov, starejšin in veljakov!

A ko bi bili tudi tako brezumni, odkod njihovi vzvišeni in globoki nauki, odkod tako nam primerni nauki za življenje, da prekašajo vse, kar so si do sedaj mogli izmisliti največji modrijani zemlje? In odkod slika življenja Jezusovega, tako krasna, tako umerjena, tako plemenita, tako vzvišena nad vse misli pogonov in judov, tako dovršena in popolna! Ta slika je nedosegljiva; oni, ki so poizkušali podati novo sliko Gospodovo, so podali nakazo; in to naj bi bili apostoli izmislili! Ali je mogoče, ali veruješ?

Nazadnje trdimo, da varanje sploh ni bilo mogoče. Saj je Gospod govoril javno pred pričami, pred sovražnimi duhovni in farizeji. Tudi čudeže je delal javno pred ljudstvom, pred nasprotniki, ki so zasledovali vsak korak, da bi ga vjeli in pogubili. Ko bi bili govori in čudeži Jezusovi izmišljeni, koj bi jih bili galilejci in judje poprašali: 'Kje so slepci, ki so izpregledali? Kje je Jajrova hči, kje mladenič iz Najma, kje Lazar, ki so bili od mrtvih vzbujeni? Kje so hromi, gluhi, nemi, ki so bili ozdravljeni? Nihče o tem ničesar ne ve! In kdaj je bila ona triurna tema, ki je popoldne zakrila svet, kje skale, ki so pokale, kje grobi, ki so se odpirali, kje mrtvi, ki so se prikazovali, kje pregrinjalo v tempeljnu, ki se je raztrgalo od vrha do tal? Saj imamo tudi mi ušesa in oči! Zares, ali ste nori vi, ali pa nas za norce imate!

6. Poglejva še sv. Pavla. V listih, katere, priznavajo vsi za njegove, omenja vsa evangeljska dejstva,

kakor smo že videli. Spočetka je kristjane sovražil, ves besen jih je preganjal, ni mu zadostoval Jeruzalem, še za Damask si je izprosil pooblastilnih listin, da bi tam kristjane polovil in pozaprl.

Toda ta divji preganjavec Kristusa postane na enkrat največji, najodločnejši, najvstrajnejši zagovornik Njegov, zanj prehodi Azijo, Grecijo, Italijo, Španijo; zanj trpi preganjanje, šibe, ječo, smrt. Odkod ta izpremembra v človeku tako velikega duha?

Ako po čudežu — kakor je res —, tedaj so evangeliji potrjeni od samega Boga; ako pa ne po čudežu, moral je Pavel evangeljska dejstva natanko preiskavati, preiskavati posebno vstajanje Gospodovo, kar bi bilo zanj lahko, saj je živel v Jeruzalemu še ob času Gospodovem in ob času apostolov, in po tem preiskovanju je moral priti do tako trdnega prepričanja, da je za Gospoda zastavil svoj mir, svoje življenje.

Dragi moj mladenič, podal sem Ti nekoliko dokazov za trditev, da so svete evangelije spisali naši evangelisti in da so sveti evangeliji zanesljivo verjetni. Sedaj se boš lahko branil. Spoznal si pa tudi, da nasprotniki ne morejo znanstveno utemeljiti svojih nasprotnih trditev, da se pobijajo med seboj in da jih zgodovina sama sili priznati, kar mi učimo. Branijo se edino zato, ker ne marajo za Boga in bi radi živeli brez Njega in brez Njegovih zapovedi.

5. Začetek sveta in življenja na njem.

Naši naprednjaki in svobodomiselci se togote na Mozesa in na njegovo poročilo o začetku sveta in življenja na njem. Dragi mladenič, mislim, da mi boš

hvaležen, ako tudi v teh vprašanjih nekoliko razpravljam in Te oborožim zoper nevarnosti naših dni. Zato si pokličiva v spomin, kaj uči Mozes o začetku sveta in življenja na njem, kaj uče naši svobodomselci, kaj uči naša mati, sveta katoliška Cerkev, kaj cerkveni učenjaki in kaj spomini narodov.

a) Nauk Mozesov.

Mozes, vodja izraelskega ljudstva iz Egipta, je o prvem začetku sveta in življenja na njem pa o Izraelcih napisal pet knjig. Večino dogodkov je doživel sam; poročila pa o začetku sveta, o prvih starših, o patriarhih, potopu in druga je zajel iz ustnega izročila, ki je šlo med Izraelci od roda do roda in pa tudi iz raznih starejših spisov.

Mladenič moj, naju mika za sedaj edino poročilo o začetku sveta, o začetku življenja na svetu in o naših prvih starših. Kaj piše Mozes o teh dogodkih? Ti sicer vse to že veš, vendar pa naj Te na vse to v naglici spomnim.

O začetku sveta in življenja na njem piše Mozes koj v prvem poglavju prve knjige. Knjigo začne s tem-le stavkom: „V začetku je ustvaril Bog nebo in zemljo.“ To je prevažen nauk; pove namreč, da je Bog, da nebo in zemlja nista od vekomaj, ampak da jih je Bog ustvaril, namreč, ker jih poprej ni bilo, da sta nastala iz nič po vsemogočni Božji volji.

Drugi stavek te knjige se pa tako-le glasi: „Zemlja pa je bila pusta in prazna in teme so bile nad globočinami in Duh božji je plaval nad vodami.“ Mozes ne govori več o nebu, ampak samo o zemlji. O tej pove, da je bila v nekem času pusta in prazna

in temna in pokrita z globokimi vodami, toda vedno pod vplivom vseмогоčnega Boga. Koliko časa je preteklo od stvarjenja do tega časa, da je bila zemlja v popisanem stanju, Mozes nič ne pove. To si zapomni, ker je silno važno.

V tretjem stavku pa začne Mozes pripovedovati, kako je Bog v šestih dneh zemljo pripravil tako, da je bilo vse preskrbljeno za človeka, ki je imel na njej prebivati kot njen gospodar. Poglejva, kako Mozes ta razvoj opisuje.

Mozes nam predstavi Boga, kako govori in zapoveduje, pa vse ravnotako postane, kakor reče On. Ker je bila zemlja temna, reče Bog najpoprej: „Naj bo luč! in bila je luč“, ki jo je On odločil od tmin; luč je imenoval dan, tmine pa noč. Mozes pristavi, da je postal večer in postalo jutro, prvi dan. — Vidiš, že sedaj sta se začela menjavati noč in dan. Odkod luč, odkod dan in noč? Mozes tega nič ne pove, le to zatrdi, da je tako hotel Bog.

Zemlja je bila pokrita z vodami, zato reče Bog: „Naj bo trdina sred voda, ki naj loči vode od voda.“ Kakor je Bog zapovedal, tako se je zgodilo; in trdini je dal Bog ime nebo. Zopet pove Mozes, da je postal večer in jutro, drugi dan. — Delo drugega dne je torej podnebje; zemljo so še vode pokrivala, razvilo se pa je tudi podnebje z oblaki in vodami v njih; višnjevo nebo nad nami imenuje trdino, ker se našim očem tako zdi; kaj pa je ta trdina sama na sebi in kako postanejo oblaki, Mozes o tem ne pove ničesar.

Sedaj pa pride tretji dan. Po poročilu Moze-
sovem zapove Bog, „naj se vode, ki so pod nebom, stečejo na en kraj in naj se pokaže suha zemlja.“

Tako je nastalo na zemlji kopno in morje. Kako so se vode stekale na en kraj in kako se je iz njih dvigalo kopno, o tem Mozes molči, le dogodek omeni, kakor bi ga mogel gledati z očmi.

To pa še ni vse delo tretjega dneva. Po Mozesu reče Bog: „Naj zemlja požene travo, ki zeleni in dela seme, in rodovitno drevje, ki prinaša sadu po svojem plemenu, čigar seme naj bo v njem na zemlji.“ Tako je Bog zapovedal in zares, iz zemlje je priraslo zelišče in so prirasla drevja, vse vrste so delale seme svojega rodu. — Kajne, Mozes vse tako nazorno opiše, kakor da človek kar vidi, kako se dviga kopno iz morja in se kopno pokrije s travami, zelišči in drevjem.

Ravnotako nazorno nam opisuje Mozes delo četrtega dneva. „Bog reče: naj bodo luči na nebu, ki naj ločijo dan in noč in naj bodo v znamenja in čase, v dneve in leta, da svetijo na trdini neba in razsvetljujejo zemljo. Tako se je zgodilo. In Bog je napravil dve veliki luči: večjo luč, da sveti podnevi, manjšo luč, da sveti ponoči, in zvezde in jih je djal na trdino neba, da svetijo na zemljo.“ — Kajne, kako preprosto pripoveduje Mozes prikaz solnca, lune in zvezd! Ravnotako, kakor se nam vidi: na nebu so nekako pripete zvezde, pa tudi solnce in luna; namen njihov pa je, da služijo človeku, da mu razsvetljujejo zemljo, ločijo noč in dan in označujejo razne čase: vse pa je po volji Božji.

Peti dan reče Bog: vode naj rode živo laznino in perutnino nad zemljo pod trdino neba. In ustvaril je Bog velike some in vse stvari, ki živijo in se gibljejo, ki so jih rodile vode po njihovih plemenih in vse ptice po njihovem plemenu... In Bog jih je

blagoslovil, rekoč: „Rastite in pomnožujte se in napolnite vode morja; in ptice naj se pomnožujejo na zemlji. In tako se je zgodilo.“ Zopet preprosto pripovedovanje, kakor da je ves dogodek gledal kdo s svojimi očmi: v morju mrgoli raznih rib, zdi se, kakor da bi bile kar iz voda nastale; pod nebom pa je mnogo ptic, kar zagledajo se, odkod pa so prišle, Mozes ne pove; ribe in ptice imajo v sebi moč, da rasejo in se pomnožujejo. Vse to se je zgodilo, ker je tako hotel Bog.

Prišli smo do zadnjega dneva. V opisovanju si Mozes ostane zvest; tudi delo šestega dneva opisuje nazorno, kakor se kaže našim očem. Po Mozesu reče Bog: „Zemlja naj rodi živali, laznino in živino po njihovih plemenih... in tako se je zgodilo.“ Oko zagleda po zemlji razne živali, domače in divje, in laznino; zdi se mu, da so prirasle kar iz zemlje, na kateri žive. Vse pa se je zgodilo, kakor je hotel in zapovedal Bog.

Zemlja je sedaj dovršena, pripravljena je, da sprejme svojega kralja in gospodarja, namreč človeka. Da je človek nekaj posebnega, označi Mozes z nekako posebno slovesnostjo. Po njem namreč reče Bog: „Naredimo človeka po svoji podobi in podobnosti, in naj gospoduje nad ribami v morju, nad pticami neba in nad zverinami in nad vso zemljo in nad vso laznino, ki lazi po zemlji. In ustvaril je Bog človeka po svoji podobi: po podobi Božji ga je ustvaril, moža in ženo ju je ustvaril. Blagoslovil ju je Bog in jima rekel: naraščajta in množita se in napolnita zemljo in si jo podvrzita in gospodujta nad ribami morja, nad pticami neba in nad vsemi živalimi, ki se gibljejo po zemlji.“ Kajne, kako slovesno! Bog se

nekako posvetuje, sam hoče človeka ustvariti, in sicer po svoji podobi; da, človek naj gospodari nad vsem, kar je na zemlji ustvarjeno. Ustvari pa Bog samo enega moža in eno ženo, iz teh dveh naj se narodi ves človeški rod.

Tako piše Mozes v prvem poglavju. V drugem pa opiše še bolj natanko, kako je ustvaril Bog Adama in Evo. O Adamu piše takole: „Naredil je Gospod Bog človeka iz prsti zemlje in je vdihnil v njegovo obličje dih življenja in postal je človek živ. Zasadil je pa Bog prijeten vrt na iztoku in postavil je vanj človeka, ki ga je naredil . . . Rekel je Bog: ni dobro za človeka, da je sam, naredimo mu pomoč njemu podobno . . . poslal je Gospod Bog spanje na Adama: ko je zaspal, je vzel eno njegovih reber in je napolnil meso namesto njega. In od rebra je napravil Gospod Bog ženo, pa jo pripeljal Adamu. Adam reče: to je kost od mojih kosti, meso od mojega mesa: imenovala se bo možina, ker je vzeta iz moža; zato bo človek zapustil očeta in mater in se bo držal svoje žene: pa bosta dva v enem mesu.“

Sedaj vemo, kako sta nastala prvi mož in prva žena. Bog ju je ustvaril, in sicer koj odrasla; možovo telo je naredil iz prsti, ženino pa iz moža; navdihnil je Adamu dušo, in je postal živ; oba pa je združil v zvezo z namenom, da se iz te zveze pomnoži človeški rod na zemlji, pa imamo vsi rodovi na zemlji iste prve starše: Adama in Evo.

Kar pripoveduje Mozes, to so ljudje morali vedeti koj spočetka, da so mogli živeti primerno svojemu namenu. Vedeli so: vse, kar vidimo okoli sebe na nebu in na zemlji, je ustvaril Bog, vse se je od početka do kraja razvijalo po volji Božji; tudi človeka

je ustvaril Bog, kar naj človek pripozna s tem, da je Bogu pokoren.

Da, človek mora biti Bogu pokoren. O tem pripoveduje Mozes v drugem in tretjem poglavju.

V drugem poglavju piše, kako je Bog človeka postavil v raj, da ga obdeluje in čuva, in kako mu je dovolil jesti od vseh dreves, edino od drevesa spoznanja dobrega in zla naj ne je; ako jé, bo umrl. V tretjem poglavju pa opisuje Mozes žalosten dogodek, kako sta Eva in Adam prestopila zapoved Božjo, zapeljana po kači, kako se je v njiju vzbudila poželjivost, kako ju je Bog kaznoval, spodil iz raja, vendar jima pa obljubil Odrešenika, ki bo kači glavo strl.

V drugem poglavju Mozes še to omeni, da je Bog sedmi dan od dela prenehal, da je ta dan blagoslovil in posvetil ravno zato, ker je dovršil delo stvarjenja. Mi pravimo, da je Bog sedmi dan počival, kar ni prav točno, ker Mozesova beseda pomeni: od dela prenehati. Pomen je sicer isti, vendar pa beseda počivati predpostavlja nekako utrujenost, katere pa pri Bogu ni, pa zato hudobni ljudje, naši svobodomiselci, besedo počivati zlorabijo in se iz Boga norčujejo, rekoč: Kakšen je to Bog, ki se utruji in potrebuje počitka.

Dragi mladenič, sedaj veš, kako preprosto piše Mozes! No, on piše tako, kakor je preprosto ljudstvo slišalo od svojih očetov in starih očetov, ki so ta nauk podedovali od prvih staršev. Učenjaki bi govorili drugače, toda Mozes ne piše učenih razprav za učenjake, ampak verske nauke o stvarjenju predlaga Izraelcem, da jim ohrani vero v enega osebnega Boga, stvarnika nebes in zemlje, da jih obvaruje od malikovanja, v katero so zabredli vsi ostali narodi na zemlji.

b) Nauk svobodomiselcev.

Svobodomiselci in naprednjaki zasmehujejo Mozesovo poročilo; trdijo, da pripoveduje same bajke. To pa zato trdijo, ker o začetku sveta in življenja na zemlji, tudi o začetku človeka uče oni vse drugače. Kaj pa uče?

Boga Stvarnika nočejo priznati; imajo za dognano resnico, da osebnega Boga v nebesih ni. Ako ni Stvarnika, odkod svet?

Svobodomiselci pravijo, da je svet od vekomaj. Spočetka ni bil tako razvit kakor je sedaj; ni bilo solnca in zvezd, torej tudi ne zemlje. Ampak od vekomaj je bila samo tvarina, in sicer ne trda kakor sedaj, ampak sam plin, v katerem so bile razplinjene vse one snovi, iz katerih obstoji zemlja, obstoje zvezde, solnce in vse, kar na nebu gledamo. No, kako pa je iz tega plina nastal današnji svet? Čuj!

V tem plinu se je začelo gibati, razne snovi so se začele spajati, vsa ogromna tvar se je začela sukati. Plin je bil silno vroč. Saj mora še sedaj voda zavreti, da se izpremeni v soparico; in kolika vročina je potrebna, da se raztopi železo. Razumeš torej, da je oni prvotni plin moral biti nepojmljivo vroč, ako so bile vse tvarine v njem ne le raztopljene, ampak kot plin. No, ta plin se je počasi hladil, ko so se razne snovi spajale, prenehavale biti plin in prehajale najprej v tekoče, potem v trdo stanje.

V teku milijonov let so se od sprva enotne tvarine po gotovih prirodnih močeh in postavah odcepili mnogi deli in kosi, iz katerih so postale na nebu zvezde, kakor jih vidimo mi. Od teh so nekatere še v plinastem stanju, kakor zvezde na rimski cesti, druge v žarečem stanju, kakor naše solnce, druge so

zopet popolnoma ohlajene, kakor naša zemlja, na kateri mi prebivamo.

Naša zemlja se je odcepila od solnca, zato se suče okoli njega. Spočetka je bila žareča krogla; ker je zrak v vesoljstvu silno mrzel, se je zemlja polagoma ohlajevala in dobivala trdo skorjo; poprej so bili okoli nje sami plini, ki so iz nje puhteli, ohlajali in zopet nanjo padali. Največ je bilo soparice, ki je kot voda lila nazaj na zemljo in je pokrivala vso zemljo naokoli. Na dnu vode je bila že skorja, tam so se sesedale razne snovi, razno kamenje, razne kovi. Pod to skorjo pa je vse drugo ostalo še v žarečem in raztopljenem stanju. Tudi plini so se razvijali, skorjo zemeljsko privzdigovali, da je razpočila in je tekoča tvarina iz razpoklin na vrh prišla, ali pa so se plasti skorje vzdignile in postavile bolj pokonci. Odtod hribi in planine in gorovje, kjer vidimo skale, pa tudi plasti kamenite drugo vrh druge položene, kakor so se na dnu morja sesedale in sesedle, pa so se pozneje silovito dvignile kvišku in leže sedaj napošev.

Skorja zemlje je postajala vedno bolj trda in debela in hladna. Zato so se mogle vode na njej stekati; v globine so se večinoma zlile in pokazale so se gore ter ravnice med njimi; nastalo je morje in kopno. Življenja pa še ni bilo nobenega, saj v tako silni, za nas nepojmljivi vročini ne bi moglo obstati. Odkod torej življenje?

To je za svobodomiselce težka uganka. Boga ni, ki bi dal življenje in vendar je življenje na zemlji, moralo je torej vendarle enkrat nastati. Ker Boga nočejo priznati, morajo trditi, da se je prvo življenje porodilo iz neživih, popolno mrtvih snovi. To življenje je bilo spočetka še nepopolno; počasi se je razvijalo; razvilo

se je v razne rastline vseh vrst, kar jih je na zemlji; razvilo se je iz rastlin živalsko življenje, katerega je toliko po celem svetu; nazadnje se je iz živali razvil celo človek, ki se od živali ne razlikuje bitno, ampak je le najbolj razvita žival, torej duše nima in tudi pri njem je s smrtjo vsega konec.

Tako trdijo svobodomiselci. Za ta razvoj pa zahtevajo milijone let. Tudi o človeku pravijo, da se je šele v mnogih milijonih letih razvil iz živali, in sicer nazadnje iz opic; zato pa iščejo po zemlji in v zemlji onih bitij, ki bi bila kakor počasen prehod iz opic v človeka in torej vedno bolj podobna človeku, vedno manj pa opici. Človek je bil po teh trditvah spočetka popolnoma neumen, ni govoril, ni imel vere, ni imel nobenega znanja. Polagoma se mu je razvila govorica; polagoma je tudi začel neko vero imeti, in sicer spočetka jako preprosto, molil je vidljive stvari in jim pripisoval neko posebno moč; počasi se mu je vera razvijala, postajala je zmeraj bolj popolna; narodi so začeli verovati v bolj osebne bogove, mislili so, da je veliko bogov; nazadnje so prišli do tega, da je le en Bog; toda tudi to je zmota; šele sedaj smo dospeli do najvišje stopinje, do popolne resnice, namreč da ni osebnega Boga, ki bi bil vse ustvaril, ki bi bil nad svetom in zunaj sveta, ampak da je svet sam v sebi tisto najvišje bitje, ki se razvija in izpopolnjuje, pa je v človeku prispelo na vrhunec razvoja.

Kajne, dragi mladenič, to je pa hudo. Povest Mozesova se prav nič ne ujema s trditvami novodobne znanosti. Poglejva nekoliko glavnih razlik!

1. Mozes pravi, da je všemogočni Bog nad svetom, ki je vse ustvaril; znanost trdi, da ni Boga, torej tudi ne stvarjenja.

2. Mozes piše, da se je svet enkrat začel; znanost trdi, da je tvarina večna in se je samaposebi razvila v današnji svet.

3. Mozes opisuje, kako je v šestih dneh ustvaril Bog najprej svetlobo, potem podnebje, morje, kopno; za tem pripoveduje, kako je Bog na nebu ustvaril solnce, luno in zvezde; potem nam slika, kako je na zapoved božjo v morju mrgolelo živali, kako je zrak dobil ptičev, kako so se na zemlji porodile razne domače in divje živali in kako je Bog nazadnje ustvaril človeka; znanost pa trdi, da se je vse samo razvilo, morje in kopno, živali v morju in na kopnem, nazadnje človek, pa ne v šestih dneh, ampak v več milijonih letih.

4. Mozes govori o zemlji kot središču sveta in šele četrti dan se spomni solnca, lune in zvezd, ki naj služijo zemlji; znanost pa pravi, da je solnce postalo mnogo poprej kakor zemlja, da je zemlja le kos, odločen od solnca, da je solnce središče našega ozvezdja, da se suče zemlja kot majhna zvezdica okoli njega.

5. Mozes govori o rajju, o drevesu spoznanja dobrega in hudega, o prepovedi Božji, o kači, o grehu, o kazni; znanost pa o tem nič ne ve, ampak z zaničljivim smehom trdi, da so to same bajke.

Dragi mladenič, z glavo maješ in premišljuješ. Res, marsikateri so radi teh nasprotnosti izgubili vero, ker so zmotljivim navideznim učenjakom verjeli več, kakor pa nezmotljivi katoliški Cerkvi Kristusovi in naukom Mozesovim v svetem pismu. Nič se ne boj, sledi meni in vse bova prav lepo razvozlala, in sicer strogo znanstveno.

c) Nauk katoliške Cerkve.

Najpoprej se obrniva do katoliške Cerkve in jo poprašajva, kaj uči ona o prepornih vprašanjih. Njen odgovor je popolnoma zanesljiv, saj sva znanstveno dokazala, da jo je ustanovil Jezus Kristus, Sin živega Boga, ki je pri njej do konca sveta in ji je tudi poslal Duha resnice, da se zmotiti ne more. Čuj torej njen nauk!

1. Katoliška Cerkev je sprejela pet Mozesovih knjig kot sveto pismo, kot knjige, katere je spisal Mozes, navdahnjen po Sv. Duhu in pod Njegovim vodstvom. Sveti Duh namreč je z notranjo lučjo razsvetlil Mozesov razum in nagnil njegovo voljo, da je od vseh dogodkov odbral ravno te, ki jih je napisal; pri pisanju pa ga je skrivnostno varoval, da ni napisal nobene zmote. Sicer je pa Mozes pisal po svoji izobrazbi in po svojem načinu. Vemo, da se na Mozesa sklicuje sam Gospod in da On omenja stvarjenje prvih staršev in njihovo združitev v zakon. Raditega trdi Cerkev, da v knjigah Mozesovih ne more biti nobene zmote.

2. Katoliška Cerkev trdi z Mozesom, da je vse-mogočni Bog, ki je ustvaril vse iz nič, in sicer o početku časa; svet torej ni večen, tudi ni večna tvarina, iz katere sestoji svet in vse, kar je v njem.

Te resnice niso nobene skrivnosti, ampak dokazati jih more tudi naš razum sam zase, neodvisno od razodetja. Da, verska resnica je, da moremo sami dokazati, da je Bog. A tudi to moremo dokazati, da je On ustvaril nebo in zemljo. Škoda, da tukaj ni prostora, da bi Ti vse te verske dokaze razvil. Samo na dva, tri naj Te opozorim.

Na svetu je vse prekrasno urejeno in vse ima svoj namen. Zemlja se suče okoli solnca, odtod razlike noči in dneva; pot zemeljska je proti solncu nagnjena za nekoliko stopinj, od tod štirje letni časi pri nas; zemlja je ravno prav od solnca oddaljena. Na zemlji je trdna podloga; na tej se dela prst, da morejo rasti rastline; od rastlin se hranijo živali; nad vsemi je človek; rastline izpuhtevajo kisik, ki ga žival in človek potrebujeta za dihanje; človek in žival pa dihata ogljeno kislino, ki jo rabijo rastline, da žive; kako je pri rastlini vse umetno urejeno: korenine, stebila, peresa, veje, cvetje, sad in iz sadu zopet nova rastlina. Kaj šele pri človeku njegovo oko, njegovo uho in vse njegovo telo. — Kajne, vse pokazuje na to, da je v svetu vse namenoma napravljeno, in sicer ravnotako kakor je, da more obstati sedanji red na svetu. Kaj iz tega sledi? Ali ne to, da je vse to najpoprej zamišljeno, potem pa po tej misli izpeljano. Ravnotako kakor na primer pri uri: tu vsa kolesca eno v drugo posegajo in se ravno tako vrte, da pokazujejo ure, minute in sekunde: mi pravimo, te vse je urar zamislil; nameroval je stroj, ki bi pokazoval čas; potem je premišljeval, kako bi vse potrebno sestavil; ko je v mislih vse zasnoval, je pa izpeljal. Norec bi bil, kdor bi trdil, da se je ura naredila slučajno sama. Kak norec mora biti šele oni, ki bi trdil, da se je svet sam tako naredil, da so stvarne sile same stvarino tako modro in namenu primerno sestavile in razvrstile. Ne, moj um zahteva duha, ki je vse to zamislil, zasnoval in potem izpeljal. In če še spretnega urarja občudujem, kako bom šele občudoval Onega, ki je ves svet tako modro uredil: kako umen, kako mogočen, kako velikanski mora biti!

In svet se je začel. Vsi vemo in učenjaki pravijo, da se svet razvija. Sedaj je prišel do današnje stopinje razvoja; ako gremo nazaj, pridemo do desete, do pete, do tretje, do prve stopinje razvoja. In ako štejemo čas tega razvoja, pa gremo nazaj, pridemo do leta tisoč, sto, deset, eno. Kaj pa je bilo pred prvo stopinjo, pred prvim letom? Odgovor: nič. Ampak razvoj in čas sta se začela, ko je Vsemogočni po svoji osnovi ustvaril stvarino, ji dal moč in odkazal pravec razvoja.

Ako pogledam v sebe, kaj najdem? Čutim razliko med tem, kar je dobro, in med onim, kar je zlo; nekaj zahteva, da naj storim dobro in opustim zlo; moja dejanja nekaj hvali ali graja; čutim torej v sebi neko postavo, ki mi je dana, radi katere sem odgovoren. Kakor jaz, čuti vsak človek, omikan in ne-omikan, pri nas in povsod, sedaj in vse čase nazaj. Ta postava torej veže ves rod človeški, zapisana je v našo naravo. Odkod? Postava prihaja od postavodajavca; postava, ki veže ves človeški rod in mu je v srce, v naravo zapisana, mora prihajati od postavodajavca, ki je nad vsem človeškim rodom, od katerega je prišla narava, v katero je postava zapisana: to pa more biti le Stvarnik.

Kaj še opazim v sebi? Opazim prostost svoje volje. Vem, v sebi izkušam, da sem prost, da storim to ali ono, da se odločim za dobro ali za zlo. To mojo prostost vpoštevata država, ki mi daje postave, naj jih držim, ki me kaznuje, ako jih ne držim. Kar izkušam jaz, izkuša vsak človek, ves človeški rod. Kaj odtod sledi? To, da človek ni samo tvar, ker ta deluje po nujnih zakonih, ne pozna prostosti; biti mora torej v meni nekaj netvarnega, nadtvarnega, namreč

duša. In odkod duša? Ona predpostavlja večnega Boga, ki je zgolj duh in ima najprostejšo voljo; ta je ustvaril mojo dušo in ji podelil dar prostosti, da je zares Njegova podoba.

Dragi mladenič, naj bo dovolj! Dokazov za verski nauk o Bogu, o stvarjenju in početku sveta je še mnogo; pa naj Ti zadostujejo naštet; na nekatere pa še kmalu prideva. Pa saj Ti vse to tudi dokazujejo najini pogovori o Cerkvi in o Kristusu: saj je Kristus pravi Bog!

3. Katoliška Cerkev trdi z Mozesom, da je Bog ustvaril življenje rastlinsko in živalsko; ne uči pa ničesar o tem, da li je Bog ustvaril vse vrste rastlin in živali kar obenem v njihovi popolnosti, ali je ustvaril le prvo življenje, iz katerega so se potem razvijale rastline in živali v razne rodove in vrste.

4. Cerkev uči z Mozesom, da je Bog ustvaril dušo Adamu in jo združil z njegovim telesom, da ima od nje življenje in človeško obliko. Ravno to trdi Cerkev o Evi, akoravno Mozes molči o duši Evini. Uči tudi, da je za Adamovo telo porabljena zemlja, do torej ni ustvarjeno iz nič in da je Evino telo napravljeno iz rebra Adamovega: kako se je to dogodilo in vršilo, o tem Cerkev ničesar ne pove.

Naš um samposebi more le dokazati, da življenje ne more priti iz nežive stvari, saj česar stvar nima, tudi ne more dati. To velja še bolj o duši: um dokaže, da ima človek dušo in da se ne more poroditi iz stvari. O izvoru življenja in duše kmalu kaj več izpregovoriva.

5. Cerkev uči z Mozesom, da sta bila prva človeka v raju, da sta imela prepoved božjo, ki pa sta jo, zapeljana po hudobnem duhu v kačji podobi, pre-

lomila in sta bila kaznovana, vendar pa se jima je obljubil Odrešenik. Ker so to zgodovinska dejanja, jih ne moremo dokazati z umom samim, marveč moramo povprašati zgodovino. Kmalu bova videla, da pri raznih narodih nahajamo spomine na vse te dogodke. No, pa saj veš, da najboljši in nepobitni dokaz za resničnost vseh teh dogodkov je vse krščanstvo, je Gospod Jezus sam, ki je ravno obljubljeni Odrešenik, kakor sva že znanstveno dokazala.

6. Cerkev pa ničesar ne uči o postanku solnca, ničesar o njegovi velikosti, ničesar o razmerju zemlje do solnca, ničesar o razumevanju šestih Mozesovih dni, ničesar o razvitku zemlje: raziskavanje o teh vprašanjih prepušča učenjakom. Cerkev namreč uči edino le verske in нравne resnice, potrebne za našo vero in za naše življenje, ne uči pa zvezdoslovja, ne uči postanka in morebitnega razvitka naše zemlje; odgovore na ta vprašanja sprejema od učenjakov in se veseli, ako učenjaki popravljajo svoje zmote in napredujejo v resnici.

Iz tega spoznaš, dragi mladenič, kaj uči Cerkev o postanku sveta, življenja in človeka, česa pa ne uči. Njen nauk se ujema s svetim pismom, pa tudi z razumom in z zgodovino.

d) Nauk vernih učenjakov.

Sedaj veš, kaj uči Cerkev o postanku sveta in vsega življenja na njem. Toda še nisi zadovoljen. Preglavico Ti delajo tisti dnevi Mozesovi in pa razvitek življenja. Kdo ima prav Mozes, ali svobodomiselci. Poglejva, kaj pravijo verni učenjaki.

1. Vsi so edini v tem, da se zemlja ni razvila v šestih navadnih dneh. Ni nemogoče, da se je svet

razvijal, kakor smo opisali znanstveno mnenje svobodomiselnih mož. Saj so še sedaj nekatere zvezde še bolj v nekakem plinovem, druge pa v žarečem stanju kakor solnce, in zopet druge že v ohlajenem stanju, kakor zemlja in luna. Torej razvoj gledamo na lastne oči. Čuli smo pa tudi o skorji zemlje, da ima več plasti raznih tvarin, katere so se očitvidno na dnu morja sesedale, za kar je bilo po računih učenjakov potrebno mnogo stotisoč, da, milijonov let.

Zraven se pa v teh plasteh nahajajo okamenele rastline in okamenele živali, v najbolj spodnjih plasteh so sedanjim kaj malo podobne; kolikor bližje pa so plasti površini zemlje in našim časom, so pa sedanjim vedno bolj in bolj podobne. Vidi se, da so prvotne rastline in živali izumrle, nastopile pa čisto nove za njimi. Razvijale so se pa istodobno rastline in živali, nižje vrste z višjimi. Ta dejstva dokazujejo tudi, da se je za ta razvoj potrebovalo tisoče in milijone let.

2. Ta razvoj in toliko stotisoč ali milijonov let, kolikor se more znanstveno dokazati, radi priznamo. Toda, kaj pa Mozesovi dnevi? Kaj njegovo poročilo, da so bile rastline ustvarjene tretji dan, od živali pa ribe in ptice peti, domače in divje živali pa šesti dan, ko so se vendar rastline in živali, in sicer vseh vrst, razvijale vzporedno? In nazadnje solnce šele četrtri dan, ko je vendar zemlja od solnca nastala.

Cerkev tega ni nič določila, zato učenjaki to razlagajo, kakor mislijo, da bi lažje spravili v sklad povest Mozesovo in znanstveno dokazane trditve. Razlag imamo prav veliko. Menjajo se po napredku znanosti in po globokoumnosti učenjakov. Najbolj primerna se mi zdi sledeča razlaga.

Najpoprej je pač gotovo, da so Mozes in Izraelci zgodovino stvarjenja doznali od svojih prednikov, znali so zanjo vsi očaki do Adama, saj se na tej zgodovini razvija življenje vseh starih rodov. Kako je pa Adam izvedel za to zgodovino, ki je v glavnih obrisih popolnoma natančna? Saj tudi naši brezverni učenjaki trdijo, da je bil čas, ko je bila zemlja pokrita z vodami in povita v temo, da je bil čas, ko na zemlji ni bilo nobenega življenja, da so najpoprej nastale rastline, potem živali in nazadnje človek.

Tedaj, odkod je Adam to izvedel? Priča tem dogodkom ni bil; še tega ni mogel samposebi znati, kako je on postal. Raziskovati pa zgodovine naše zemlje tudi ni mogel, da bi iz njene skorje čital njen razvoj. Moral ga je v vsem tem poučiti kdo drugi. Kdo? Samo Bog ga je mogel poučiti, ker samo On je gledal in vodil razvoj vesoljstva in zemlje tekom milijon let, kar jih je preteklo pred Adamom. Kako pa je Bog Adama poučil?

Mogel je to storiti na več načinov? Migljaj za nas je način, kako je Bog poučil Adama o postanku in namenu prve žene Eve. V neki zamaknjenosti, ki jo je Bog v Adamu povzročil, je Adam ves ta dogodek gledal; ko se je probudil, mu je bilo o Evi, o njenem postanku in namenu vse znano. To je za nas migljaj, da sklepamo na enak način pouka tudi za postanek in razvoj sveta, zemlje, rastlinstva, živalstva in Adama samega. Saj so tudi preroki v takem zamaknjenju gledali prihodnje dogodke; kakor so preroki gledali prihodnost, tako je Adam gledal preteklost, kakor mu jo je Bog pokazal v tem spanju podobnem stanju. Kako se je moglo to vršiti? Čuj!

Adam je v zamaknjenju. Spočetka ne vidi ničesar, vse je temno. Sedaj čuje zapoved Božjo : da bodi luč in koj vidi svetlobo in v tej svetlobi zemljo pusto in z vodami pokrito. Svetloba preneha, vse je temno, končan je prvi dan. Svetloba nastane zopet in Adam vidi Boga, kako odločuje vode od voda in nastane podnebje : drugi dan. Svetloba nastane zopet in Adam čuje novo zapoved Božjo in zopet gleda, kako se vode stekajo v en kraj in se izmed njih prikazuje kopno, katero pokrijejo rastline in drevesa : tretji dan. Tako naprej vseh šest dni, in nazadnje vidi, kako je Bog ustvaril njega samega in Evo. Ko je vse to videl v šestih podobah, se prebudi.

Dneve imenuje svetlobo, ki se prikaže in preneha, pa ima dan in noč; to menjavanje svetlobe in teme, dneva in noči, sledi šestkrat: odtod šest dni. V teh pokaže Bog Adamu svoje delo, kakor se je v teku milijonov let zapored vršilo: najpoprej vse temno, potem luč, podnebje, morje in kopno, rastline, živali, človek. Pogled Adamov je bil po načinu pogleda prerokov. Gledali so v prihodnost in so dogodke gledali v celoti, niso pa razlikovali časov; tako so na primer napoved kazni za grešne Izraelce koj združili s poslednjo sodbo; tako je tudi z napovedjo grozot, ko bo razdrt Jeruzalem, spojena napoved grozot ob koncu sveta pri vesoljni sodbi; toda čas med obema dogodkoma ni označen. Enako je Adam videl začetek rastlinstva, in je povzel v eni podobi ves razvitek rastlinstva; videl je začetek živalstva in je tudi v eni sliki povzel ves razvoj od početka do konca; ni pa razložil, kako so se mnoge rastline razvijale neposredno z živalstvom. Tako je Adam v šestih podobah gledal šest glavnih

del Božjih, ki so vzor za šest delavnih dni v tednu, katerim sledi sedmi dan prenehanja od dela pri Bogu in po tem vzoru tudi pri ljudeh.

Dragi mladenič, kajne ta razlaga Ti je všeč. Meni tudi. Saj se popolnoma strinja z namenom svetega pisma in svete Cerkve, ki podaja le verske nauke, ne podaja pa učenih razprav o zvezdoslovju, o zemeljskih pľasteh in o vrstah živalstva. Naših šest dni nič ne zadeva časa, ki je bil potreben za razvitek sveta in zemlje, ampak pomenja le šest podob, v katerih je Bog zamaknjenemu Adamu pokazal, da je od njega ves svet, tudi zemlja in vse, kar je na zemlji.

Po tej razlagi mine tudi zadrega glede solnca, lune in zvezd. Adam opiše to, kar je videl četrți dan v četrți podobi. Zrak okoli zemlje je bil ves v parah in meglah; bila je sicer svetloba, toda ni se videlo, odkod prihaja ta svetloba. Vse ozračje se je medtem toliko razvilo in očistilo, da se je zagledal vir svetlobe, videl je Adam mnogo zvezd in dve večji luči, namreč solnce in luno; spoznal je, da odtod prihaja svetloba, da je tukaj vzrok menjave dneva in noči, da solnce sveti podnevi, luna pa in zvezde ponoči, ko se solnce skrije. Tako je videl Adam, kakor vidimo tudi mi, in je opisal, kakor je videl.

3. Sedaj pa pride na vrsto vprašanje, odkod življenje na zemlji, in sicer odkod življenje pri rastlinah in živalih in odkod pri človeku? Midva to že dobro veva: od Boga. Toda temu se upira svobodomiselnost in v imenu znanosti trdi, da se je prvo življenje razvilo iz nežive zemlje in od tega početka se je razvijalo, dokler ni doseglo vrhunca v človeku. Kajne Tebi se to že samoposebi zdi neverjetno; nezmotljiva katoliška Cerkev Ti pa pove, da

temu ni tako. Vendar pa bi rad izvedel, na kake dokaze se opira svobodomiselna znanost, da se drzne zaničevati nauke svete vere in vero zahtevati zase. Tvoji želji rad ustrežem. Podal Ti bom samo nekatere točke, ki Ti bodo pa že zadostovale, da boš o tem vprašanju mogel soditi samostojno.

Torej odkod prvo življenje? Svobodomiselna znanost trdi, da iz nežive zemeljske tvari. In dokaz? Sedaj je znanstveno dokazano in v znanstvu splošno priznано, da življenje prihaja edino od življenja. Brezštevilni vsestranski poizkusi so to dokazali; verni in neverni naravoslovci se v tem ujemajo. Iz nežive tvari se življenje ne rodi. Ker pa po trditvi vseh naravoslovcev naravne postave delujejo vedno enako, mora naravoslovna znanost trditi, da tudi prvo življenje ni postalo iz neživih zemeljskih tvarin in snovi. — Odkod torej prvo življenje? Gotovo od Stvarnika, ki je raznim snovem dodal življenjsko moč, ki jih združuje in po kateri se razvijajo. Ker pa svobodomiselni učenjaki Boga nočejo priznati, vkljub vsem znanstvenim nasprotnim dokazom trdijo, da se je prvo življenje razvilo iz neživih tvarin. Kajne, dragi moj mladenič, to je učenost, o kateri kriče, da se samo dokazom umakne. V tem vprašanju nekaj trdi, kar dokazom kar naravnost nasprotuje. No, pa saj sva takih slučajev že več naštela.

4. Gotovo je torej in znanstveno dokazano, da je prvo življenje od Boga. Sedaj pa vprašamo, ali je Bog ustvaril vse vrste rastlin in živali, kolikor jih je bilo in jih je še na zemlji; ali je morda ustvaril le nekatere vrste, iz katerih so se tekom stoletij druge razvile. Vere se to vprašanje nič ne tiče. Mozes opisuje, kako je Bog vse ustvaril; ne pove pa, da li

je kar naravnost ustvaril vse rastline in živali, ki žive na zemlji, ali pa samo nekatere, iz katerih so se druge razvile po močeh in postavah, ki jih je Bog dal prvim vrstam. Saj se mora tudi v tem slučaju reči, da jih je ustvaril Bog. Tako mi govorimo: Napoleon je zmagal, Jernej je hišo sezidal, akoravno so zmagali Napoleonovi vojaki, on pa je le zapovedoval in akoravno so hišo sezidali zidarji, Jernej pa je le zidanje določil in dal denar.

Akoravno se pa to vprašanje vere ne tiče in tudi naravoslovci še ugibajo, kako so te razne vrste nastale, se vendar sedaj precej splošno trdi, da je bilo izpočetka le nekoliko rodov rastlin in živali, ki so se v teku več stotisoč let razvile v vse druge rodove in vrste. Saj tako se sodi po rastlinskih in živalskih okameninah, ki se nahajajo v raznih plasteh naše zemlje. Učenjaki torej nekak razvoj zahtevajo: za naju zadostuje, da to veva.

5. Sedaj pride prevažno vprašanje, kako pa se je začel človek? Ali se je res razvil iz živalstva, namreč iz opic, ki so mu telesno najbolj podobne?

No, midva veva, kako sta postala prva dva človeka: to nama pove Mozes po izročilu izraelskega naroda, ki je ta nauk podedoval od Adama, katerega je poučil sam Bog. To nam potrjuje katoliška Cerkev in sam Gospod naš Jezus Kristus, Sin živega Boga. Pouk od te strani za naju več velja, kakor pa pouk od naših svobodomiselnih učenjakov, o katerih sva se že tolikokrat prepričala, da se celo spoznani resnici kar naravnost upirajo, in sicer celo tedaj, ko jim nasprotujejo očitni, splošno priznani dokazi.

Poglejva dokaze. Pokazujejo na telesno podobnost človeka z živaljo. Toda, ali podobnost ni

mogoča tudi tedaj, če se prizna, da je človeka ustvaril Bog?

Toda tudi telesno se človek od opice tako razlikuje, da ga ni mogoče prištevati opicam. Učenjaki prikazujejo na razvite možgane pri človeku, na hojo pokonci, na ustrojstvo njegovih rok in nog, pa sklepajo, da tudi v telesnem oziru ne pripada človek nobeni živali, ampak stoji sam zase, odločen od vseh živali.

Tudi dejstva govore proti temu nauku. Ako bi se bil človek razvil iz živalstva, razvijal bi se bil polagoma, med opico in človekom bi bilo raznih bitij, ki bi se po obliki telesa zmeraj bolj oddaljevala od opic in približevala človeku. Kje so te vmesne oblike? Ali je ta vmesna oblika kak sedanji divji rod?

Zares so po zgledu nekega nemškega profesorja pristaši živalskega razvoja zagnali krik, da so potniki videli opicam podobne ljudi, ki žive trumoma skupaj, plezajo po drevesih, ne poznajo ognja in rabijo za orodje kamen in kol, kakor opice najvišje vrste. Toda ta veseli krik ni dolgo trajal; natančno preiskovanje je pokazalo, da takih trumoma živečih ljudi ni in da se tudi najmanj razviti divji narodi bitno razlikujejo od najbolj razvite opice. Sam brezverni Virchow trdi: „Potem, ko smo sedaj spoznali najmanj razvite rodove, ali smo imeli v rokah vsaj njihove črepinje, se ne more nič več trditi, da je kak sedaj živeči rod vmesna in prehodnja stopnja od opic do človeka.“

No, morebiti se bodo pa v plasteh zemeljske skorje našle take vmesne in prehodnje oblike? In teh bi moralo biti jako mnogo, saj se je po trditvi

naših nasprotnikov ta razvoj iz živalstva do človeka vršil več milijonov let! Kje so te oblike? Ni jih nikjer. Pač je večkrat zašumelo, da se je tako prehodno bitje dobilo, toda hitro se je dokazalo, da je bilo to samo v domišljiji, ne pa v resnici. Sedaj se splošno prizna, da človek nima nobenih prednikov nižje vrste, da nastopi hipoma v vsej svoji popolnosti. Na shodu učenjakov v Berolinu l. 1901. je javno trdil neverni profesor Branko: „V zgodovini se nam prikaže človek kot nekaj novega, on ni potomec prejšnjih rodov. Skoraj vsi sesavci imajo v skorji zemlje prednike, le človek nastopi hipoma brez posredovalnih prednikov, in sicer nastopi kot dovršen razumen človek. Večina onih starih, na raznih krajih najdenih ljudi ima črepinjo, da bi vsakdo od nas mogel biti nanjo ponosen.“

Dragi mladenič, sedaj pa zopet vidiš, da ni nobenega dokaza za razvoj človeka iz živalstva. In midva sva imela pred očmi samo telo človekovo. Kaj bi šele morala reči, ko bi še na njegovo dušo pogledala, na njegov razum, na prosto voljo, na napredek v znanosti in umetnosti, na prelepe njegove čednosti, na njegove misli, na njegov govor, na njegovo vero! Vsega tega v živalstvu ni, še najmanjšega sledu ni! Ako je človek žival, odkod vse to njegovo življenje, ki dokazuje, da je v človeku nekaj, kar ni tvar, ampak nekaj, kar je nadtvarno, namreč duh. Oh, kako se pehajo to življenje v človeku razvozlati! Ne morejo! Oni, ki so bolj odkritosrčni, to priznajo, rekoč: Mi tega ne vemo in nikoli vedeli ne bomo! Sirote, ki nočejo vedeti, ki nočejo odpreti oči krščanstvu, kjer se jim vse tako lepo razloži in vse ujema z umom, z znanostjo in z zgodovino.

6. Dragi mladenič, kajne, sedaj sem Ti razvozljaj vsa vprašanja! Opozorim Te naj še na eno! Odkod verstvo? Mi zopet vemo: od Kristusa in v početku sveta od samega Boga. Glej! Ko bi bilo res, kar pravijo svobodomiselni učenjaki, bi morali vprašati, kako se je verstvo začelo? Saj verstvo ureja človeka v odnošaju do Boga. Ako pa Boga ni, kako so ljudje začeli častiti Boga, izmišljenega Boga? Kako so do tega prišli? Svobodomiselni učenjaki to ugibajo in ugibajo; trditve postavljajo, pa zopet kot nezadostne zametujejo! Sirote! In potem bi verstvo moralo biti v začetku jako nizko in bi se moralo polagoma razvijati. Kaj pa pravi zgodovina? Ravno narobe! Spočetka je spoznal človek enega osebnega Boga, Stvarnika nebes in zemlje; šele polagoma je človek padal, izgubil osebnega Boga, prišel do malikov in še do verstva nižje vrste. Dokazano je, da so vsi narodi, karkoli jih je na zemlji, spočetka verovali v enega samega Boga in so se iz te višine šele v teku let pogreznili v razna zmotna verstva. To dejstvo dokazuje resnico, kar o početku sveta uči Mozes, uči Cerkev, učimo in verujemo mi, pobija kot zmotno trditev, da se je vse iz malih začetkov razvijalo do večjih popolnosti.

Upam, da Ti je sedaj vse jasno in boš prav lahko pobil razne ugovore zoper nauke sv. vere in zoper nauke katoliških učenih mož o začetku sveta in življenja na njem.

e) Spomini narodov.

Adam in Eva sta praroditelja vseh ljudi. Kar se je godilo pred njima, je Bog pokazal Adamu v šestih slikah, ki jih je gledal v neki zamaknjenosti. Raj, greh,

kazen sta pa sama doživela. Vse dogodke in pa vse nauke o stvarjenju, o Bogu, o angelih, o raj, o grehu, o kazni sta potomcem pripovedovala in jih učila živeti, kakor hoče Bog. O očakih, o potopu, o babilonski zmešnjavi so potomcem pripovedovali ljudje, ki so jih doživeli. Ker so pa prvi ljudje vsled nepokvarjene in izredno krepke telesne življenjske moči jako dolgo živeli, so se spomini na te dogodke ohranili jasni, bolj živi, nepokvarjeni.

Gotovo je, da so te spomine nesli s seboj posamezni rodovi v kraje, kamor so šli, ko so se odcepili od skupnosti. To je popolnoma jasno. Odtod pa sledi, da se morajo vsaj bledi spomini na te prve dogodke in nauke zaslediti pri vseh, ali vsaj pri mnogih narodih širom cele zemlje. Kar pa tako že sami pričakujemo, se je tudi res dogodilo. To nam izpričujejo učenjaki, ki preučavajo staro zgodovino raznih narodov. Dragi mladenič, vem, da bi Te tudi to zanimalo, saj bi bil to nov dokaz za resničnost najinih gornjih izvajanj. Raziskovalci stare zgodovine uče:

1. Prvotna vera vseh narodov je vera v enega osebnega Boga; šele ko je ta vera propadala, je prišlo do vere v več bogov. Verska zavest se tekom stoletij ni izpopolnjevala, marveč je nazadovala. To velja tudi o čednostnih naukih, ki so tem bolj čisti in vzvišeni, čim dalje gremo nazaj v zgodovini. Verstvo je propadalo do prihoda Kristusovega, akoravno pa moramo trditi, da so se vede in umetnosti lepo razvijale.

2. Celo o Trojici in pa o Odrešeniku najdemo nekake temne sledove skoraj povsod. Pri vseh narodih je vera v duhove, v dobre, pa tudi v hudobne, ki človeka zalezujejo, da bi mu škodovali.

3. Vsi narodi trdijo, da je svet postal, da je postalo vse, kar je na zemlji, in sicer, da je prišlo vse od Boga.

4. Prvotno stanje zemlje je bilo po trditvi Judov, Asircev, Babiloncev in skoraj gotovo tudi po trditvi Egipčanov nekako morje. Le Perzijci o tem molče, pač pa trdijo, da je vsa bitja na nebu in na zemlji ustvaril najvišji Bog; tudi o človeku pravijo, da je prišel naravnost iz rok božjih.

Kar nobenega sledu pa ni pri raznih narodih, da bi se bilo življenje porodilo iz nežive tvarine, da bi se bil človek razvil iz živalstva. In vendar bi pričakovali, da bi pri najstarejših rodovih vsaj kak temen spominček na to zasledili.

5. Pri vseh rodovih se nahaja spomin na raj. Perzijci, Babilonci, Asirci in morda tudi Judje so vedeli celo o drevesu življenja in o prvotni neumrjivosti človeka.

6. V spominu se je ohranil tudi prvi greh, pa zapeljevanje po kači (zmaju) in ženi. Zanimiva je tudi napoved kazni za človeka in za zapeljivca, kakor se nahaja v babilonsko-asirskih klinopisih. Pri nekaterih narodih se nahaja celo sled o zavesti podedovanega zadolženja.

7. Judje, Perzijci, Babilonci, Asirci, Egipčani so ohranili spomin na splošni potop. Celu Noeta in njegove barke so se spominjali. O babilonskem stolpu in tamošnji zmešnjavi pa vedo le babilonsko-asirski spisi.

8. Kar se tiče svetopisemskih oseb, najdemo Adama, Noeta, Seta, Kama, Sema, Nimroda in Mozesa.

9. Vsi narodi so poznali žrtve kot sredstva za spravo z razžaljenim Bogom.

10. Vsi narodi imajo vero v neumrjročnost duše, v božjo sodbo po smrti, v onostranska nebesa kot plačilo za čednost in pekel kot grozen kraj večnih muk za hudobneže.

11. Dodam še, da se pri Judih, Perzijcih, Babiloncih, Asircih in Egipčanih nahaja tudi bolj ali manj jasen nauk o vstajenju teles.

Kar smo si mislili, to smo našli, namreč pri raznih narodih spomine na dogodke onih časov, dokler so bili še skupaj, onih časov, v katerih so živeli njihovi skupni očetje in skupni dedje, do prvih staršev, ki sta prišla iz rok božjih. Že ti spomini so nam dokaz, da nam sveto pismo ne pripoveduje bajk, ampak zgodovino, in sicer prvo zgodovino o početku človeškega rodu.

6. Razlogi odpada od Cerkve.

Dragi mladenič! ako pomisliš vse, kar sva dosedaj obravnavala, boš pač mislil, ni mogoče, da bi kdo od Cerkve odpadel. In vendar je odpadnikov veliko! Zakaj? Ker se za resnico ne mara! Saj si se prepričal, kako se nekateri prizadevajo, da bi se Bogu odtegnili in bi mogli biti brez Njega. Odpad nima navadno nobenega pravega razloga, izhaja iz zmote, včasih pa kar naravnost iz laži, iz trdovratnega upiranja spoznani resnici. Naj Ti to dokažem pri treh največjih odpadih, kar se jih je dogodilo v devetnajstih stoletjih.

a) Focij in razkol.

Cerkev je imela vedno nasprotnikov. Koliko krivovercev se je pokazalo koj v prvem stoletju! Prvi največji odpad se je pa začel v 9. in docela izpeljal

v 11. stoletju. Cel vzhod se je odcepil od rimske Cerkve, ker je zavrzel papeža in se podvrgel carigrajskemu patriarhu. Kako to?

Res, koj ko se je iz Rima v Carigrad preselil rimski cesar, so carigrajski škofje hrepeneli po vedno večji časti med škofi; zahtevali so prvo mesto za papežem, dokler se niso v 9. stoletju proglasili papežem enake.

O tistem času je bil v Carigradu patriarh Ignacij, star častitljiv in svet mož. Bardas, svak cesarjev, je živel nesramno s svojo snego, kar je vernike pohujševalo. Ignacij mu odreče velikonočno sveto obhajilo. Osramočeni pohotnež zapriseže maščevanje.

Ignacija odstavi in zapre v samostan. Za patriarha izbere sicer jako učenega, toda prekanjenega Focija, ki še duhoven ni bil. Focij prejme v kratkem času vse svete rede in postane škof. Ker pa patriarha ne bi priznali drugi škofje, ako ga ni potrdil rimski papež, piše Focij papežu jako vdano pismo. V tem pismu laže, da je Ignacij radi starosti odstopil sam in se umaknil v samostan; trdi, da je bil on proti volji izbran in prosi naj bi ga papež potrdil.

V Rimu so pa že nekaj čuli, da ni vse v redu; zato papež noče Focija potrditi in pošlje svoje zastopnike v Carigrad, da bi vso zadevo preiskali. Po raznih težavah se Focij zavrže in izobči iz Cerkve. Focij se noče podati, marveč skliče zbor omahljivih škofov, ki Focija priznajo in papeža izobčijo. Razkol je dovršen. Kmalu je bil sicer Focij izgnan, toda prišel je nazaj in se je potrdil za patriarha. Vendar pa prave zveze z Rimom ni bilo več. V 11. stoletju pa se razkol izvrši in se za stalno odcepi od Rima ves vzhod: Grško, Bolgarsko, Rusko.

Kajne, zvijačnosti in lažnivosti Focija si se že čudil. Še bolj se boš pa čudil, ko čuješ, s kakimi razlogi se je razkol utemeljeval. Reklo se je: Rimski škof je bil zato vrhovni poglavar vse Cerkve, ker je bil v Rimu cesar poglavar vsega cesarstva; ker se je pa cesar preselil v Carigrad, ima škof carigrajski na vzhodu enako vrhovno oblast kakor rimski škof na zapadu.

Glej, ta trditev je izmišljena, je očitna laž, da se opraviči nesrečni odpad od Rima, storjen iz gole prevzetnosti. Zmeraj in povsod se je trdilo, da je rimski škof zato vrhovni glavar vse Kristusove Cerkve, ker je naslednik sv. Petra, kateremu je sam Gospod to vrhovno oblast podelil in mora torej od njega priti na njegovega postavnega naslednika. Te trditve se nahajajo v vseh starih spisih, da, tudi v cerkvenih zborih, ki so se obhajali prva stoletja na vzhodu pod predsedstvom odposlancev papeževih.

Toda ta resnica se je zavrгла vedoma, ko je bilo treba najti vsaj kako pretvezo za razkol, za odcepljenje od Rima.

b) Luter in kriva vera.

Luter je živel v 16. stoletju na Nemškem. Bil je duhoven in redovnik. Priznaval je papeža za poglavarja vse katoliške Cerkve. Da, še v Rim je šel v znak svoje vdanosti.

Kar začne učiti krive nauke. Ko ga doma obso-dijo, skliče se na papeža. Ko ga pa še papež obsodi in zatrdi, da so njegovi nauki krivoverski, se upre zoper njega, pa tako grdo in nesramno o njem govori in piše, da je groza. Zoper papeža nahujška vso Nemčijo. Žalibog so bili tedaj na Nemškem duhovni

in redovniki večinoma nevredni in pohujšljivi; pa tudi vitezi so bili malopridni. Zato Lutru ni bilo težko mnoge zoper Rim nahujskati.

In kaj si izmisli, da svoj odpad od Rima opraviči. On začne trditi, da papež ni vrhovni glavar Cerkve, marveč so si rimski škofje to oblast pridobili z lažjo in zvijačo. In kako dokaže to svojo trditev? Laže, da Peter ni bil nikoli v Rimu, da ni umrl kot rimski škof, da torej rimski škof ne more biti njegov naslednik, torej tudi ne vrhovni poglavar Kristusove Cerkve.

Torej petnajst stoletij se je vedno trdilo, da je bil apostol Peter rimski škof in da je v Rimu umrl mučeniške smrti. Le par krivovercev v dvanajstem in štirinajstem stoletju je to tajilo. Sicer imamo pa v spisih cerkvenih očetov in pisateljev, v zapisnikih cerkvenih zborov vedno in vedno trditev, da je apostol Peter v Rimu umrl, da je rimski škof njegov namestnik in je od njega podedoval vso oblast, in da po rimskem papežu govori Peter.

Kako je pa Luter izkušal dokazati to svojo trditev? Prav lahkomišljeno. Rekel je, da tega v svetem pismu nikjer ni zapisano, da bi bil Peter prišel v Rim in bi bil tam umrl kot rimski škof in glavar Cerkve. Kajne, kako lahkomišljen dokaz! Ali je v svetem pismu vse zapisano, kar se je dogodilo v prvih časih krščanstva? Koliko stvari ni bilo zapisanih! Ali ni dosti, da vse, tudi najbolj stare priče trdijo pastirovanje in smrt sv. Petra v Rimu? In kako to, da je Rim glava katoliške Cerkve? Zakaj ne Jeruzalem, zakaj ne Antiohija, kjer je Peter nekoliko časa pastiroval? Zakaj si sploh nobena cerkev vrhovne oblasti nad Cerkvijo ne prilastuje? Zakaj tudi Focij ne taji tega zgodovin-

skega dejstva o sv. Petru in o njegovem nasledniku v Rimu? Luteranci so šli za Lutrom in so z njim vred to tajili. Toda sedaj, ko se je zgodovina še bolj točno preiskala, sedaj učenjaki luteranski več ne dvomijo o bivanju in smrti sv. Petra v Rimu, ampak trdijo to, kar smo v katoliški Cerkvi vedno trdili.

Kajne, zopet je deloma zmota, deloma odpor očividni spoznani resnici kriv, da je Luter zabredel ne le v razkol, ampak tudi v krivo vero in je za seboj potegnil večino Nemcev. Luter je padel bolj globoko od Focija. Focij se je le od papeža odtrgal, pridržal pa je nauke, kakor jih je učila Cerkev in pojasnila na raznih cerkvenih zborih. Luter je pa zavrgel papeža in mnogo cerkvenih nauk, zato so luteranci pravi krivoverci. Kaj torej stori strast, kako zaslepi človeka!

c) Naš čas in nevera.

V našem času odpadajo od vere učeni možje, ki so dovršili visoke šole, pa so sedaj uradniki, zdravniki, odvetniki, oficirji, profesorji. Padec njihov je pa še bolj globok, oni so se vgreznili deloma v popolno brezverstvo, deloma si pa sami kujejo nekako svobodno vero; vsekako pa zametavajo katoliško Cerkev in njenega božjega začetnika.

In razlogi za ta grozen korak? Odgovorim: zmota, pa tudi premišljena laž; zmota pri zapeljani množici, laž pri voditeljih v zmoto. Dragi mladenič, le spomni se na vse, kar sem Ti povedal o raznih zmotah zoper Kristusa, zoper Cerkev, zoper cerkvene nauke o začetku sveta in življenja na svetu. Ali Te nisem pri vseh največjih obravnavah opozarjal na zaslepljeno trdovratnost naših nasprotnikov, naših

besnih sovražnikov, ali Ti nisem pokazal, kako se resnici upirajo siloma?

Vendar bi Ti rad povedal še nekoliko zgledov, da še bolj spoznaš hudobno laž voditeljev v zmoto.

1. Na Francoskem je prav mnoge zapeljal v zmoto ali vsaj potrdil v zmoti pisatelj Zolá. Leta 1894. raztrobi po svetu, da gre v Lurd in da odkrije sleparije, ki se tam gode; ko vse pregleda, bo v obširni knjigi dotične sleparije popisal.

Zolá pride v Lurd. Ko pove, kdo da je, mu dajo vso prostost, naj si povoljno in poljubno ogleda Lurd in lurške dogodke. In glej dobre Matere božje! V tistem času se dogode štirje čudežni dogodki. — Prišel je tja slep mož. Zolá ga vidi in pritrdi, da je slep. Mož se skoplje v lurški vodi in izpregleda. Zolá ga ogleduje, neče verjeti, pelje ga k oknu, preiskuje in izprašuje: nič ne pomaga, poprejšnji slepec sedaj popolnoma dobro vidi. — Prinesli so v Lurd jetično deklico; jetika ji je večino pljuč uničila, zdravniki so rekli, da je neozdravljiva. Zolá jo vidi in potrdi sodbo zdravnikov. Deklica se skoplje v lurški vodi, hipoma ozdravi, zdravniki jo preiščejo in potrdijo, da so njena pljuča popolnoma zdrava. Zolá jo vidi, ne more ugovarjati, zamišljen stoji v sobi.

Zolá se povrne v Pariz in napiše knjigo o Lurdu. V tej knjigi taji vse, kar je v Lurdu čudežnega. Seveda mora zato marsikaj prikriti in zamolčati, še več pa lagati. Čuj, kako piše o dotični jetični deklici. Pove, da je bila skrajno jetična in da je po kopelji prišla iz vode navidezno zdrava. Ko se je pa peljala domov v Pariz, se je bolezen povrnila, bruhala je kri in prav kmalu umrla v neki pariški bolnišnici. — Ali je to res? Ne. Zolá je naravnost

lagal. Dotična deklica je zares šla v neko pariško bolnišnico ne umirat, ampak bolnikom streč; ostala je popolnoma zdrava in dobra, da, pred dvema letoma je še živela. Svojo trdovratno in zavedno lažnivost je Zolá pokazal tudi s tem, da je dotični deklici ponujal denarja, naj bi odšla iz Pariza v nepoznan kraj, da se ne bo vedelo zanjo. Grdoba, kajne! Deklica je ponudbo z gnusom odbila. Ali ni to grozno! Koliko ljudi je lažnik v zmoto zapeljal ali v zmoti ohranil in nahujskal zoper Cerkev, zoper Marijo Devico in zoper Jezusa! — Nedavno je umrl. Našli so ga v postelji zadušenega; črn je bil in glava mu je visela s postelje proti tlom, kjer je ležal crknjen pes.

2. Slično je na Nemškem varal ne le preproste ljudi, ampak tudi učene može profesor Häckel. Že 30 let piše knjige in dokazuje, da je svet večni, da je prvo življenje nastalo iz nežive stvari, da so se od tod v teku milijonov let razvijale razne vrste rastlin, živali in nazadnje človek. On taji večnost, taji Boga, taji dušo, taji neumrjocnost. Nauki Mozesovi in katoliške Cerkve so mu bajke.

V svojih knjigah dokazuje on ta razvoj ne le z besedo, ampak tudi s podobami. Na podobah kaže, kako so se razne oblike izpreminjale, kako so bile vedno bolj podobne človeku in se je nazadnje iz vsega tega razvil človek. Njegove knjige so čitali Nemci, na stotisoč se jih je razpečalo. V šolo so hodili k njemu v Jeni visokošolci raznih narodnosti. Da, on je zasnoval društvo, ki ima namen na temelju njegovih naukov podirati vero v osebnega Boga, češ da ni ničesar razen tvarine in njenih moči.

No, v zadnjih časih so mu začeli nasprotovati oni njegovih učencev, ki so tudi sami raziskovali na-

ravo in njeno zgodovino. Najboljši so ga začeli pobijati, kar ga je silno togotilo. Modroslovec Paulsen, med prvimi luteranskimi modroslovci, je trdil, kako ga je sram in kako velika sramota je za vso nemško učenost, da se knjige Häcklove prištevajo znanstvenim knjigam.

Najhujši udarec pa ga je zadel pred nekoliko meseci. Dokazal mu je eden učenjakov, da so one podobe, s katerimi pojasnjuje prehod ene oblike v drugo do človeka, večinoma izmišljene, ne pa posnete po naravi, kakor se mora po njegovi knjigi in po njegovih besedah soditi. In Häckel? Priznal je to svojo goljufijo in laž. Torej trideset let je goljufaval svoje učence in čitatelje svojih knjig! Trideset let je z lažjo hujskal zoper Cerkev, zoper Kristusa, zoper Boga! In ta Häckel je tudi vir znanosti naših slovenskih svobodomiselcev!

3. Še en zgled. Lani so svobodomiselci silno povzdigovali in branili profesorja Wahrmunda iz Inomosta. Napisal je strastno knjigo zoper katoliško Cerkev in papeže. Katoličani so se postavili na noge in zahtevali, da tak brezbožnež ne sme biti profesor na visokih šolah, kjer bi pohujšaval visokošolce. Ves svobodomiselni svet se je zavzel zanj.

Ali je profesor Wahrmund pisal resnico? Ne. Mi katoličani smo takoj vedeli, da ni res, kar piše. No, isto mu je dokazal protestant Nauman, ki proučava, kaj so pisali in še pišejo katoliški bogoslovci. Ta Nauman je dokazal, da profesor Wahrmund pripisuje katoliški Cerkvi nauke, ki jih je ona obsodila in zavrgla, in da je mnogo naukov katoliških učenih mož izkrivil ali napačno razumel, potem pa zasmehoval.

Ta Wahrmund je tudi papeže grdil in se sklicuje na knjigo jezuita Hoensbroeche o papežih. Kaj je ta Hoensbroech? Bil je jezuit, izstopil iz reda, postal luteranec in se oženil. Kaj misliš, ali more tak človek biti zanesljiva priča o zgodovini katoliške Cerkve, ki jo je zapustil, da se je oženil? Čuj! isti protestant Nauman je dokazal, da je ta odpadnik v knjigi o papežih na več kot dvesto krajih zgodovino papežev pokvaril, presukal, na slabo obrnil in je potem hudobno in zlobno zoper papeže govoril. In ta spaka je profesorju Wahrmundu vir zgodovine papežev! In tega Wahrmunda so vsi svobodomiselni časniki in možje branili in kovali v zvezde kakor učenjaka!

Dragi mladenič, naj bo dosti! Prepričan si, da odpadu od vere je kriva zmota v zapeljani množici, kriva pa premišljena laž pri njenih začetnikih in voditeljih.

Sklep.

Prereševala sva najbolj važne resnice, namreč: resnice o veri, o Kristusu, o Cerkvi, o sv. pismu in o početku sveta. Za vse sem Ti podal trdnih, zanesljivih dokazov; povsod sem Te opozarjal na zmote naših nesrečnih svobodomiselcev in naprednjakov in Ti pokazal z zgledi, da odpad od katoliške resnice temelji na nevednosti, da, celo na laži.

Dragi mladenič, okleni se teh resnic in vedi, da mora biti zmota vse, kar jim je nasprotno, akoravno bi Ti ne mogel dokazati, da je zmota in akoravno bi to učili, trdili in oznanjali možje z visokih šol. Saj je resnica samo ena, zato se samoposebi razume, da je vsaka nasprotna misel le zmota. Ti veš, komu veruješ: Veruješ Cerkvi, veruješ samemu Bogu.

